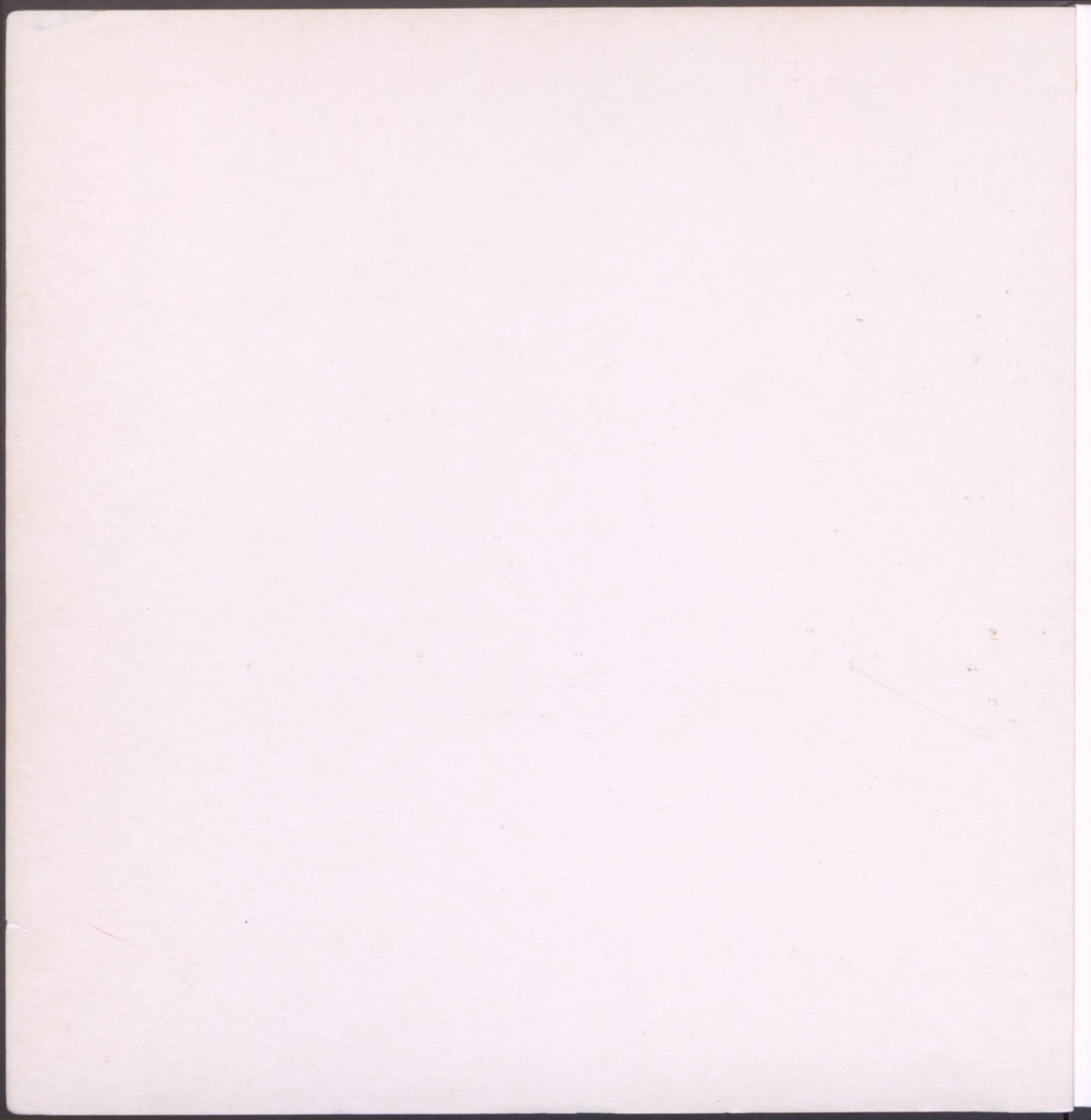

MAŁA GALERIA

S Z T U K I

EMIGRACYJNEJ

ZE ZBIORÓW ARCHIWUM EMIGRACJI

ARCHIWUM EMIGRACJI
KRAJOWY UNIW. W TORUNIU

**MAŁA GALERIA
SZTUKI
EMIGRACYJNEJ**

**BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA TORUŃ
LISTOPAD – GRUDZIEŃ 2002**

MAMA GALERIA

1/ SZTUKI

EMIGRACYJNEJ

BIURO ARTYSTYCZNEJ AKTYWNOŚCI
WARSZAWA - GARDŃSKA 10

318452

ARCHIWUM EMIGRACJI
BIBLIOTEKI UMK W TORUNIU

MAŁA GALERIA
SZTUKI
EMIGRACYJNEJ

ze zbiorów Archiwum Emigracji

ARCHIWUM

EMIGRACJI

Oficyna Wydawnicza Kucharski
Toruń 2002

Autorzy wystawy i katalogu

Mirosław A. Supruniuk
Joanna Krasnodębska

Mecenas wystawy

BIG Bank GDAŃSKI SA

Wystawa pod patronatem

Zrzeszenia Plastyków Polskich w Wielkiej Brytanii

Redaktor techniczny

Rafał Milewski

Skład i łamanie

Studio MORIA

Druk i oprawa

Drukarnia POZKAL, Inowrocław

ISBN 83-916154-7-2

Wydawca

Archiwum Emigracji

Biblioteka Uniwersytetu Mikołaja Kopernika
ul. Gagarina 13, 87-100 Toruń, Poland
tel. (48-56) 6114-391, fax (48-56) 652-04-19
e-mail: archiwum@bu.uni.torun.pl
http://www.bu.uni.torun.pl/Archiwum_Emigracji

Oficyna Wydawnicza Kucharski

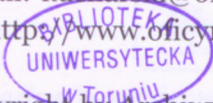
ul. Kameralna 6, 87-100 Toruń
tel./faks (056) 62 198 62
e-mail: kucharski@oficynamjk.com.pl
<http://www.oficynamjk.com.pl>

© Copyright by Archiwum Emigracji 2002

© Copyright by Oficyna Wydawnicza Kucharski 2002

D. 141 / 2003

824989

GALERIA SZTUKI EMIGRACYJNEJ ARCHIWUM EMIGRACJI W TORUNIU

Powstałe w 1995 roku Archiwum Emigracji Biblioteki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu — jeden z największych w Polsce ośrodków gromadzących spuścizny i pamiątki po wybitnych osobistościach polskiego wychodźstwa — wraz z archiwami i cennymi księgozbiorami historycznymi, pozyskuje prace graficzne i malarskie, a nawet, choć rzadziej, rzeźbiarskie. Najczęściej są one częścią spuścizn pisarzy, wydawców, ludzi nauki albo fragmentem wyposażenia pomieszczeń redakcyjnych i księgarskich. W ten sposób trafiły do Torunia obrazy i rysunki Józefa Czapskiego, Jana Lebensteina czy grafika Krystyny Sadowskiej, będące wcześniej własnością Wacława Iwaniuka, oleje Janiny Wolff-Boguckiej — w spuściznie po Januszu Jasińczyku, szkice Lebensteina w papierach Olgi Scherer, rzeźba Tadeusza Kopera podarowana przez Alicję Moskalową, czy rysunki Feliksa Topolskiego, Zdzisława Czermańskiego i Rafała Malczewskiego oraz ceramiki Adama Kossowskiego, wchodzące w skład archiwum londyńskich „Wiadomości” otrzymanego w darze od Stefanii Kossowskiej w 1994 roku.

Jednak od samego początku Archiwum pozyskiwało również materiały dokumentacyjne, księgozbiory oraz kolekcje archiwalne związane bezpośrednio z artystami. I tak, w 1994 roku, redaktor paryskiej „Kultury” Jerzy Giedroyc podarował toruńskiemu uniwersytetowi, liczący prawie 2 tys. woluminów, cenny księgozbiór Józefa Czapskiego z Maisons-Laffitte. Wiele książek zawiera marginalia i rysunki znakomitego malarza, inne stanowią dokumentację wystaw Czapskiego we Francji, Wielkiej Brytanii i Polsce. Kilka miesięcy później, dzięki pomocy Stefanii Kossowskiej, Archiwum otrzymało w darze niemal kompletną dokumentację handlową i wystawienniczą paryskiej Galerie Lambert Kazimierza Romanowicza, najdłużej działającej (1959–1993) polskiej galerii na obczyźnie, która w lokalu na wyspie św. Ludwika organizowała wystawy artystom z całego świata, również Polakom mieszkającym na emigracji. Archiwum Galerie Lambert dostarczyło pokaźną liczbę listów, sporo fotografii, katalogów, folderów, plakatów oraz kilka zaledwie rysunków.

W 1996 roku zbiory sztuki w Archiwum Emigracji uległy wyraźnej jakościowej i ilościowej zmianie. W ciągu jednego roku trafiły z Londynu do Torunia dwa duże archiwa i kolekcje prac artystów polskich tworzących na obczyźnie, oba podarowane przez wdowy. Pierwszym było archiwum grafika i projektanta wewnątrz Władysława R. Szomańskiego, zawierające szczegółową dokumentację fotograficzną oraz oryginalne prace graficzne i metaloplastyczne (w tym projekty dekoracji, plakatów i reklam); drugim — ogromna, licząca kilka tysięcy rysunków, gwaszy i obrazów olejnych, kolekcja prac i dokumentacji archiwalnej Mariana Kościałkowskiego, znakomitego malarza, rysownika i rzeźbiarza. Oba archiwa były niemal kompletne. W papierach Szomańskiego znalazły się również archiwalia związane z działalnością Zrzeszenia Plastyków Polskich w Wielkiej Brytanii, w tym dokumentacja wystaw i organizowanych przez Zrzeszenie spotkań towarzyskich.

Uzupełnieniem obu kolekcji były korespondencje malarzy, katalogi wystaw oraz oryginalne grafiki i rysunki znajdujące w kolejnych latach w niemal każdym z docierających do Torunia archiwum, np. szkice Włodzimierza Kowańko w archiwum Tadeusza Wittlina, gwasze Caziela w korespondencji Jana Ulatowskiego, grafiki Stanisława Gliwy w darze Mai E. Cybulskiej, rysunki Tadeusza Piotrowskiego w papierach Bronisława Przyłuskiego, podarowanych przez Barbarę Gaździk, czy zbiór katalogów i wycinków prasowych w archiwum Tamary Karren.

Coraz większa liczba dzieł sztuki i coraz pełniejsza dokumentacja archiwalna związana z działalnością artystów plastyków na obczyźnie — od pewnego momentu gromadzone osobno, poza głównym, „literackim” obszarem zbiorów

rów Archiwum Emigracji — spowodowały, że w początkach roku 2000 postanowiono położyć szczególny nacisk na gromadzenie prac artystycznych powstałych na obczyźnie zwracając się do przyjaciół Archiwum z prośbą o pomoc. Równocześnie rozpoczęto poszukiwanie i gromadzenie materiałów drukowanych, archiwalnych i fotograficznych dokumentujących działalność polskich artystów, marszandów, galerii i historyków sztuki na emigracji w XX wieku. W odpowiedzi na apel i listy Archiwum otrzymało m.in.: zbiór prac malarskich, graficznych i rysunków oraz archiwalia od Leona Piesowockiego, grafiki i rysunki Piotra Łabuźka (podarowane przez Eugeniusza S. Kruszewskiego z Kopenhagi), grafiki, rysunki i dokumentację wystaw: Tadeusza Mysłowskiego, Aleksandra Wernera, Adama Kosowskiego (dar S. Kossowskiej), Mariana Kratochwila (dar Zbigniewa Kratochwila), Janusza Eichlera (dar Krystyny Eichler), Ludwika Lille i Władysława Jahla (dar Jana Winczakiewicza) oraz rzeźby Alfreda Jesiona (dar Danuty Szymańskiej-Jesion). Poza tym dziesiątki pojedynczych prac malarskich, rysunków, grafik, plakatów, fotografii i katalogów wystaw.

Trzy dary zasługują jednak na szczególne wyróżnienie. Pierwszym jest sześć prac olejnych Marka Żuławskiego ofiarowanych przez Marylę Żuławską, które mają być wstępem do przekazania w przyszłości archiwum Żuławskiego do Torunia. Drugim — zbiór prac malarskich Zygmunta Turkiewicza (dar Jana Kępińskiego); trzecim, i jak się wydaje najwartościowszym w kontekście potencjalnych badań naukowych, podarowana przez Ryszarda Demela kolekcja rysunków, grafik oraz przede wszystkim pieczołowicie zebranych dokumentów na temat działalności grupy polskich malarzy studiujących i wystawiających w Rzymie (1945–1947) i później w Londynie (1947–2000).

W czerwcu 2001 roku Archiwum Emigracji pozyskało najcenniejszą, jak dotąd, kolekcję związaną ze sztuką polską tworzoną na obczyźnie — zbiór prac i pamiątek po Konstantym Brandlu. Przekazał je do Torunia, wraz z całym własnym archiwum oraz bogatym, liczącym kilkaset pozycji, księgozbiorem, Witold Leitgeber, siostrzeniec artysty, historyk wojskowości z Londynu. Dar Witolda Leitgebера, w części poświęconej Brandlowi, składa się z oryginalnych prac malarza, pamiątek po nim i dokumentacji związanej z obecnością twórczości artysty w Polsce oraz realizacją testamentu, tj. rozdysponowaniem spuścizny Brandla do muzeów i bibliotek. Prócz kompletu kilkuset doskonale zachowanych, sygnowanych odręcznie grafik we wszystkich technikach, ułożonych chronologicznie w kilku teczkach, dar zawiera też pewną liczbę grafik niesygnowanych, prób warsztatowych, odbitek mniej udanych. W teczkach znajdują się ponadto szkicowniki z podróży, rysunki i szkice poprzedzające prace graficzne i malarskie, nieliczne akwarele, gwasze oraz kilka prac olejnych. Osobną wielkość stanowią projekty przygotowanych w 1924 roku, a niezrealizowanych, witraży. Wśród podarowanych Archiwum pamiątek po Brandlu jest teczka grafik innych twórców: XVI-wieczne sztychy, japońskie drzeworyty, XIX- i XX-wieczne francuskie polonica, w tym prace Stefana Mroźewskiego i Karola Mondrała. Są też pamiątki osobiste: paszporty, fotografie, świadectwa, dyplomy, zegarki, sztuce, orderzy itp.

We wrześniu 2001 roku utworzono w Archiwum Emigracji Gabinet Konstantego Brandla.

Samodzielne kolekcje, wspólnie z niewielkimi darami dzieł sztuki, oraz materiałem dokumentacyjnym i fotograficznym, złożyły się na Galerię Sztuki Emigracyjnej. Liczy ona obecnie kilka tysięcy obiektów o wartości badawczej i muzealnej. Jest — jak się wydaje — jedynym tego rodzaju zbiorem pozamuzealnym w Polsce, a dzięki współpracy z historykami sztuki UMK, jest poważnym warształem badawczym. Ambicją Archiwum jest udokumentowanie, choćby jedną pracą, działalności artystycznej możliwie największej liczby malarzy, rzeźbiarzy, grafików tworzących na obczyźnie w XX wieku. Udało się to zrealizować w pełni w odniesieniu do prawie stu pięćdziesięciu artystów (oryginalne prace), a w części — do niemal 500 (dokumenty wystaw, noty biograficzne, fotografie, korespondencje itd.). Wśród

zgrupowanych dzieł są prace artystów, których twórczość niemal w całości lub w większej części rozwijała się na emigracji, poza wymienionymi wyżej m.in.: Mariana Bohusza-Szyszko, Stanisława Frenkla, Kazimierza Dźwiga, Stanisława Szukalskiego, Krystyny Eichler, Marka Rudnickiego, Henryka Berlewiego, Józefa Piwowara, Janiny Granowskiej-Rennie, Tadeusza Beutlicha, Janiny Jasińskiej-Luterek, Bolesława Leitgebera, Jerzego Stockiego, Wiliama Markiewicza, Jana Głowackiego, Filipa Fingera, Ariki Madeyskiej, Astrid Balińskiej, Tadeusza A. Lewandowskiego, Mieczysława Lurczyńskiego i Zdzisława Ruszkowskiego. Są też prace artystów, którzy przebywali na obczyźnie krótko w czasie II wojny światowej, np. Mariana Walentynowicza, i tych, którzy stali się emigrantami dopiero w latach 70. czy 80. ubiegłego stulecia: Andrzeja Piwarskiego, Barbary Ur, Małgorzaty Paszko, Andrzeja Borkowskiego, Leszka Wiśniewskiego, Michała Rzewuskiego czy Grzegorza Jakubowskiego. Są wreszcie obrazy i rysunki artystów-amatorów, dla których malowanie było formą aktywności dopełniającą twórczość w innych dziedzinach: Haliny Korn-Żuławskiej, Jana Kotta, Krystyny Granowskiej-Strobel i Róży Nowotarskiej.

Dzieła sztuki, jakkolwiek nie są w stałej ekspozycji, były pokazywane przy różnych okazjach (najczęściej jako dokumentacja darowizny) w Bibliotece Uniwersyteckiej. Osobne wystawy mieli Szomański, Lebenstein, Czapski, Żuławski i Brandel, wśród papierów pisarzy i wydawców pokazywane były rysunki Topolskiego, Czermańskiego i Chruścickiego. W miarę potrzeb i możliwości obrazy i rzeźby pokazywane są też poza Archiwum. Płótna Czapskiego wystawione zostały w Muzeum Narodowym w Gdańsku, płótno i rysunki Lebensteina, oleje Fusek-Forosiewicz oraz rzeźba Kopera — udostępnione instytucjom muzealnym w Polsce, a rysunki Mariana Kościałkowskiego, pokazywane w bibliotece uniwersyteckiej w Wilnie. W roku 2003 Archiwum planuje też monograficzną ekspozycję grafiki K. Brandla w galerii „Wozownia” w Toruniu.

Niniejsza wystawa pokazuje zaledwie niewielki fragment zbiorów sztuki Archiwum Emigracji. Ograniczeni miejscem zmuszeni byliśmy dokonać wyboru artystów oraz selekcji ich prac. Należy zaznaczyć, że poza wymienionymi w katalogu, Archiwum posiada również prace innych artystów, m.in.:

E. Chruścickiego, Heleny (Lili) Ciechanowskiej, Tadeusza Cieślewskiego, syna, Marii Czajkowskiej, Zdzisława Czermańskiego, Jerzego Faczyńskiego, Joanny Fódczuk, Fryderyki Frankowskiej, Ireny Fusek-Forosiewicz, Kazimierza Głaza, Mariana Hełm-Pirgo, Ewy Jabłońskiej, Feliksa Stanisława Jasińskiego, Józefa Juszkiewicza, Zygmunta Kamińskiego, Jana Kotta, Włodzimierza Kowańko, Leszka Fr. Krzyżanowskiego (Lesski), Rafała Malczewskiego, Macieja Marsa, Tomasza Misztala, Halimy Nałęcz, Elisabeth Orel, Jana Pieńkowskiego, Franciszka Prochaski, Henryka Siedlamowskiego, Czesława Słani, Kazimierza Stachewicza, Jana Stanisławskiego, Jerzego Stockiego, Jana Ula-towskiego, Zygmunta Wiśniewskiego, Leona Wyczółkowskiego, Tadeusza Zielińskiego, Teresy Zwolińskiej-Brzeskiej, Juliana Żebrowskiego.

* * * * *

Archiwum Emigracji zwraca się z prośbą o pomoc w gromadzeniu dzieł sztuki i dokumentacji archiwalnej będącej świadectwem działalności polskich artystów i galerii na świecie w XX wieku. Pomoc w tworzeniu Galerii Sztuki Emigracyjnej będzie bezcennym wkładem w rozwój badań nad historią sztuki polskiej XX wieku. Każdy dar odnotowany zostanie w druku oraz na stronach Archiwum Emigracji w Internecie:

http://www.bu.uni.torun.pl/Archiwum_Emigracji

Mirosław Adam Supruniuk

Faint, illegible text at the top of the page, possibly a header or introductory paragraph.

Second block of faint, illegible text, continuing the document's content.

Third block of faint, illegible text, appearing as a distinct section.

Fourth block of faint, illegible text, possibly a list or detailed notes.

Fifth block of faint, illegible text, continuing the main body of the document.

Sixth block of faint, illegible text, showing further progression of the text.

Seventh block of faint, illegible text, possibly a concluding paragraph or a separate section.

Eighth block of faint, illegible text, near the bottom of the page.

Faint, illegible text at the very bottom of the page, possibly a footer or page number.

Astrid Maria Balińska-Jundzill

Ensayo, 1991
technika własna
87 x 96

Astrid Maria Balińska-Jundzill (ur. 1934 w Warszawie), malarka.

Od 1939 r. w Wielkiej Brytanii, w 1960 r. przeniosła się do Hiszpanii. Studiowała w College of Farnborough Hill (1940–1952), Bath Academy of Art (1952–1956) oraz Royal College of Art w Londynie (1956–1959), m.in. w pracowni Piotra Potworowskiego. Uprawia malarstwo sztalugowe, olejne, od końca lat 60. wykorzystuje w twórczości żywnice syntetyczne, gips, piasek, grubą workową tkaninę. Autorka dużego fresku *Luchan por la Esperanza I–V* dla Sejmu w Warszawie (1988) — obecnie znajdującego się w Muzeum w Radomiu. W 1996 r. otrzymała honorową odznakę „Zasłużona dla Kultury Polskiej”.

Wystawy indywidualne w: Madrycie, Bilbao, Berlinie, Düsseldorfie, Londynie, Glasgow, Chicago; udział w wielu wystawach zbiorowych, m.in. w dorocznych wystawach Zrzeszenia Plastyków Polskich w Wielkiej Brytanii oraz w Katowicach, Warszawie, Krakowie, Toruniu, Pułtusku, Radomiu oraz w Wilnie i we Lwowie.

Lit.: *Polak w świecie. Leksykon Polonii i Polaków za granicą*. Warszawa 2001.

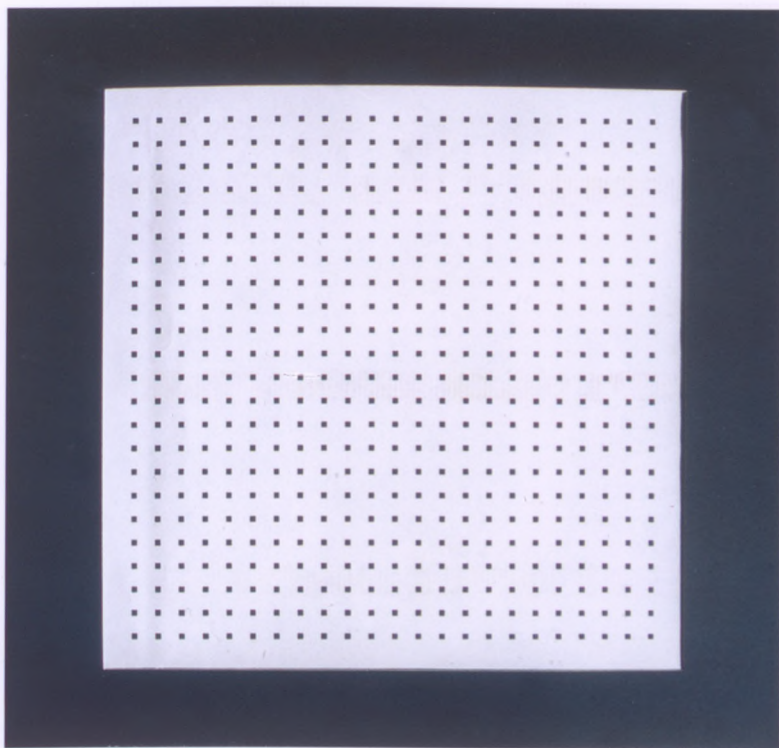
Czekając na pociąg, 1997
olej
63 x 93,5

Janina Baranowska (ur. 1925 w Grodnie), malarka.

Podczas II wojny światowej aresztowana i wywieziona do Rosji. Po zwolnieniu wstąpiła do Armii Polskiej pod dowództwem gen. W. Andersa, z którą wyjechała na Bliski Wschód (Persja, Irak, Syria, Palestyna, Egipt). Uprawia grafikę oraz malarstwo, projektuje witraże. Studiowała w Borough Politechnic w Londynie (malarstwo i projektowanie reklamowe) 1946–1949 — dyplom u prof. Davida Bombera, Studium Malarstwa Sztalugowego PUNO w Londynie, 1952–1955 — dyplom u M. Bohusza-Szyszko, oraz Putney School of Arts w Londynie (grafika i ceramika) 1955–1959. Od 1945 mieszka w Wielkiej Brytanii. Była jedyną kobietą w „Grupie 49”. W latach 1958–1991 była sekretarzem a następnie prezesem Zrzeszenia Plastyków Polskich w Wielkiej Brytanii. Członek National Society of Painters and Sculptors i Society of Catholic Artists. Przewodnicząca Sekcji Plastycznej i opiekunka galerii Polskiego Ośrodka Społeczno-Kulturalnego w Londynie. Laureatka wielu nagród na wystawach i konkursach (m.in.: I nagroda za malarstwo Garby Prize — Londyn 1969, I nagroda w konkursie na witraż dla Stowarzyszenia Lotników Polskich w Wielkiej Brytanii — projekt zrealizowano pod kierunkiem autorki w kościele św. Andrzeja Boboli w Londynie w 1980 r.). Autorka książek: *Contemporary Polish Artists in Great Britain* (Londyn 1983), *Forma i kolor* (Londyn 1995). Udział w licznych wystawach zbiorowych w Anglii, Francji i Niemczech, a także w wystawie „Jesteśmy” (1991). Miała ponad 30 wystaw indywidualnych.

Lit.: Agata i Zbigniew Judyccy, *Polonia. Słownik biograficzny*. Warszawa 2000; *Jesteśmy: wystawa artystów polskich tworzących za granicą, wrzesień – październik 1991*. Warszawa 1991.

Mechanofaktura, 1965
serigrafia
49,9 x 49,9

Henryk Berlewi (ur. 1894 w Warszawie, zm. 1967 w Paryżu), malarz, grafik i teoretyk sztuki. W latach 1904–1909, jako uczeń gimnazjum, uczęszczał do Warszawskiej Szkoły Sztuk Pięknych (w pracowniach m.in. K. Stabrowskiego i E. Trojanowskiego), a następnie studiował w ASP w Antwerpii u J. de Vriendt (1909–1910) oraz w paryskiej Ecole des Beaux Arts, głównie litografię pod kierunkiem P. Maurou (1911–1912). Po powrocie do Warszawy, od 1914 roku wystawiał w Zachęcie, zajmując się głównie grafiką. W 1922 roku wyjechał do Berlina i włączył się w działalność środowisk awangardowych m.in. Novembergruppe. Po powrocie do Polski, w 1924 roku, pod wpływem kubizmu opublikował broszurę *Mechanofaktura* (teoretyczne podstawy druku funkcjonalnego), założył wspólnie z Aleksandrem Watem biuro „Reklama-Mechano” oraz urządził wystawę prac mechano-fakturowych. W 1928 roku wyjechał do Paryża. W latach wojny krótko przebywał w Nicei. We Francji malował głównie portrety i martwe natury, dopiero w 1957 roku powrócił do sztuki abstrakcyjnej. Po 1957 roku odwiedzał Polskę wystawiając w Warszawie, Łodzi i Słupsku. Publikował prace teoretyczne i krytyczne po polsku, francusku i niemiecku. Przed wojną wystawiał w Warszawie, Berlinie, Antwerpii, Brukseli; po wojnie głównie w Paryżu, Berlinie Zachodnim i Bremie.

Lit.: *Leksykon kultury polskiej poza krajem od roku 1939*, pod red. Krzysztofa Dybciaka i Zdzisława Kudelskiego, t. 1. Lublin 2000; *Słownik malarzy polskich od dwudziestolecia międzywojennego do końca XX wieku*, t. 2. Warszawa 2001.

Bez tytułu, [b.r.], tusz, 33 x 45

Tadeusz Beutlich (ur. 1922 we Lwówku w Wielkopolsce), malarz, rysownik i artysta-tkacz.

Rozpoczął studia w ASP w Krakowie, które kontynuował w Szkole Malarstwa przy 2. Korpusie w Cecchignola pod Rzymem i Accademia della Belle Arti w Rzymie (1945–1946), a później w Anglii, w Polskim Studium Malarstwa i Grafiki Użytkowej (1946–1948) oraz w Sir John Cass' College of Art w Londynie. Uczył tkactwa w Camberwell and Sarnham Schools of Arts and Crafts (1951–1974). Przez sześć lat mieszkał w Hiszpanii. Do Anglii wrócił w 1980 roku. Był członkiem „Grupy 49”. Na Olimpiada d'Arte e Cultura w Abano, Padova (Włochy, 1966) zdobył złoty medal za drzeworyt. Opublikował książkę *The Technique of Woven Tapestry* oraz opracował nowe wydanie *Free Warp Tapestry*. Wystawiał w Anglii (m.in.: Victoria & Albert Museum w Londynie, Manchester Museum, Birmingham Museum), a także w Szwajcarii, we Włoszech, Nowej Zelandii, Australii, Irlandii.

Lit.: *Contemporary Polish Artists in Great Britain*. Londyn 1983.

Ewa Błaszak (ur. 1953 w Katowicach), malarka.

Od 1973 we Włoszech. W 1995 r. zorganizowała wraz z mężem G. De Iulise i z prezesem Związku Polskich Artystów Plastyków w Krakowie profesorem Adamem Brinckenem, wymianę artystyczną między Regionem Marche i Krakowem przy czynnej współpracy Instytutu Polskiego w Rzymie i Instytutu Kultury Włoskiej w Warszawie i w Krakowie (Sztuka Rytownicza w Marche). Współzałożycielka Związku Kulturalnego „Alberto i Umberto Peschi” w Macerata. Prace jej figurują w kolekcjach prywatnych i publicznych we Włoszech i za granicą. Laureatka nagród: Piccola Europa w Sassoferrato (1994) i Premio Marche w Anconie (1996).

Od czasu pierwszej wystawy indywidualnej w Palazzo dei Priori w Fermo (1984) wystawia swoje prace corocznie we Włoszech na wystawach indywidualnych i zbiorowych m.in. w: Centro De Gasperi w Mediolanie (1994), Instytucie Polskim w Rzymie (1996), Hotelu Grassetti w Corridonii (2000).

Lit.: Agata i Zbigniew Judyccy, *Polonia. Słownik biograficzny*. Warszawa 2000.

Kompozycja nr 2, 1993, pastel, 50 x 35

Andrzej Krzysztof Bobrowski

Tańcząca, 1949, ołówek, 35 x 25

Andrzej Krzysztof Bobrowski (ur. 1925 w Warszawie, zm. 2002 w Londynie), malarz, rysownik i rzeźbiarz.

Studiował w czasie wojny w konspiracyjnej Warszawskiej Szkole Sztuk Pięknych i Zdobniczych w pracowniach Franciszka Strynkiewicza i Jerzego Jarnuszkiewicza. Po powstaniu warszawskim wywieziony do Niemiec, po oswoobodzeniu w 1945 roku przedostał się do Włoch, do 2. Korpusu. Odbył studia malarskie na Accademia della Belle Arti w Rzymie, a następnie studiował rzeźbę w Slade School of Fine Art na Uniwersytecie Londyńskim, u P. R. Gerard, F. E. McWilliam i Henry Moore'a. Był członkiem „Grupy 49”. Na Olimpiadzie Sztuki i Kultury w Abano Terme, Padova (Włochy, 1966) zdobył złoty medal w rzeźbie. Wykonywał monumentalne i dekoracyjne rzeźby w metalu, uprawiał papieroplastykę i medalierstwo. Pracował jako artysta plastik i projektant w dziedzinach związanych z reklamą, w filmach animowanych i w wystawiennictwie.

Był członkiem Zrzeszenia Plastyków Polskich w Wielkiej Brytanii oraz Koła Armii Krajowej w Londynie.

Wystawy indywidualne w Wielkiej Brytanii, Niemczech, Południowej Afryce i we Włoszech.

Lit.: *Polska sztuka współczesna poza krajem. Kolekcja POSKu*. Londyn 1982; *Contemporary Polish Artists in Great Britain*. Londyn 1983; Agata i Zbigniew Judyccy, *Polonia. Słownik biograficzny*. Warszawa 2000.

Bez tytułu, ok. 1943
olej na płótnie
33 x 44

Janina Bogucka-Wolff (ur. ok. 1908 we Lwowie, zm. w latach 60. w Anglii), malarka.

Ukończyła lwowską Szkołę Przemysłu Artystycznego oraz krakowską ASP w pracowniach Józefa Pankiewicza i Felicjana S. Kowarskiego. Po ukończeniu ASP wyjechała do Paryża w tzw. drugim Komitecie Paryskim, gdzie pracowała pod kierunkiem Pankiewicza ucząc się grafiki użytkowej w paryskim „Ateliers de publicité”. Wystawiała w Paryżu, w OPS w Krakowie, we Lwowie. Po powrocie z Paryża pracowała na Wawelu restaurując namioty Jana III Sobieskiego w sali poselskiej, jednocześnie współpracowała z teatrem Wyspiańskiego robiąc dla niego dekoracje i kostiumy. W 1940 roku wywieziona została na Syberię, skąd udało jej się dostać do armii gen. Andersa i ewakuować do Persji. Wróciła do pracy malarskiej. Poza tym wykonywała prace plastyczne dla potrzeb wojska, teatru, świetlic itp. Publikowała drobne artykuły w prasie wojskowej. W latach 1944–1945 była korektorką graficzną prasy wojskowej oraz autorką projektów kalendary, afiszów, znaczków pocztowych, okładek książek wydawnictw Armii Polskiej na Wschodzie oraz 2. Korpusu. Zaprojektowała m.in. układ typograficzny czasopism „Junak” i „Mały Junak”. W 1947 roku, po demobilizacji znalazła się w Wielkiej Brytanii. Odkryto u niej chorobę psychiczną pogłębianą w Sowietach i trafiła do szpitala w Mabledon Park. Tam próbowała jeszcze malować, ale jej prace z tego okresu wykazują daleko posuniętą chorobę.

Wystawy przed wojną w: Paryżu, Katowicach, Warszawie (Instytut Propagandy Sztuki), Krakowie (również dekoracje do „Wyzwolenia” S. Wyspiańskiego w Teatrze Cricot) i Lwowie; w czasie wojny i po wojnie w Bagdadzie, Palestynie, Kairze, Aleksandrii i Rzymie (m.in. zamieściła 8 prac na „Wystawie Polskich Malarzy Żołnierzy”, Rzym 1944).

Lit.: „Na straży” (Jerozolima) 1946 nr 28/30.

Marian Bohusz-Szysko

Cudowny polów, 1953, serigrafia, 37 x 27

nad 100 artystów. Malował głównie portrety oraz malarstwo o tematyce religijnej. Po 1963 roku wykonał serię obrazów dla kaplicy Hospicjum św. Krzysztofa w Londynie oraz kościołów w Anglii. Pisał artykuły (m.in. do „Wiadomości”, „Kultury”, „Orla Białego”, „Życia”), zebrane w książce *O sztuce* (1982). Był członkiem seniorem „Grupy 49”, jednym z inicjatorów powstania Zrzeszenia Plastyków Polskich w Wielkiej Brytanii i honorowym jego prezesem, oraz członkiem Związku Pisarzy Polskich na Obczyźnie. W latach 1934 (pierwsza wystawa w Gdańsku) – 1939 miał w Polsce 18 wystaw indywidualnych, a po wojnie 34 kolejne w Rzymie, Florencji, Londynie, Hamburgu, Monachium, Paryżu, Gdańsku (1981) oraz Warszawie (*Jesteśmy*, 1991).

Lit.: Jan Wiktor Sienkiewicz, *Marian Bohusz-Szysko. Życie i twórczość 1901–1995*. Lublin 1995; *The Art of Marian Bohusz*. Ed. by Halima Nalecz. London 1977; *Jesteśmy: wystawa artystów polskich tworzących za granicą, wrzesień – październik 1991*. Warszawa 1991; *Słownik malarzy polskich od dwudziestolecia międzywojennego do końca XX wieku*, t. 2. Warszawa 2001.

*The origin of Mermaids
(the Comet), 1997*
monoprint, serigrafia
50 x 70

Andrzej Maria Borkowski (ur. 1949 w Warszawie).

Studiował historię sztuki na Uniwersytecie Warszawskim (dyplom w 1975) i Courtauld Institute of Art — University of London (1987–1988) oraz grafikę artystyczną w London School of Printing (1996–1997). Współzałożyciel i członek parateatralnej grupy „Akademia Ruchu” (1973–1981). W 1976 wyjechał na rok do Wielkiej Brytanii na zaproszenie brytyjskiej grupy teatru eksperymentalnego „Triple Action Theatre”. Po powrocie wykładał historię sztuki na Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku (1977–1982). Ponownie wyjechał do Wielkiej Brytanii w 1982 r. Współzałożyciel grupy młodych brytyjskich artystów pochodzenia polskiego „Bigos” (1985). Na zamówienie Festiwalu Sztuki miasta Anwerpii kreuje, plastycznie realizuje i reżyseruje operę „Zeige Deine Wunde”, współpracując z belgijskim kompozytorem Ervinnem Eysackers’em (1991). Od roku 1994 wykładowca w School of Art and Communication, University of Brighton. Członek APA (Association of Polish Artists in Great Britain), AICA (Międzynarodowego Stowarzyszenia Krytyków Artystycznych) i Equity (Stowarzyszenia Aktorów Brytyjskich). Wieloletni stały współpracownik (krytyka artystyczna) londyńskiego „Tygodnia Polskiego” i polskiej sekcji BBC oraz londyński korespondent „Art & Business”. Na Międzynarodowym Spotkaniu Artystów w Cardiff zaprezentował instalację „Yonder Lines” (1995). W latach 1986–1997 wystawiał głównie z grupą „Bigos” w Londynie i Anglii, po roku 1997 prezentował swoje prace na wystawach zbiorowych, m.in. na konkursowej wystawie artystów cudzoziemców tworzących w Londynie „Fish out of Water” i „Salonie graficznym” w londyńskiej Curven Gallery oraz Contemporary Print Fair w londyńskiej Barbican Gallery. Od połowy lat 90. uczestniczy w dorocznych salonach Zrzeszenia Plastyków Polskich w Wielkiej Brytanii.

Arch.: dokumentacja archiwalna w Archiwum Emigracji BUMK.

Konstanty Brandel

Erotyk duży, ok. 1911–1918
akwaforta, akwatinta
32 x 28,9

Konstanty Brandel (ur. 1880 w Warszawie, zm. 1970 we Francji), malarz i grafik.

Po studiach w krakowskiej ASP (1899–1903), w pracowniach Juliana Fałata, Leona Wyczółkowskiego, Jana Stanisławskiego i Józefa Mehoffera, w 1903 wyjechał do Paryża z zamiarem uzupełnienia nauki. Zapisał się do Akademii Vitti, uczył się, zmieniał środowiska i nauczycieli. Długo pozostawał pod wpływem głośnego portrecisty Jacques Emile Blanche. Malował oleje, akwarele, gwasze. W roku 1907 zapisał się do Ecole Nationale et Spéciale des Beaux-Arts, by studiować grafikę. Pierwsza grafika w technice suchej igły powstała w roku 1906. Po II wojnie światowej artysta zarzucił grafikę wracając ostatecznie do malarstwa.

Wystaw indywidualnych miał niewiele, zaledwie kilkanaście, m.in. w Genewie, Poznaniu, Warszawie, Nogent sur Marne i przede wszystkim w Paryżu. Wziął też udział w ponad 130 wystawach zbiorowych w niemal całej Europie, Stanach Zjednoczonych i Brazylii. Po 1945 roku drobne prace Brandla pokazywane były w Warszawie, Szczecinie, Malborku i Krakowie przy okazji większych ekspozycji grafiki współczesnej. W 1958 roku, Muzeum Narodowe w Warszawie zorganizowało retrospektywną wystawę akwaforti i prac olejnych. Otrzymał m.in. Grand Prix na Międzynarodowej Wystawie Sztuki i Techniki w Paryżu w 1937 roku, oraz tytuł prezesa honorowego Związku Polskich Artystów Grafików (1939).

Lit.: Irena Jakimowicz, *Konstanty Brandel 1880-1970*. Warszawa 1977; Witold Leitgeber, *Rozmowy z Brandlem*. Warszawa 1979; *Słownik malarzy polskich od dwudziestolecia międzywojennego do końca XX wieku*, t. 2. Warszawa 2001; kolekcja archiwalna w Archiwum Emigracji BUMK.

Śledzie, 1957
olej na płótnie
48 x 53

Józef Czapski (ur. 1896 w Pradze, zm. 1993 w Maisons-Laffitte), malarz, rysownik i pisarz. Młodość spędził w Petersburgu, gdzie studiował prawo. W 1918 roku wrócił do Polski; brał udział w wojnie polsko-bolszewickiej. W latach 1920–1924 studiował w krakowskiej ASP w pracowni Józefa Pankiewicza. Od 1924 do 1931 roku przebywał w Paryżu z grupą kolegów malarzy, którzy utworzyli tzw. Komitet Paryski. Po powrocie malował i pisał teksty krytyczne i recenzyjne o sztuce francuskiej i polskiej, współpracując z „Głosem Plastyków” i „Wiadomościami Literackimi”. Z rozmów z Pankiewiczem przygotował książkę pt. *Józef Pankiewicz: życie i dzieło; wypowiedzi o sztuce* (1936). Jako oficer rezerwy został zmobilizowany i wziął udział w kampanii wrześniowej. Aresztowany przez wojska sowieckie, został internowany w obozie w Starobielsku, a następnie w Pawliszczew Borze i Griazowcu. Zwolniony po układzie Majski–Sikorski, wstąpił do armii gen. W. Andersa. Na jego polecenie szukał w całej Rosji zaginionych polskich oficerów. Efektem pobytu w Rosji były książki: *Wspomnienia starobielskie* (1945) i *Na nieludzkiej ziemi* (1949). W 1942 roku został szefem Wydziału Propagandy i Kultury Armii Polskiej na Wschodzie, a później 2. Korpusu. Wraz z wojskiem dotarł do Włoch, a później Francji. Zdemobilizowany zamieszkał w Maisons-Laffitte wiążąc się na całe życie z Instytutem Literackim Jerzego Giedroycia i czasopismem „Kultura”. Współpracował z prasą emigracyjną (m.in. „Wiadomościami”, „Orłem Białym”), prasą Kongresu Wolności Kultury oraz wydawnictwami emigracji rosyjskiej, uprawiając krytykę artystyczną i literacką, oraz publicystykę polityczno-społeczną. Teksty zebrane zostały w tomach: *Oko* (1960); *Tumult i widma* (1981); *Swoboda tajemna* (1989) i *Wyrwane strony* (1993). Pierwsze wystawy miał w Paryżu i Krakowie przed 1939 rokiem. Po wojnie, od 1951 roku, wystawiał w Paryżu, Genewie, Londynie, Brukseli, Nowym Jorku oraz w Polsce: Krakowie i Poznaniu (1957), a po 1989 roku również w Warszawie (m.in. *Jesteśmy*, 1991).

Lit.: Murielle Werner-Gagnebin, *Czapski: La main et l'espace*. Paris 1974; Joanna Pollakówna, *Czapski*. Warszawa 1993; *Słownik malarzy polskich od dwudziestolecia międzywojennego do końca XX wieku*, t. 2. Warszawa 2001; kolekcja archiwalna w Archiwum Emigracji BUMK.

Ryszard Demel

Bulino

Demel 1946

Bulino, 1946
miedzioryt
9 x 13,5

Ryszard Demel (ur. 1921 w Ustroniu Śląskim), malarz, grafik, witrażysta i pisarz.

Podczas II wojny światowej brał udział w kampanii wrześniowej w 1939 r., następnie walczył w polskich formacjach wojskowych na Zachodzie, był żołnierzem 2. Korpusu Polskiego. W latach 1945–1962 przebywał w Wielkiej Brytanii, od 1962 mieszka we Włoszech. Studiował w ASP w Rzymie (1945–1947), Polskim Studium Malarstwa w Rzymie (1945–1947) i w Londynie (1947–1948), Sir John Cass' College of Art oraz London University Slade School w Londynie (1949). Zaliczył również kurs estetyki na uniwersytecie w Oksfordzie (1951), studia językowe w Institute of Linguistic w Londynie (1965, 1981) i na Università Ca'Foscari w Wenecji, studia filozoficzne i doktorat na Polskim Uniwersytecie na Obczyźnie w Londynie (1980–1981). W latach 1949–1951 był pierwszym asystentem w Studio Witraży J. Nuttgens w High Wycombe oraz asystentem w Polskim Studium Malarstwa w Londynie. Doradca National University of Canada w Toronto (1970). Współzałożyciel Centro Studi Colore na uniwersytecie w Padwie (1990) i „Grupy 49”, której był sekretarzem. Od lat 60. wykładał literaturę polską na Uniwersytecie w Wenecji i literaturę angielską w Liceum Lingwistycznym w Padwie. Autor licznych witraży w Anglii i we Włoszech (katedra w Padwie) — opatentował w Anglii nową technikę witrażowniczą, tzw. witrażu refrakcyjnego. Autor książek, m.in.: *Sergiusz Piasecki. Notatki o pisarzu i powieści „Kochanek Wielkiej Niedźwiedzicy”* (Londyn 1979), *Życie i twórczość S. Piaseckiego. Zarys monograficzny* (Londyn 1981). Laureat wielu nagród artystycznych w tym: Medalu Miasta Padwy, Medalu Olimpiady Sztuki i Kultury w Abano Terme.

Uczestnik ok. 140 wystaw zbiorowych i ok. 30 indywidualnych, m.in. w Londynie, Padwie, Weronie, Rzymie oraz warszawskiej wystawy „Jesteśmy” (1991).

Lit.: Agata i Zbigniew Judyccy, *Polonia. Słownik biograficzny*. Warszawa 2000; *Polak w świecie. Leksykon Polonii i Polaków za granicą*. Warszawa 2001; *Jesteśmy: wystawa artystów polskich tworzących za granicą, wrzesień – październik 1991*. Warszawa 1991; kolekcja archiwalna w Archiwum Emigracji BUMK.

Bez tytułu, [b.r.]
serigrafia
20 x 30

Andrzej Dudziński (ur. 1945 w Sopocie), grafik, malarz, autor plakatów teatralnych i filmowych. Studiował dwa lata architekturę na Politechnice Gdańskiej (1966–1968), architekturę wnętrz w Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych w Gdańsku (1968–1969) oraz grafikę na Wydziale Grafiki Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, w pracowni H. Tomaszewskiego (1969–1970). Podczas pobytu w Londynie w latach 1970–1972 rysował dla alternatywnych pism satyrycznych, takich jak „OZ”, „Ink”, „Friendz” i „Time Out”. Po powrocie do Polski zdobył popularność dzięki stworzonemu przez siebie wizerunkowi ptaka Dudi, bohatera „Szpilek”, który komentował na łamach pisma polską rzeczywistość lat 70. Od 1978 r. mieszka w Nowym Jorku, gdzie m.in. wykładał w Parsons School of Design (1981–1989). Współpracownik wielu czasopism europejskich i czołowych pism amerykańskich, m.in.: „New York Times”, „Boston Globe”, „The Washington Post”, „Vanity Fair”, „Playboy” i „Rolling Stone” oraz wydawnictw amerykańskich: Grove Press, Yale University Press, Stanford Alumni Association, brytyjskich: Pan Books, Internos Book, niemieckich: Mosaik Verlag polskich: Aneks (Londyn), Czytelnik, Wydawnictwo Literackie, Znak i japońskich. W 1992 r. stworzył Pokraka, stwora, który pojawiał się na ostatniej stronie „Tygodnika Powszechnego”. Autor licznych projektów dla wielkich korporacji, banków i renomowanych agencji reklamowych. Projektował okładki i ilustrował książki m.in.: Jana Kotta, Leszka Kołakowskiego, Czesława Miłosza, Wisławy Szymborskiej. Członek ZAiKS i Związku Polskich Artystów Plastyków w Warszawie, Graphic Artists Guild w Nowym Jorku, Artists Equity w Waszyngtonie. Laureat ponad 40 nagród krajowych i międzynarodowych. Miał ponad 30 wystaw indywidualnych.

Lit.: Agata i Zbigniew Judyccy, *Polonia. Słownik biograficzny*. Warszawa 2000, *Słownik malarzy polskich. Od dwudziestolecia międzywojennego do końca XX wieku*, t. 2. Warszawa 2001; *Leksykon kultury polskiej poza krajem od roku 1939*, pod red. Krzysztofa Dybciaka i Zdzisława Kudelskiego, t. 1. Lublin 2000.

Kazimierz Dźwig

Bez tytułu, [b.r.], olej na płótnie, 62 x 83

Kazimierz Dźwig (ur. 1923 w Krakowie, zm. 1994 w Alton), malarz i rysownik.

Studiował na Accademia della Belle Arti w Rzymie, następnie w Sir John Cass' College of Art w Londynie (1950–1953), Camberwell School of Arts and Crafts w Londynie oraz przez krótki czas w prywatnej szkole malarstwa Henryka Gotliba w Godstone, k. Londynu. Był członkiem „Grupy 49”, uczestniczył w dorocznych wystawach Grupy w Londynie oraz we wszystkich wystawach Zrzeszenia Plastyków Polskich w Wielkiej Brytanii. Prace eksponował również w Niemczech: Hamburg i Monachium (1959).

Lit.: *Polska sztuka współczesna poza krajem. Kolekcja POSKu*. Londyn 1982; *Contemporary Polish Artists in Great Britain*. Londyn 1983.

Janusz (Juan) Eichler

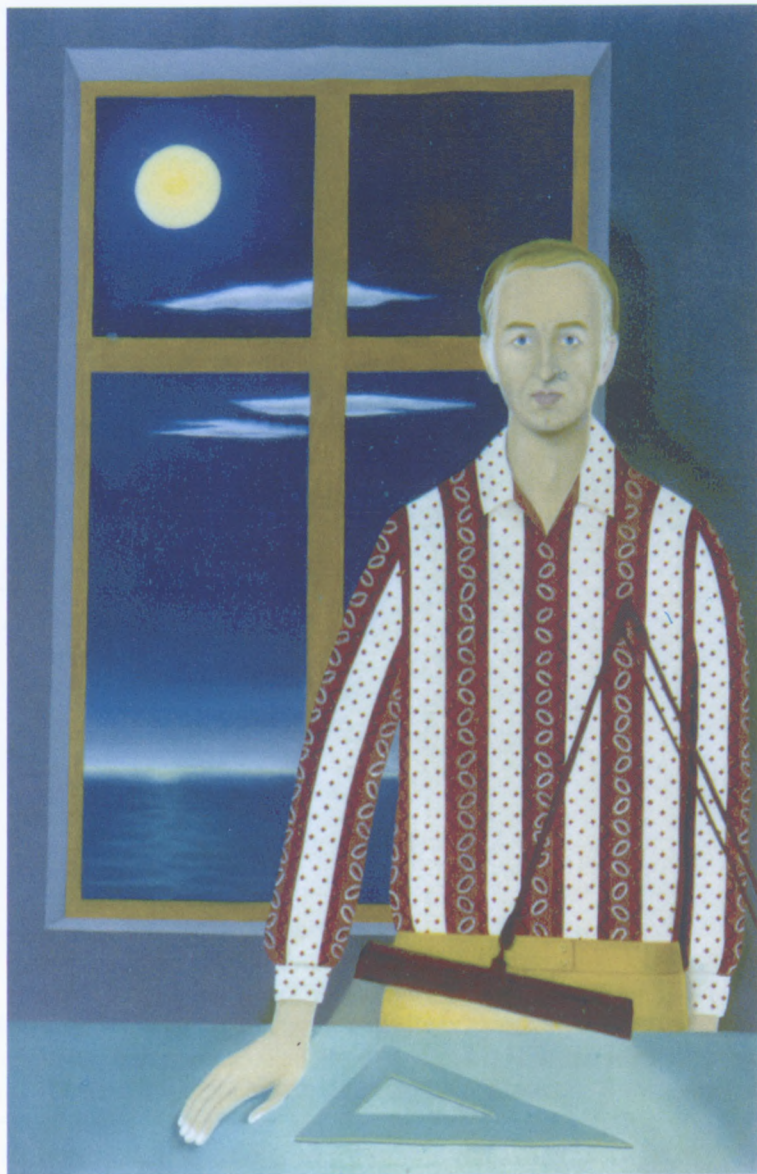

Autoportret, 1952
piórko
33 x 32

Janusz (Juan) Eichler (ur. 1923 w Grudziądzu, zm. 2002 w Buenos Aires), malarz, rysownik i grafik. Brat malarki Krystyny Eichler. Aresztowany w Wilnie w 1941 roku, zesłany do Uzbekistanu, po podpisaniu umowy Majski-Sikorski wstąpił do armii gen. W. Andersa, z którą opuścił Rosję. Przeszedł szlak Armii Polskiej na wschodzie i 2. Korpusu, by w 1945 roku wylądować w Rzymie. W 1948 roku rozpoczął studia malarskie na Accademia della Belle Arti w Rzymie, które zakończył w Sir John Cass' College of Art w Londynie w 1951. Tego samego roku wyemigrował do Argentyny. Krótco był członkiem „Grupy 49”, z którą wystawiał w Londynie. Ilustrował książki (m.in. J. L. Borgesa). Przyjaźnił się z Witoldem Gombrowiczem. Po roku 1951 wystawiał wyłącznie w Ameryce Południowej (Argentyna, Chile). W 1982 roku otrzymał Argentinian Visual Arts Award.

Lit.: Juan Eichler – *retrospectiva 1950/1975*. Buenos Aires 1975; Aldo Pellegrini, *Panorama de la Pintura Argentina Contemporánea*. Buenos Aires 1967; kolekcja archiwalna w Archiwum Emigracji BUMK.

Krystyna Zofia Eichler

Portret architekta Delberta M. Larsona, 1978
olej na płótnie
91 x 61

Krystyna Zofia Eichler (ur. 1921 w Częstochowie), architekt, malarka.

W 1939 roku została przyjęta na Wydział Sztuk Pięknych USB w Wilnie. Aresztowana w 1941 roku została zesłana do łagru, skąd wydostała się po podpisaniu umowy Majski-Sikorski. Wraz z armią gen. W. Andersa wyszła do z Rosji i z wojskiem dotarła do Libanu. W latach 1943–1948 studiowała architekturę w Libańskiej Akademii Sztuk Pięknych w Bejrucie. W 1948 roku podjęła pracę architekta w Buenos Aires, a od 1961 na stałe mieszka w USA. Do roku 1982 zatrudniona jako architekt w pracowni R. E. Donald A.I.A w Los Angeles; od 1982 we własnej firmie architektonicznej.

Miała 10 wystaw indywidualnych i zbiorowych w USA (Los Angeles, Burbank, New York, Glendale).

Lit.: *Who's Who in Polish America*. 1st ed. 1996–1997, ed. by Bolesław Wierzbiański. New York 1996; Agata i Zbigniew Judyccy, *Polonia. Słownik biograficzny*. Warszawa 2000; kolekcja archiwalna w Archiwum Emigracji BUMK.

Filip Finger (Guldenfinger) (ur. 1948 w Świdnicy), malarz, rzeźbiarz, rysownik, dekorator.

W 1965 roku wyjechał z Polski do Izraela, by po pięciu latach osiąść w Szwecji. Zamieszczał w prasie rysunki pod pseudonimem O.K.O. W 1977 roku był współzałożycielem i wydawcą czasopisma literackiego po polsku pt. „OTOTO”.

Pierwsza wystawa indywidualna w galerii Eternelle, prowadzonej w Sztokholmie przez polskich artystów Leopolda i Marię Falkowskich (1974). Od tego czasu często wystawia w Szwecji i w Niemczech m.in. w: Berlinie (Galeria Wewerka, Klub Inteligencji Katolickiej, Galeria Nibuhr) i Sztokholmie (Galeria St. Paul, Galeria Väsby Hallen, Galeria Galax). W tym czasie wystawiał także dwa razy w Polsce: Związek Literatów Polskich w Warszawie (1975) i Kłodzki Ośrodek Kultury (1999).

Lit.: Tadeusz Nowakowski, *My, z Polski. 400 not biograficznych imigrantów polskich w Szwecji*. Stockholm 1997.

Bez tytułu, [b.r.]
litografia
43 x 29

Stanisław Frenkiel

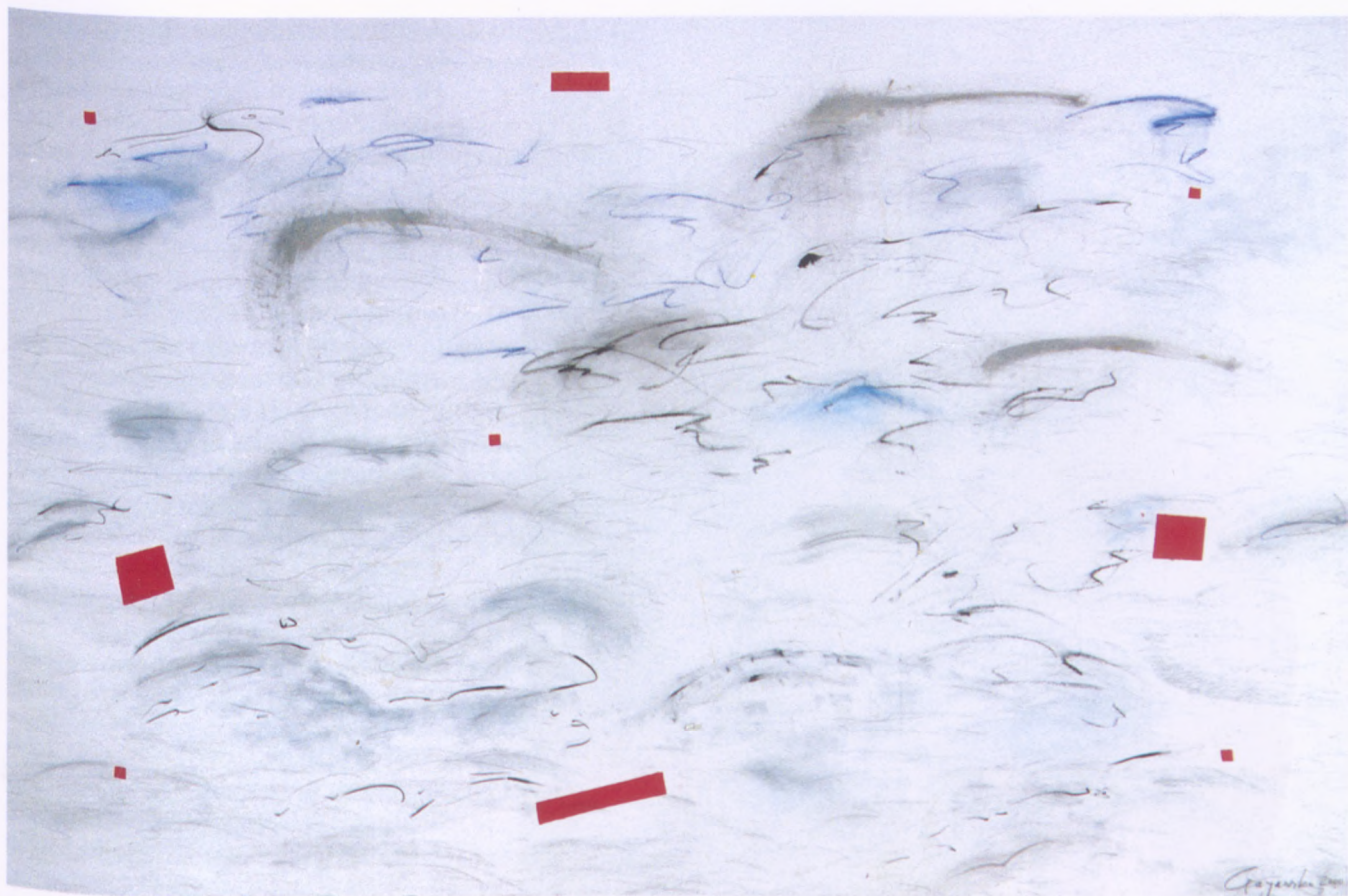
Trampolina, 1985
olej na desce
76 x 50

Stanisław Frenkiel (ur. 1918 w Krakowie, zm. 2001 w Londynie), malarz, grafik, nauczyciel akademicki.

Studiował malarstwo na ASP w Krakowie (1937–1939) w pracowniach Władysława Jarockiego, Kazimierza Sichulskiego i Eugeniusza Eibischa oraz w Paryżu (1939). W latach wojny, po nieudanej próbie przedarcia się do Rumunii, został aresztowany i zesłany do łagrów w Kazachstanie. Opuścił Rosję jako żołnierz armii gen. W. Andersa. Przeszedł szlak Armii Polskiej na Wschodzie i 2. Korpusu. Do Wielkiej Brytanii przybył w 1947 roku. Po wojnie uzupełnił wykształcenie studiując w: Academie des Beaux-Arts w Bejrucie (1945–1947), Sir John Cass' College of Art w Londynie (1948–1950) oraz historię sztuki na Uniwersytecie Londyńskim (1957–1960). W latach 1958–1973 był wykładowcą w szkołach londyńskich: Wimbledon College, Putney School of Art, Gipsy Hill College oraz na Uniwersytecie Londyńskim. Członek elitarnej London Group (od 1976), Royal West of England Academy of Arts w Bristolu (ARWA, od 1986), Konwokacji Uniw. Londyńskiego, Zrzeszenia Plastyków Polskich w Wielkiej Brytanii. Opublikował zbiór artykułów pisanych dla prasy emigracyjnej (głównie do „Wiadomości”, „Kontynentów” i „Oficyny Poetów”), fachowej (m.in. „Journal of Aesthetic Education”, USA) i BBC, zebranych w książce *Kożuchy w chmurach* (1998).

Miał kilkadziesiąt wystaw indywidualnych (od pierwszej w Bejrucie w 1947, głównie w Londynie, Brukseli i Krakowie — od 1965 do 1998) i brał udział w zbiorowych w Anglii, Niemczech, Argentynie, Polsce, Francji, USA. Był obecny w wystawie „Jesteśmy” w 1991 r.

Lit.: Anthony Dyson, *Passion & Paradox: the Art of Stanisław Frenkiel*. London 2001; Stanisław Frenkiel, *Kożuchy w chmurach i inne eseje o sztuce*. Toruń 1998; *Jesteśmy: wystawa artystów polskich tworzących za granicą, wrzesień – październik 1991*. Warszawa 1991.

Bez tytułu, 2000, ołówek, tusz, kredka na płótnie, 160 x 240

Anna Gajewska (ur. 1953 w Warszawie), malarka i rysownik. Studiowała na ASP w Warszawie – dyplom w pracowni prof. J. Tarasina (1972–1977), następnie prywatnie studia w Stanach Zjednoczonych. Z Polski wyjechała w 1978 r. W latach 70. była członkiem grupy poetyckiej „Hybrydy”. Od lat 80. wykładowca malarstwa, rysunku i kompozycji w Houston Community College. Wystawy zbiorowe i indywidualne oraz konkursy w Stanach Zjednoczonych i Europie, m.in.: Joan Miró Drawing Competitions (1978, 1979, 1984), Pembroke Gallery i Art Stop Gallery w Houston (1986, 1996, 1997), warszawska wystawa „Jesteśmy” (1991).

Lit.: *Jesteśmy: wystawa artystów polskich tworzących za granicą, wrzesień – październik 1991*. Warszawa 1991.

Joanna Gleich

Bez tytułu, 2002, akryl na papierze, 97 x 66

Joanna Gleich (ur. 1959 w Kluczborku), malarka i rysownik.

Po ukończeniu Państwowego Liceum Sztuk Plastycznych w Opolu (1974–1979), studiowała w Instytucie Translatoryki na Uniwersytecie w Wiedniu (1979–1983), Münchner Kunstakademie w Monachium (1983–1984), Akademie der Bildenden Künste w Wiedniu (1985–1990) oraz Sommerakademie w Salzburgu (klasa malarstwa: prof. Josef Mikl, 1985; klasa witraży: prof. Georg Meistermann, 1986). Mieszka w Wiedniu od 1979 r. Laureatka nagród w konkursach: Leitgeb-Wettbewerb w Kärnten (1987), Körner Stiftung (1988), Akademie der bildenden Künste (1989), medal Fügera za rysunek (1989), Kunstpreis der Bauholding Kärnten (1998).

Od 1988 r. wystawia prace na wystawach indywidualnych w Austrii i Stanach Zjednoczonych, m.in.: Galerie de Portis, Salzburg (1990), Ulysses Gallery, Nowy Jork (1991), Kunstforum Schloss, Wolkersdorf (1994), Galerie Plank, Wiedeń (1998). Wielokrotnie uczestniczyła w wystawach zbiorowych m.in. w wystawie „50 Jahre Grosse Kunstausstellung München 1999” w Haus der Kunst w Monachium.

Lit.: Agata i Zbigniew Judyccy, *Polonia. Słownik biograficzny*. Warszawa 2000; katalogi wystaw.

Stanisław Michał Gliwa (ur. 1910 w Siedliskach na rzeszowszczyźnie, zm. 1986 w Londynie), grafik, artysta-typograf.

Studiował w Państwowej Szkole Sztuk Zdobniczych i Przemysłu Artystycznego w Krakowie (u Henryka Uziembły), a następnie w Poznaniu w pracowniach Karola Mondrała i Jana J. Wronieckiego (1937). W Krakowie poznał Stanisława Szukalskiego, który uczył go rysunku. Zamieszczał grafiki w Pismie UJ „Nasz Wyraz”. Był też jednym z założycieli grupy artystycznej Szczep „Rogate Serce” i zamieszczał rysunki w czasopiśmie „Krak”. Po uzyskaniu uprawnień pracy w zawodzie artysty-grafika, został nauczycielem grafiki w Gimnazjum Przemysłu Artystycznego w Sosnowcu, a później nauczycielem rysunku w Katowicach. W kampanii wrześniowej dostał się do niewoli sowieckiej i został zesłany do łagru. Po opuszczeniu Rosji przeszedł szlak 2. Korpusu w 2. Brygadzie Pancerniej. We Włoszech wrócił do grafiki: wykonywał ilustracje i linoryty do czasopism wojskowych (m.in. „Orla Białego”, „Taran” i „Kultury”), projektował szatę graficzną ksiązek, w tym *Bitwę o Monte Cassino* Melchiora Wańkowicza (1945–1947). Opracował też *Album fotograficzny 2 Warszawskiej Dywizji Pancerniej* (1946). W latach 1946–1948 współpracował z Instytutem Literackim Jerzego Giedroycia, projektując okładki kilku ksiązek, oraz ze Szkołą Malarstwa przy 2. Korpusie w Rzymie. W 1947 roku przeniósł się do Wielkiej Brytanii. Osiadł w polskim szpitalu dla psychicznie chorych w Mableton Park,

gdzie w 1951 roku objął posadę instruktora drukarstwa i kierownika *art-studio* w ramach terapii zajęciowej. W 1953 roku rozpoczął działalność edytorską wydając *Strofy o malarstwie* Bronisława Przyłuskiego. W latach 1953–1980 złożył i wydał w ramach własnej oficyny 38 ksiązek i albumów oraz liczne plakaty, afisze i druki ulotne. Projektował też okładki i szatę graficzną dla innych wydawców emigracyjnych. Ciął ekslibrisy. W 1971 roku należał do współzałożycieli Bractwa Ekslibrisu Polskiego na Obczyźnie. W 1968 roku uzyskał nagrodę Fundacji im. Anny Godlewskiej, w dwa lata później nagrodę Fundacji Alfreda Jurzykowskiego.

Poezja, [b.r.], drzeworyt, 15 x 13

Lit.: Elżbieta Maja Cybulska, *Rozmowy ze Stanisławem Gliwą*. Londyn 1990; Stanisław Gliwa — artysta grafik, drukarz i typograf wierny tradycji. Oprac. J. Huppenthalowa. Toruń 1997; Andrzej Kłossowski, *Na obczyźnie: ludzie polskiej książki*. Wrocław 1984; kolekcja archiwalna w Archiwum Emigracji BUMK.

Jan Głowacki

Bazylika, 1960, tusz, 46 x 34

Jan Głowacki (ur. 1911 w Warszawie, zm. 1985 w Rzymie), malarz, rysownik, pisarz.

W 1939 roku został przyjęty na studia do warszawskiej ASP. Walczył w powstaniu warszawskim, a po jego klęsce został wywieziony do obozu. Po uwolnieniu wstąpił do 2. Korpusu we Włoszech. W 1945 roku osiadł w Rzymie, rok później rozpoczął studia scenografii w rzymskiej Accademia della Belle Arti, które ukończył w 1950 r. Studiował również w Szkole Malarstwa przy 2. Korpusie. Zajmował się również pracą dziennikarską i publicystyczną (pod ps. Jan Laterański), publikując m.in. w londyńskich „Wiadomościach” i „Życiu” artykuły o sztuce żydowskiej, włoskiej, francuskiej i niderlandzkiej oraz recenzje z wystaw. Uprawiał głównie malarstwo i rysunek o tematyce religijnej, oraz witraże.

Miał kilka wystaw indywidualnych we Włoszech, brał też udział w wystawach zbiorowych w Wielkiej Brytanii.

Lit.: *Polska plastyka emigracyjna ze zbiorów Muzeum Archidiecezji Warszawskiej* [folder wystawy 20.02–7.04.1990]. Warszawa 1990;

Janina Granowska-Rennie

Janina Granowska-Rennie (ur. 1930 w Krakowie), malarka, rzeźbiarka, artystka-ceramik.

Po II wojnie światowej, którą spędziła w Wilnie, wyjechała do Szkocji. Studiowała w School of Art w Glasgow. W latach 1951–1953 pracowała w fabryce John Beswick Studio w Longton (Stoke-on-Trent), modelując kolekcje porcelanowych figurek, w tym m.in. na zamówienie Walta Disneya. Prace jej figurowały na okładkach brytyjskich czasopism m.in. „Pottery and Glass”, pojawiają się także we wszystkich katalogach kolekcjonerskich firmy Beswick. Po przeprowadzce do Londynu pracowała niezależnie dla Midwinters oraz współpracowała z Royal Doulton, jednym z największych na świecie producentów i dystrybutorów porcelany. Drugim kierunkiem zainteresowań artystki jest malarstwo. W swoich pracach stosuje także technikę niekonwencjonalną (*off-beat*), tworząc kompozycje z wątków rysunku malowanego na tkaninie i wzorów tkanych maszyną do szycia. Prace artystki znajdują się w prywatnych kolekcjach w Niemczech, Australii, Japonii i Izraelu.

Lit.: „Gallery” (London) 1999 Vol. 19 No 4; kolekcja archiwalna w Archiwum Emigracji BUMK.

Bez tytułu, [b.r.], technika własna, 58 x 45

Krystyna Granowska-Strobel

Cello, 1990
olej na desce
80 x 70

Krystyna Granowska-Strobel (ur. Kraków), śpiewaczka operowa i malarka.

Przed wojną uczęszczała do Szkoły Baletowej Tatiany Wysockiej w Warszawie i szkoły dramatycznej w Wilnie. Po wojnie wyjechała do Włoch, stamtąd do Anglii. W Glasgow rozpoczęła naukę śpiewu i gry na fortepianie w Royal Scottish Academy of Music. Po przeprowadzce do Londynu wstąpiła do Guildhall School of Music and Drama, do klasy Norah Turner, i tam uzyskała końcowy dyplom ze śpiewu. Dalsze studia śpiewu kontynuowała w Rzymie i Hamburgu, dzięki stypendiom brytyjskiego Ministerstwa Oświaty i Deutscher Akademischer Austauschdienst. Występowała w operach Anglii (Carl Rosa Opera w Londynie), Szkocji, Szwajcarii i Niemiec oraz w operze warszawskiej, śpiewając, m.in. partie Manon w „Manon Lescaut” Pucciniego, Donny Elviry w „Don Giovannim” Mozarta oraz Tatiany w „Onieginie” Czajkowskiego. W latach 80. poświęciła się malarstwu.

Dokumentacja w Archiwum Emigracji BUMK; kolekcja archiwalna w Archiwum Emigracji BUMK.

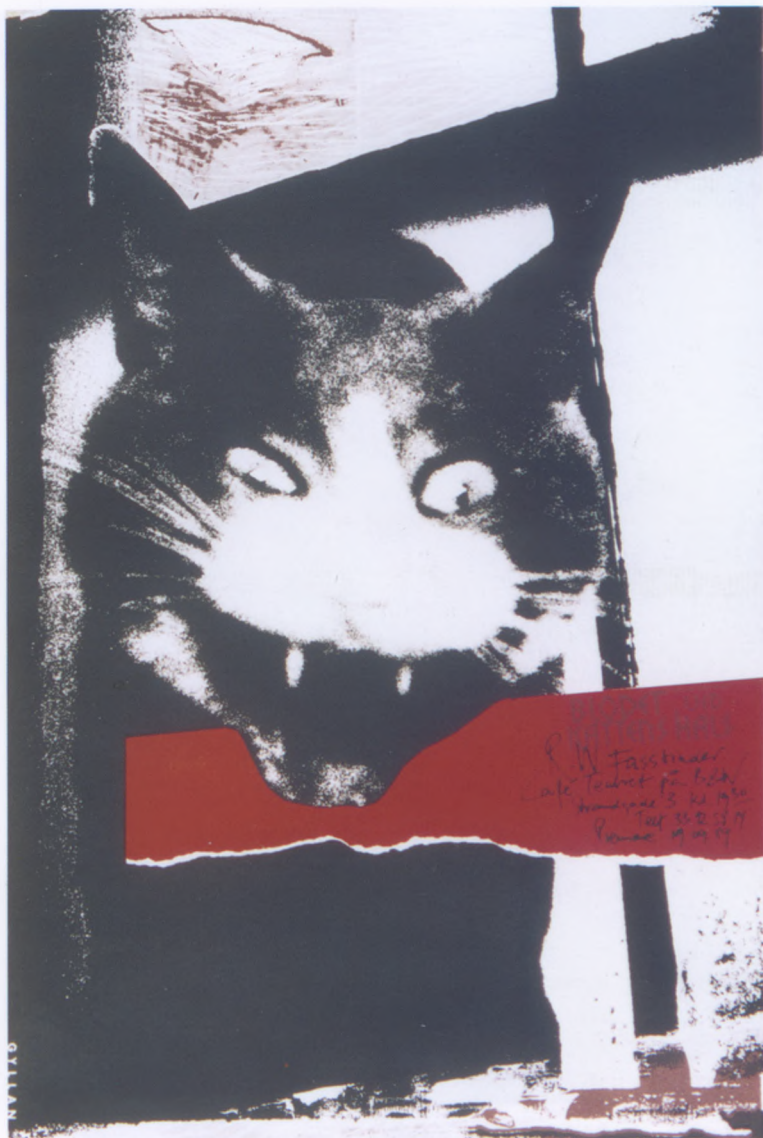
Peter Gyllan (Piotr Jerzy Gąsiorowski) (ur. 1950 w Toruniu), grafik.

Ukończył Wydział Historii Sztuki UW (1968–1971), a później, po wyjeździe do Danii, Wydział Wzornictwa Graficznego Szkoły Architektury Królewskiej Akademii Sztuk Pięknych w Kopenhadze (1977). Po kilkuletniej pracy jako projektant w firmie koncernu LEGO (1978–1985), założył własne biuro projektowe „Gyllan Grafixx”, w którym projektuje grafikę przemysłową, wydawnictwa, plakaty i scenografie teatralne, oraz grafikę czasopism. Jest korespondentem czasopisma „Novum Gebrauchsgraphik” w Monachium (1984–) oraz wykładowcą w Danmarks Design Skole (1988–). Pisze do prasy artystycznej w Danii, Niemczech i USA. Współautor książek *Design Jan Trägårdh* (1999), *Typer & Tegn* (1994) i *Who's Who in Graphic Design* (1994).

Jest członkiem Danske Designere w Kopenhadze i Type Directors Club w Nowym Jorku. Laureat licznych nagród m.in.: BBC Jubilee Art. Competition, 1982 (za plakat).

Wystawiał w Polsce na wystawie polskich malarzy mieszkających w Danii.

Lit.: *Polak w świecie. Leksykon Polonii i Polaków za granicą*. Warszawa 2001.

Krew w krtani kota — plakat teatralny, 1989, serigrafia, 85 x 59

Alexander Franklin Jagelowitz

Primavera, [b.r.], akryl, 31 x 39,5

Alexander Franklin Jagelowitz (Kaźmierczak-Jagelowitz) (ur. 1938 w Kownie), malarz, grafik, scenograf. Ukończył Wyższą Szkołę Sztuk Plastycznych w Poznaniu (1957) oraz ASP w Warszawie (1963). Od 1981 roku mieszka w Niemczech. Zajmuje się malarstwem oraz działalnością scenograficzną i ilustratorską. Członek Związku Artystów Plastyków w Niemczech. Zdobywał liczne nagrody na konkursach w Polsce przed rokiem 1981. Przygotował scenografię do sztuk w teatrach w Olsztynie (1967), sgraffito i ceramikę na budynkach Fromborka „Kopernik 500 – Kosmos” (1973), projekt „Centrum słońca” – realizacja w Ameryce Południowej (USA 2000), ilustracje do książek m.in.: *Muter naturalis* i *Dzień słońca* S. Poloma.

Wystawiał w Polsce m.in.: Wrocławiu (1968), Warszawie (1970, 1984), Szczecinie (1973), Krakowie (1975) oraz zagranicą: Londyn (1974), Hanower (1977), Paryż (1985), Hamburg (1986–1988, 1993, 1996).

Lit.: *Polak w świecie. Leksykon Polonii i Polaków za granicą*. Warszawa 2001.

Władysław Jahl (ur. 1886 w Jarosławiu, zm. 1953 w Paryżu), malarz, grafik. Studiował w Académie de la Grande Chaumière w Paryżu (1912–1914). W 1914 wyjechał do Hiszpanii, gdzie od 1917 uczył się malarstwa pod kierunkiem J. Pankiewicza. W 1919, po powrocie do Paryża, wystawiał na Salonach: Jesiennym (1919, 1947–1949, 1951), Niezależnych (1920), Tuileries (1938–1939) oraz Malarzy i Grafików Francuskich (1937). Był członkiem Związku Artystów Polskich we Francji i uczestniczył w pokazach sztuki polskiej w Paryżu.

Przed wojną wielokrotnie wystawiał swoje prace w Polsce: w Poznaniu, Krakowie, Warszawie i Lwowie. Uczestniczył w wielu wystawach poza krajem, m.in. w: Madrycie, Nowym Jorku, Rzymie, Londynie, Grenoble, Bilbao. Poza malarstwem zajmował się także scenografią i projektowaniem kostiumów teatralnych.

Lit.: *Słownik malarzy polskich. Od dwudziestolecia międzywojennego do końca XX wieku*, t. 2. Warszawa 2001.

Essai, 1953, akwaforta, 34 x 25

Grzegorz Paweł Jakubowski-Barthel de Weydenthal

Fourré, [b.r.], technika mieszana, 24 x 17,5

Grzegorz Paweł Jakubowski-Barthel de Weydenthal (ur. 1957 w Krakowie), malarz, rysownik, konserwator sztuki.

Studiował architekturę na Politechnice Krakowskiej. Od 1981 roku we Francji. Ukończył z wyróżnieniem Ecole Nationale Supérieure des Beaux-Arts w Paryżu w 1988 roku. Członek ugrupowania artystycznego „P’ART 9” w Paryżu (1987–1989) oraz „Emotionalism. In tune with nature” (USA, 1999–), a także stowarzyszeń konserwatorskich, historycznych i heraldycznych. Publikuje artykuły z dziedziny sztuki i kultury w Paryżu, Nowym Jorku i Polsce. Współpracował z „Kwartalnikiem biograficznym Polonii” (Paryż 1992–1993). Prezes i inicjator odnowy Zrzeszenia Artystów Polskich we Francji (1995–1997). Współorganizator wystaw i konferencji naukowych w Bibliotece Polskiej w Paryżu (Olga Boznańska, 1990), w Muzeum im. B. Biegasa (1992, 1994) oraz w Polsce. Laureat wielu nagród artystycznych m.in.: Cannes (1988), Muzeum Gauguina na Tahiti, Ecole des Beaux-Arts i Musée d’Orsay w Paryżu (1988), Rubens Prize m. Antwerpia (1989), Salon International de Saumur (1997, 1998).

Wystawiał wielokrotnie we Francji (głównie w Paryżu), oraz w Belgii, Hiszpanii, Szwajcarii, Niemczech, Wielkiej Brytanii, Włoszech, Polsce i USA.

Lit.: *Polak w świecie. Leksykon Polonii i Polaków za granicą*. Warszawa 2001.

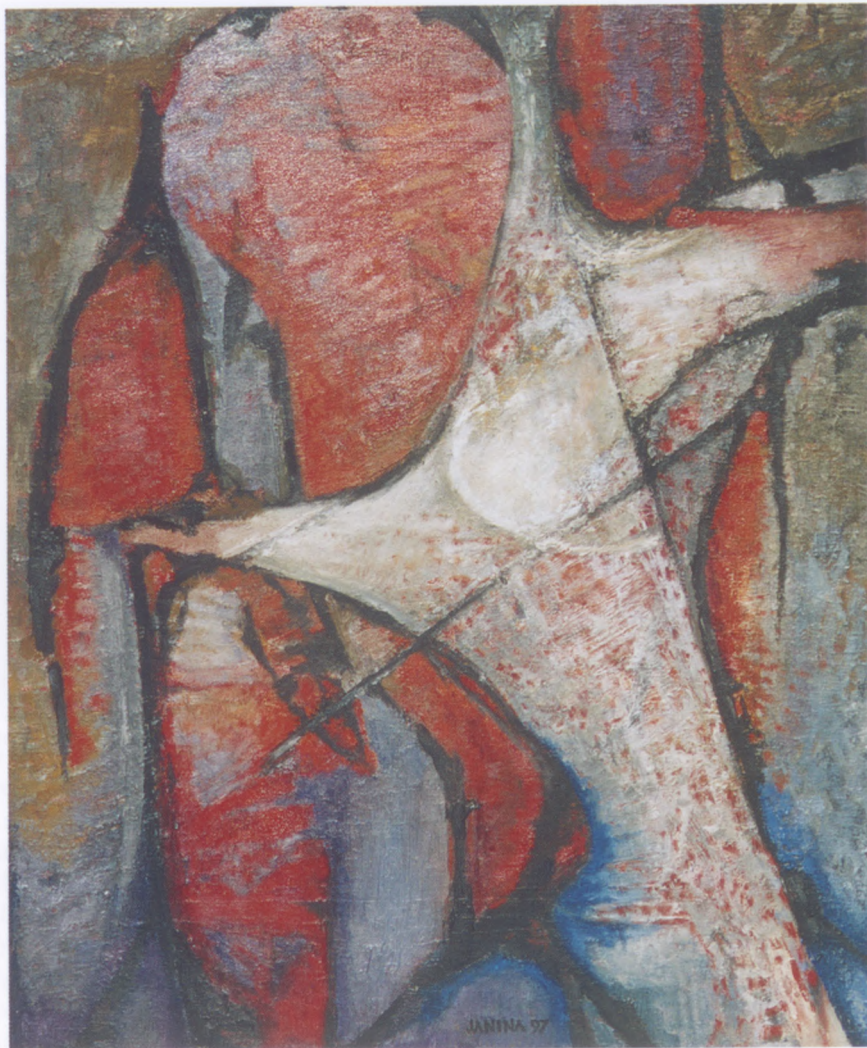
Janina Maria Jasińska-Luterek

Janina Maria Jasińska-Luterek (ur. 1925 w Tomaszowie Mazowieckim), malarka, rysownik.

Ukończyła Wydział Malarstwa Ształugowego ASP w Warszawie (1953). Brała udział w działalności organizacyjnej i wystawienniczej Związku Polskich Artystów Plastyków (1951–1967). Była organizatorką i współinicjatorką oraz wiceprzewodniczącą Komitetu Organizacyjnego Ogólnopolskiej Wystawy Młodej Plastyki „Arsenał” (1955). Od 1967 roku w Szwecji. Jest członkiem Ogólnoszwedzkiego Związku Artystów Plastyków (1971–) oraz Zrzeszenia Artystów Szwedzkich (1980–). W 1982 roku zdobyła nagrodę artystyczną miasta Solna, a w 1997 nagrodę Stowarzyszenia Artystek Szwedzkich.

Przed rokiem 1967 brała udział w większości ogólnopolskich i okręgowych wystaw ZPAP w Polsce oraz w festiwalach sztuki w Gdańsku i Szczecinie. Po wyjeździe do Szwecji brała udział w ponad 30 wystawach indywidualnych i zbiorowych m.in. w Sztokholmie, Kopenhadze, Londynie, Barcelonie, Madrycie, Monte Carlo i Paryżu. Uczestniczyła w wystawie *Jesteśmy* (1991).

Lit.: *Polak w świecie. Leksykon Polonii i Polaków za granicą*. Warszawa 2001; Tadeusz Nowakowski, *My, z Polski. 400 not biograficznych imigrantów polskich w Szwecji*. Stockholm 1997.

Bez tytułu, 1997, olej na płótnie, 65 x 54

Alfred Jesion (ur. 1919 w Płocku, zm. 1997 w Töby k./Sztokholmu), rzeźbiarz i rysownik.

Wojnę spędził w Rosji, po nieudanej próbie dotarcia do armii gen. W. Andersa, wstąpił do 1. DP. im. Tadeusza Kościuszki. Wrócił do Polski w 1945 roku. Studiował w ASP w Warszawie w pracowni Tadeusza Breyera (1946–1950), a następnie został asystentem na Wydziale Rzeźby warszawskiej ASP (1950), adiunktem (1952) i docentem (1963). Od 1964 roku pełnił funkcję kierownika Pracowni Rzeźby, od 1966 – dziekana Wydziału, a w 1968 mianowany został kierownikiem Katedry Rzeźby. Należał do Związku Polskich Artystów Plastyków, pełniąc w nim funkcje kierownicze. Wyrzeźbił m.in. popiersie F. Chopina подарowane przez Rząd PRL Prezydentowi Francji Charles de Gaulle'owi. W 1969 roku emigrował do Szwecji. Laureat Państwowej Nagrody Artystycznej, 1950; nagrody Ministra Kultury i Sztuki, 1963.

Od 1950 roku brał udział w wystawach zbiorowych w Polsce, głównie w Warszawie, oraz za granicą, w Chinach i Związku Sowieckim. W 1995 roku miał wystawę indywidualną w Muzeum Mazowieckim w Płocku.

Lit.: *Jesteśmy: wystawa artystów polskich tworzących za granicą, wrzesień – październik 1991*. Warszawa 1991; *Alfred Jesion*. [Katalog]. Płock 1995; kolekcja archiwalna w Archiwum Emigracji BUMK.

Bez tytułu, 1983
glina palona, czarna glazura
43,5 cm

Flood in Katherine Gorge,
1998
akryl
46 x 61

Józef A. Klimek (ur. 1918 w Skoczowie), malarz, pedagog.

Przed 1939 rokiem – współredaktor „Głosu Młodych” i „Prosto z ławy”, urzędnik w Banku Śląskim w Bielsku-Białej (1937–1939). W 1939 roku zapisał się na studia w Królewskiej Accademia della Belle Arti w Rzymie, ale studiów nie rozpoczął. W czasie wojny w Polsce. W latach 1945–1950 i 1953 studiował na ASP w Krakowie malarstwo i grafikę oraz skończył kurs pedagogiczny. Po studiach pracował jako nauczyciel plastyki, a później dyrektor w Państwowym Liceum Technik Plastycznych w Bielsku-Białej (1950–1960). Krótco współpracował z Teatrem Polskim w Bielsku, wykonując dekoracje oraz Studium Filmów Animowanych w Bielsku. W 1960 roku wyemigrował do Australii, osiadł w Sydney, gdzie został nauczycielem w National Art School (1963–1970). W 1971 roku został dziekanem Art Department w Seaforth Technical College w Sydney i funkcję tę sprawował do emerytury. Pisał artykuły do „Tygodnika Powszechnego” (Kraków), „Przeglądu Artystycznego” (Kraków).

Zdobył liczne nagrody w Polsce (Poznań 1948, Cieszyn 1957) i w Australii m.in.: Ashfield Art Prize (1969), Wesley Chapel Art Prize (Newcastle 1970), Killara Art Prize (1972), On Broadway Art Prize (1974), Highly Commended at Windsor Art Prize (1978), Gosford Art Prize (1979) i SBS International Art Show 1st Prize for Painting (1982). Po 1990 odznaczony orderami polskimi.

Wystawiał w Polsce przed 1960 rokiem oraz w Australii.

Lit.: Agata i Zbigniew Judyccy, *Polonia. Słownik biograficzny*. Warszawa 2000.

Tadeusz Koper

Głowa Stanisława Młodożeńca, [b.r.], gips, 34 cm

Tadeusz Koper (ur. 1913 we Lwowie, zm. 1995), rzeźbiarz.

Studiował w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie (1931–1936) oraz La Grande Chaumière w Paryżu (1938–1939). Od 1940 r. mieszkał w Londynie, następnie, w 1968 r., przeprowadził się do Carrary. W 1949 r. otrzymał stypendium rządu brytyjskiego. Laureat I nagrody na wystawach: Allied Artists w Glasgow (1942), Biennale w Château de la Sarraz w Lozannie (1963) i Biennale Internationale di Scultura w Carrarze (1967). Prace artysty znajdują się w zbiorach muzealnych i kolekcjach prywatnych w Anglii, Polsce, Kanadzie, Stanach Zjednoczonych, Brazylii, Hiszpanii, Francji, Włoszech i Szwajcarii.

Wystawiał od 1941 r. na wielu wystawach zbiorowych w Wielkiej Brytanii, Holandii, Włoszech, Szwajcarii. Miał ok. 10 wystaw indywidualnych. Uczestnik warszawskiej wystawy „Jesteśmy” (1991).

Lit.: *Jesteśmy: wystawa artystów polskich tworzących za granicą, wrzesień – październik 1991*. Warszawa 1991.

Cala Fornells, Majorka, 1954
olej na płótnie
51 x 76

Adam Kossowski (ur. 1905 w Nowym Sączu, zm. 1986 w Londynie), malarz, rzeźbiarz i pisarz. Studiował na Politechnice Warszawskiej (1923–1925), a później w krakowskiej ASP u Wojciecha Weissa i Felicjana Szczęsno Kowarskiego (1925–1928). Studiował również w Rzymie — specjalnie fresk i technikę *sgraffito* (1937). W 1929 przeniósł się do Warszawy i został asystentem Kowarskiego na warszawskiej ASP. W czasie studiów podjął współpracę z Leonardem Pękalskim przy konserwacji Wawelu, Jasnej Góry i Zamku Królewskiego w Warszawie. Przed rokiem 1939 realizował ponadto polichromię w kościele w Okrzei pod Garwolinem oraz projekt baru w budynku nowego Dworca Głównego w Warszawie. Był członkiem założycielem grupy „Pryzmat”, uczestnikiem wszystkich jej wystaw. We wrześniu 1939 roku zatrzymany przez wojska sowieckie zesłany został nad Peczorę. Odnaleziony w Kazachstanie, ciężko chory, został ewakuowany wraz z wojskiem polskim w 1942 roku do Persji, a następnie do Wielkiej Brytanii, gdzie przebywała żona Stefania, pisarka i dziennikarka. Pracował dla Ministerstwa Informacji rządu RP na Wygnaniu. Rozpoczął współpracę z czasopismami (m.in.: „Nową Polską”, „Polską Walczącą” i „Wiadomościami”) oraz wydawnictwami (m.in. Orbisem, Veritasem), ilustrując i pisząc artykuły o sztuce. W roku 1950 wygrał konkurs na realizację dekoracji kaplic, budynków klasztornych i dziedzińców w odbudowanym średniowiecznym opactwie karmelitów w Aylesford. Pracę tę realizował do roku 1972, wykonując ponad 80 ceramicznych płasko-rzeźb wielkich rozmiarów, ponad 220 obrazów olejnych i temperowych, oraz relikwiarz św. Szymona Stocka, polichromie oraz witraże. Jego dziełem są również płaskorzeźby ścienne na ponad 30 różnych budynkach publicznych (np. Uniwersytet Londyński, biblioteka w londyńskiej dzielnicy Camberwell) i religijnych (kościół św. Ambrożego w Liverpoolu) w Wielkiej Brytanii, USA i Irlandii. W 1970 roku otrzymał nagrodę im. Alfreda Jurzykowskiego. Wystawiał bardzo rzadko: pierwsza wystawa w Londynie (1943) była malarskim pamiętnikiem łagrów. Nagroda za obraz „Weronika” na międzynarodowym konkursie sztuki religijnej w Londynie w 1944 roku, wprowadziła go w świat angielskiej sztuki katolickiej. Kolejna wystawa w 1952 roku poświęcona była sztuce religijnej.

Lit.: Adam Kossowski: *Murals and Paintings*. Introd. by Benedict Read. London 1990; Tymon Terlecki, *Szukanie równowagi*. Londyn 1988; kolekcja archiwalna w Archiwum Emigracji BUMK.

Jan (Janusz) Marian Kościalkowski

Niecierpliwość, [b.r.]

gwasz

33 x 47

Jan (Janusz) Marian Kościalkowski (ur. 1914 w Wilnie, zm. 1977 w Londynie), malarz, rysownik i rzeźbiarz. Prace podpisywał jako: J. Marian, Jan Marian, Marian, Marian Kruszyński (nazwisko żony) lub Marian Pouillet (nazwisko matki Francuzki — Marguerite Pouillet). W 1932 roku podjął studia malarskie w paryskiej Ecole Nationale Supérieure des Beaux Arts. Był tam niespełna rok, po czym wrócił do Polski. W 1936 roku zapisał się do Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, gdzie w pracowni Mieczysława Kotarbińskiego i Tadeusza Pruszkowskiego zbierał w czasie studiów doroczne nagrody za malarstwo. Po wybuchu wojny usiłował wrócić do Wilna, lecz wiosną 1940 roku został aresztowany i zesłany w głąb Rosji Sowieckiej, do Welska, na południowy-zachód od Archangielska. Zwolniony w wyniku amnestii w 1941 roku wstąpił do Armii Polskiej w ZSSR. Ewakuowany do Persji w 1942 roku, przebywał kolejno w Iraku, Palestynie, Libii i Egipcie. W 1944 roku dotarł do Włoch w szeregach 2. Korpusu, w oddziale propagandy 5. Kresowej Dywizji Piechoty i brał udział w walkach o Monte Cassino. W tomie drugim *Bitwy o Monte Cassino* Melchiora Wańkowicza znajduje się 8 jego szkiców z bitwy. Po zakończeniu wojny, w 1947 roku, wylądował w Anglii i, wraz z kilkudziesięcioma innymi malarzami polskimi, uzyskał, stypendium w Sir John Cass' College of Art w Londynie. Był członkiem międzynarodowego stowarzyszenia artystycznego „Art-Club” (1945) oraz „Grupy 49”. Robił ilustracje w książkach m. in.: L. Sterne, *A Sentimental Journey* (1948); M. Czuchnowski, *Pola minowe* (1951); K. Wierzyński, *Moja prywatna Ameryka* (1966) oraz w czasopiśmie (m.in.: „W drodze”, „Orle Białym”). W miesięczniku „Na szlaku Kresowej” ukazało się w latach 1944–1946 kilka jego szkiców na temat malarstwa. W latach 60. kupił dom w Carrarze i zajął się rzeźbą w marmurze. Otrzymał „nagrodę plastyczną” „Kultury” paryskiej (1964). Miał zaledwie kilka wystaw indywidualnych w Londynie (pierwsza w 1948) oraz dwie w Polsce (krótkim okresie „odwilży”, w latach 1958–1959 w galeriach CBWA w Szczecinie i Poznaniu). Uczestniczył też w kilkunastu wystawach zbiorowych od Palestyny, Rzymu, Londynu, Carrary po Sztokholm.

Lit.: Jan Marian Kościalkowski. *Malarstwo, grafika, rysunek, rzeźba. Wystawa prac z lat 1946–1977*. [Katalog wystawy XII 1987 – I 1988] Oprac. M. Gołąb. [Poznań] 1987, [52] s.; Mirosław A. Supruniuk, „Styl, który nazywam moim stylem...” *Rysunki Mariana Kościalkowskiego (1914–1977)*. Toruń 1999; kolekcja archiwalna w Archiwum Emigracji BUMK.

Marian Kratochwil (ur. 1906 w Kosowie Huculskim, zm. 1997 w Londynie), malarz.

Po wstępnych studiach historycznych i filozoficznych na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie (1926–1930), zainteresował się sztuką. W 1926 roku jego pierwszym i jedynym nauczycielem, głównie rysunku, był znany artysta malarz Stanisław Batowski. Był samoukiem. Po początkowym doskonaleniu grafiki, miedziorytu i akwaforty, w latach 30. rozpoczął malowanie obrazów olejnych. W 1936 roku wziął udział w zbiorowej wystawie Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych we Lwowie, zdobywając brązowy medal za obraz. W roku 1936 zapisał się do warszawskiej ASP i pokazał w Zachęcie 80 obrazów, zdobywając brązowy medal oraz stypendium. Wziął udział w kampanii wrześnieowej, a po klęsce przedostał się do Francji — później Anglii, pozostając do końca wojny jako asystent w Centrum Wyszkolenia Piechoty przy dywizji generała Maczka. W 1947 roku opuścił po demobilizacji Szkocję i osiadł w Londynie. Pracując w magazynie meblowym jako dekorator, tworzy cykl rysunków i prac olejnych poświęconych Londynowi. Dzięki pomocy malarki Dame Ethel Walker, oraz żony Kathleen Browne uzyskał możliwość pracy twórczej. Podróże w Hiszpanii (1953, 1955/56 i 1967) i Kornwalii zaowocowały cyklami prac. W 1955 roku zorganizował wspólnie z żoną w Chelsea szkołę dla początkujących i zaawansowanych malarzy. W okresie pracy we własnym studio prowadził wykłady w EPSOM School of Art. Opracował po angielsku pracę „Technika malarstwa” (rps. w zbiorach Courthauld Institute przy

Don Kichot, [b.r.], olej na desce, 23 x 17,5

Uniwersytecie Londyńskim), wspólnie z bratem Zbigniewem napisali „Wspomnienia o Mieczysławie Kistrynie” (1988). Opublikował ponadto książkę o twórczości Kathleen Browne (1992). Wystawiał we własnym studio (od 1968) oraz w muzeach i instytutach naukowych m.in. w: Muzeum Narodowym w Krakowie (1970, 1980), Instytucie Hiszpańskim w Londynie (1979), Muzeum Santa Cruz w Toledo (1986), muzeach hiszpańskich w Madrycie, Granadzie i Ronce oraz na Zamku Rycerzy Maltańskich w Consegrua k. Madrytu, a także w Warszawie.

Lit.: *Marian Kratochwil — Szkicownik kresowy*, oprac. Mieczysław Paszkiewicz. Londyn 1958; Z. E. Wałaszewski, M. Paszkiewicz, Z. Ławrynowicz, *Kratochwil: essays on the Artist*. London [1971]; kolekcja archiwalna w Archiwum Emigracji BUMK.

Halina Kryska-Karska

Bez tytułu, 1997, akryl, 81 x 55

Halina Kryska-Karska, z d. Wszolek (ur. 1925 w Starostawie na Wołyniu), dziennikarka, malarka.

W czasie wojny na Syberii, a później w Ochotniczej Służbie Kobiet w armii gen. W. Andersa i 2. Korpusie (1942–1946). Ukończyła wojskowe gimnazjum i liceum w Porto San Giorgio (Włochy). W latach 1957–1966 pracowała jako *free lance* w rozgłośniach RFE i „Voice of America”. Od 1966 zajmuje się wyłącznie sztuką. Maluje głównie portrety, pejzaże i martwą naturę.

Uczestniczyła w ponad 100 wystawach indywidualnych i zbiorowych, przede wszystkim w Wielkiej Brytanii, w tym w galerii Alpine w Londynie.

Lit.: Agata i Zbigniew Judyccy, *Polonia. Słownik biograficzny*. Warszawa 2000; kolekcja archiwalna w Archiwum Emigracji BUMK.

Jan Lebenstein (ur. 1930 w Brześciu, zm. 1999 w Krakowie), malarz, grafik, rysownik i ilustrator.

Ukończył ASP w Warszawie w pracowniach Kazimierza Tomorowicza, Eugeniusza Eibischa i Artura Nacht-Samborskiego (1954). Zyskał rozgłos pierwszą wystawą w Teatrze na Tarczyńskiej w 1956 roku. W 1959 roku wygrał Grand Prix na Biennale w Paryżu i po wystawie w paryskich Galerie Laclouche oraz Galerie Lambert w 1959 roku, został we Francji na stałe. Był związany z Galerią Lambert i środowiskiem paryskiej „Kultury”. Projektował zespół witraży w kaplicy oo. palotynów w Paryżu, ilustrował przekłady z Biblii (wyd. Éditions du Dialogue, w tł. Czesława Miłosza, 1980–1985) oraz *Folwark zwierzęcy* George’a Orwella (1985). Współpracował, jako ilustrator, z prasą francuską (np. „Preuves”), emigracyjną („Zeszyty Literackie”) i krajową po 1990 roku („Rzeczpospolita”). Projektował okładki dla wydawnictw podziemnych w Polsce (Oficyna Literacka). Laureat wielu nagród, m.in.: Grand Prix Documenta II, Kassel (1959), Nagroda Państwowa I stopnia, 1984, Nagroda im. Jana Cybisa za całokształt, 1987, nagrody artystyczne w Tokio (1971), Rimini (1987).

Miał od 1956 roku ponad 70 wystaw indywidualnych (m.in. w Warszawie, Paryżu, Nowym Jorku, Brukseli, Mediolanie, Rzymie, Amsterdamie, Kolonii, Oslo, Berlinie, Chicago, Strasburgu, Wrocławiu i Krakowie). Brał udział w ponad 300 wystawach zbiorowych w Polsce (pierwsza w Zachęcie w 1954) i na świecie.

Lit.: Jan Lebenstein: *etape: tableaux choisis sur toile et sur papier d'années 1956–1995*. Paris – Lublin – Cracovie – Gdańsk – Varsovie 1998–1999. [red. katalogu Piotr Kłoczowski, Elżbieta Muszyńska]. Lublin 1998; Wiesława Wierzchowska, *Autoportrety*. Warszawa 1991; *Libella. Galerie Lambert – szkice i wspomnienia*. Toruń 1998; Jan K. Kapera, *Od Guggenheim Museum do Currier Gallery. Jan Lebenstein – kronika amerykańska (1958–1998)*, Archiwum Emigracji (Toruń) 1999 z. 2.

Coexistence, 1963, olej na płótnie, 80 x 40

Bolesław Leitgeber

*Fisherman's Boat
at Accra, 1958*
olej na desce
50 x 69

Bolesław Leitgeber (ur. 1900 w Poznaniu, zm. 1993 w Truro w Kornwalii), malarz, pisarz i dyplomata. Po ukończeniu studiów w 1924 roku pracował w służbie dyplomatycznej: w MSZ w Warszawie, a od 1931 roku jako attaché w Kopenhadze. W latach II wojny światowej był pierwszym sekretarzem ambasady RP w Londynie, a później na placówce w Kairze. Od 1945 do 1960 pracował w różnych agendach ONZ, w Waszyngtonie i pełniąc misje przedstawicielskie w Azji i Afryce. W ostatnim okresie pracował w Genewie. W 1935 roku rozpoczął współpracę z „Kurierem Poznańskim” jako korespondent w Berlinie, a później w Londynie. W 1945 roku, po krótkim pobycie w Polsce, wybrał emigrację. Opublikował 11 książek (od 1934) w tym m.in.: *Oblicze i maska* (1940, wyd. 2 pt. *Obrazki z stolicy Anglii*, 1945), *East and West in Man's Perennial Quest* (1978), *Bez przesądów i lęku* (1979, 1993). Wydał również albumy rysunków pod pseudonimem BOLO: *La Menagerie Contemporaine* (1965), a także *The beastly Establishment* (1966).

Jeszcze przed wojną wystawił swoje prace malarskie na dorocznych Salonach na Champs Elysées. W 1942 roku miał pierwszą wystawę indywidualną, w Léger Gallery w Londynie. Następne w Kairze, Paryżu, Montreaux, Rzymie, Di-vonne (Francja), Nowym Jorku i wielokrotnie w Genewie.

Lit.: Bolesław Klimaszewski, Ewa R. Nowakowska, Wojciech Wyskiel, *Mały słownik polskich pisarzy na obczyźnie 1939–1980*. Warszawa 1992; Bolesław Leitgeber, *Bez przesądów i lęku*. Z albumu *poznańskiego dyplomaty, malarza i podróżnika*. Poznań 1993; kolekcja archiwalna w Archiwum Emigracji BUMK.

Teresa Lewandowska, z d. Klette (ur. 1928 w Warszawie, zm. 1983 w Uppsali), malarka, grafik.

Ukończyła liceum i ASP w Krakowie (1950–1954). W 1954 przeniosła się do Warszawy i pracowała jako grafik w czasopiśmie. Wyrzucona z pracy w redakcji, w 1969 roku wyemigrowała do Szwecji, gdzie rozwinęła działalność malarską. Współpracowała z czasopismami emigracyjnymi (m.in. „Tygodniem Polskim” w Londynie) oraz oficynami emigracyjnymi (OPiM), projektując szatę graficzną i ilustracje. W 1970 miała wystawę indywidualną (Lundsbrunn), za nią poszły następne, w tym: „Abel min broder” poświęconą tragedii holocaustu (Uppsala, 1973), „A minute of Silence” dedykowaną powstaniu warszawskiemu (Londyn, 1974), oraz „Krzyk wśród milczenia” – o ofiarach łagrów (Sztokholm, 1977, 1980). Wydała tekę grafik *Abel min broder* (1974).

Lit.: Tadeusz Nowakowski, *My, z Polski. 400 not biograficznych imigrantów polskich w Szwecji*. Stockholm 1997.

Le jour de gloire est arrivé! z teki *Mój brat Abel*, 1972, litografia
42 x 30

Tadeusz A. Lewandowski

Les Peintures, [b.r.]
offset, olej
46 x 54

Tadeusz A. Lewandowski (ur. 1941 w Warszawie). Malarz, grafik, plakacista. Studiował na Wydziale Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie (1960–1966). Od 1966 mieszka we Francji. W latach 1967–1971 pracował w agencji reklamowej w Reims. W 1971 r. zaczął współpracę z francuskimi szkołami sztuki: Ecole Nationale d'Art w Cergy-Pontoise, Państwową Szkołą Sztuki w Nancy (1976–1980) oraz Prywatną Szkołą Sztuki Beaubourg w Paryżu. Zapraszany jako wykładowca na konferencje przez instytucje i uniwersytety amerykańskie i europejskie, m.in. Colorado State University Fort Collins, University of Industrial Arts w Helsinkach, Instytut Sztuk Pięknych Muchina w Leningradzie. Od początku lat 70. regularnie eksponuje swoje prace na wystawach plakatów, m.in. na: Międzynarodowym biennale plakatu w Lahti (w 1989 był członkiem jury), Europejskim triennale plakatu w Mons, wystawie „Plakat francuski 1965–1975” w Moskwie (1976). Jest laureatem nagród Międzynarodowego konkursu B. Brechta (1978), Triennale plakatu w Mons, Internationale Buchkunst Ausstellung w Lipsku, gdzie otrzymał srebrny medal (1989). Prace artysty znajdują się w Muzeach i galeriach we Francji, Niemczech, Stanach Zjednoczonych, Izraelu i Polsce.

Od czasu pierwszej ekspozycji w Galerie Vercamer w Paryżu (1973) miał ponad 20 wystaw indywidualnych, m.in. w paryskim Instytucie Kultury Polskiej, w warszawskiej Galerii Studio (1981) i leningradzkim Instytucie Muchina (1989). Uczestniczył w zbiorowej wystawie artystów tworzących poza granicami Polski „Jesteśmy” w 1991 r.

Lit.: *Jesteśmy: wystawa artystów polskich tworzących za granicą, wrzesień – październik 1991*. Warszawa 1991.

Bez tytułu, 1957
akwaforta
33 x 43

Ludwik Lille (ur. 1897 w Podwoleczyskach, zm. 1957 w Paryżu), malarz, grafik. Studiował medycynę. Po I wojnie światowej nawiązał kontakt z grupą poznańskich ekspresjonistów skupionych wokół czasopisma „Zdrój”. Po nawiązaniu współpracy z pismem „Formiści” w 1920 r. wziął udział we wspólnej wystawie Formistów i grupy Bunt we Lwowie, a następnie w latach 1921–1922 uczestniczył w ekspozycjach Formistów w Krakowie, Warszawie i Lwowie. W tym okresie odwiedził też Niemcy (Berlin, Drezno i Weimar), gdzie uczył się na wykładach w Bauhausie. Zajmował się także krytyką artystyczną, ilustratorstwem i scenografią, m.in. projekty dekoracji dla eksperymentalnych teatrów lwowskich, w tym dla Semafora (1925) oraz opracowywanie scenografii dla lwowskiego baletu Beli Katz, Trupy Wileńskiej i opery lwowskiej (1931–1937). W 1930 wstąpił do lwowskiego Zrzeszenia Artystów Plastyków „Artes”. Należał do grona organizatorów Lwowskiego Związku Zawodowego Artystów Plastyków. W 1934 został kustoszem założonego przez siebie Muzeum Żydowskiej Gminy Wyznaniowej. W 1937 roku wyjechał na stałe do Paryża. Podczas II wojny światowej walczył w szeregach polskiego ruchu oporu we Francji. Przez wiele lat był prezesem Związku Artystów Polskich we Francji. Pośmiertna wystawa prac artysty odbyła się w paryskiej Galerie Zak w 1957 r.

Lit.: Słownik malarzy polskich. Od dwudziestolecia międzywojennego do końca XX wieku, t. 2. Warszawa 2001.

Mieczysław Lurczyński

Pod mostem w Wenecji, [b.r.]
olej na kartonie
37 x 47

Mieczysław Lurczyński (ur. 1907 w Petersburgu, zm. 1992 w Paryżu), malarz, tłumacz, poeta i dramatopisarz. Używał pseudonimów: Jan Kozłowski, Władysław Szreniawa. Studiował w szkole handlowej Tomasza Łebkowskiego (później SGH) i Szkole Nauk Politycznych w Warszawie, jednocześnie uczęszczając na zajęcia w ASP (jako wolny słuchacz). Około roku 1926 poświęcił się malarstwu i poezji. Kształcił się w pracowniach Adama Rychtarskiego i Blanki Mercère. Jego obrazy wystawiano m.in. w Zachęcie. W 1936 roku zadebiutował jako poeta. Wojnę spędził w Warszawie, walczył w podziemiu AK-owskim, w 1943 roku został aresztowany i osadzony w Buchenwaldzie i Hecht. Po wyzwoleniu, w latach 1945–1947, przebywał w Hanowerze, gdzie był współzałożycielem Wydawnictwa Związku Wychodźstwa Przymusowego, gdzie publikował własne książki, i redaktorem pisma „Głos Polski”. Należał do Polskiego Klubu Literackiego w Niemczech. W 1949 roku osiadł w Paryżu na stałe. Pisał, malował i założył własną galerię sztuki. Drukował wiersze i opowiadania w prasie emigracyjnej (m.in. „Wiadomościach”, „Orle Białym” i „Kulturze”). Opublikował tom wspomnień *Reszta jest milczeniem* (1988). Był członkiem Związku Pisarzy Polskich na Obczyźnie, PEN-Clubu, paryskiego Salonu Niezależnych, THL w Paryżu.

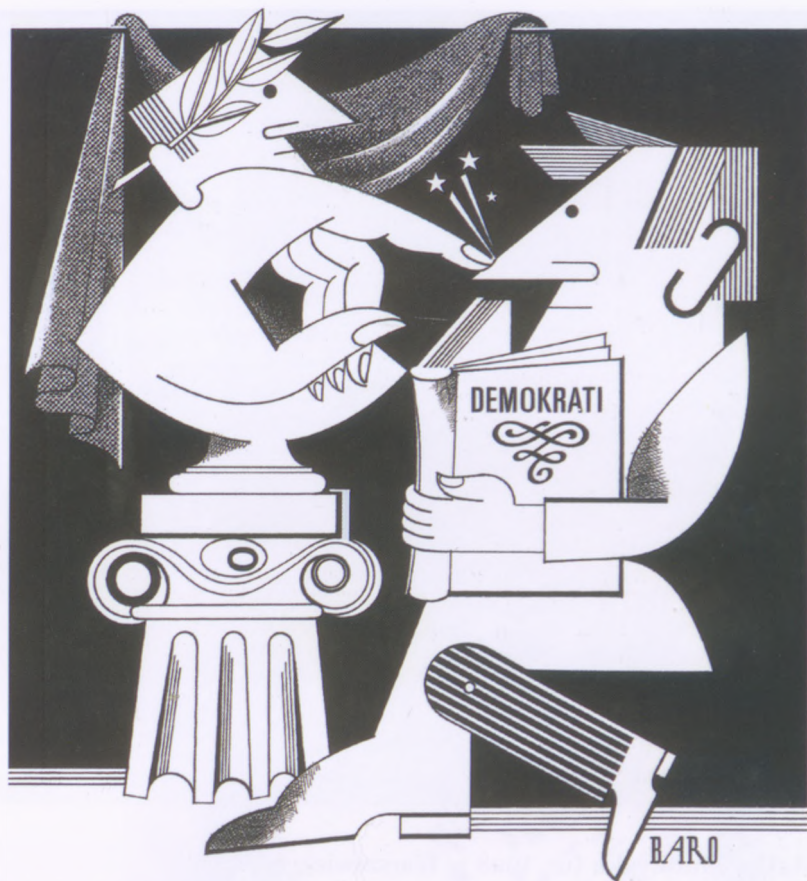
Obrazy wystawiał na terenie Niemiec, Francji, Algierii, Maroka, Hiszpanii, Szwajcarii oraz w polskich galeriach w Londynie. W 1974 roku wziął udział w Międzynarodowym Festiwalu Malarstwa w Edynburgu.

Lit.: *Leksykon kultury polskiej poza krajem od roku 1939*, pod red. Krzysztofa Dybciaka i Zdzisława Kudelskiego, t. 1. Lublin 2000; *Współcześni polscy pisarze i badacze literatury. Słownik biobibliograficzny*, t. 5: L-M. Warszawa 1997; *Lurczyński Mieczysław – Eleszkiewicz Stanisław*. Katalog. Londyn [1992].

Piotr Łabużek (pseudonim artystyczny Baro) (ur. 1924 w Białymstoku, zm. w Danii w 1998), grafik, krytyk literacki, prozaik, tłumacz i karykaturzysta.

Studiował w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie (1944–1947). Po studiach zajmował się grafiką prasową, plakatem i ilustracjami książkowymi. W Polsce tworzył rysunki dla „Przekroju”, „Szpilek”, „Świata Młodych”, „Sztandaru Młodych” i „Żołnierza Polskiego”. Był ilustratorem książek dla oficyn wydawniczych „Książka i Wiedza” i „Nasza Księgarnia” oraz Wydawnictwa Artystyczno-Graficznego. Publikował na łamach „Odrodzenia”, ilustrowanego tygodnika „Świat”, młodzieżowego „Dookoła Świata” i angielskojęzycznego „Poland”. W 1957 r. osiadł na stałe w Danii. Znalazł stałe zatrudnienie w kopenhaskich czasopismach, takich jak „Information” (1957–1964), „Berlingske Tidende” (1966–1972), „Politiken” (1979–1994) i „Det frie Aktuelt” (1995) jako rysownik-komentator prasowy. Rysunki artysty ukazywały się okazjonalnie w duńskich i zagranicznych pismach satyrycznych, m.in. we francuskim „Crisis” i „Le Rire”. Zajmował się projektowaniem okładek i ilustrowaniem książek duńskich pisarzy oraz podręczników szkolnych, a także, przez pewien czas grafiką użytkową (dekorowanie ceramiki i projektowanie opakowań towarów). Wykładał w Wyższej Szkole Graficznej w Kopenhadze (1969–1979). Autor książek w języku duńskim na temat perspektywy, trójwymiarowości obrazu, rysunku prasowego i perspektywy.

Wystawiał swoje prace w Danii (Muzeum Fundacji Carlsberga), w latach 1988–1999 kilkakrotnie brał udział w biennale w bułgarskim Gabrowie (House of Humour and Satire). Retrospektywna wystawa prac artysty miała miejsce w Bibliotece Narodowej w Kopenhadze w 2001 r.

Demokrati, [b.r.], tusz, 29,5 x 21

Lit.: Eugeniusz S. Kruszewski, *Artysta, grafik-filozof. Piotr Łabużek*, Archiwum Emigracji (Toruń) 2001 z. 4.

Arika Madeyska

Bez tytułu, 1998
olej na płótnie
46 x 55

Arika Madeyska (ur. 1928 w Warszawie), malarka.

Studiowała w Państwowej Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych w Gdańsku (1948–1955), pod kierunkiem Artura Nachta-Samborskiego (malarstwo sztalugowe), Jacka Żuławskiego (malarstwo ścienne) i Józefy Wnukowej (tkanina). W 1955 r. na Ogólnopolskiej Wystawie Młodej Plastyki „Przeciw wojnie, przeciw faszyzmowi” w warszawskim arsenale otrzymała nagrodę. Od 1965 r. przebywa w Paryżu. Zajmuje się malarstwem, tkaniną artystyczną oraz konserwacją dzieł sztuki.

Uczestniczka wystaw zbiorowych w Szwajcarii, Francji, Japonii i Polsce. Miała ok. 15 wystaw indywidualnych. W 1991 r. brała udział w wystawie „Jesteśmy” w warszawskiej Zachęcie. Ekspozycja indywidualna jej twórczości odbyła się w 1999 r. w stołecznej Galerii Studio. Prace artystki znajdują się w zbiorach m.in.: Muzeów Narodowych w Warszawie i Krakowie, Muzeum Kobiety w Waszyngtonie oraz kolekcjach prywatnych w Stanach Zjednoczonych, Francji, Austrii, Szwajcarii i in.

Lit.: *Jesteśmy: wystawa artystów polskich tworzących za granicą, wrzesień – październik 1991*. Warszawa 1991; *Słownik malarzy polskich. Od dwudziestolecia międzywojennego do końca XX wieku*, t. 2. Warszawa 2001.

Bartek Malysa (ur. 1947 we Wrocławiu), grafik. Ukończył Państwową Wyższą Szkołę Sztuk Plastycznych we Wrocławiu (1967–1973) w pracowni A. Mazurkiewicza. Z Polski wyjechał do Berlina w 1981 roku, a następnie do USA w 1984. Od 1984 roku współpracuje jako ilustrator z „New York Times Book Review”, „Penthouse”, „Progressive”, a z czasem również z „The Wall Street Journal”, „Washington Post” i „Forbes”. W latach 1987–1996 współpracował z Jean Cocteau Repertory Theater, od 1992 na etacie w The Hearst Publications. Był edytorem i redaktorem technicznym „Tygodnika Nowojorskiego” (1984–1986), współpracuje z nowojorskim „Nowym Dziennikiem” oraz wydawnictwami (np. Wydawnictwem Literackim). Wystawiał od 1971 roku w Polsce (Wrocław, Lublin, Warszawa, Katowice, Warka, Kraków) i Europie (Mediolan, Bruksela, Rzym), a po 1984 roku również w USA. Brał udział w wystawie „Jesteśmy” w 1991 roku.

Lit.: *Jesteśmy: wystawa artystów polskich tworzących za granicą, wrzesień – październik 1991*. Warszawa 1991; Ewa Kara: *Bartek Malysa – poeta wyzwolonych ptaków wyobraźni*, „Przegląd Polski” (Nowy Jork) 20.07.2001.

Sanskryt [b.d.]
serigrafia

Leszek Leo Małysa

In God We Trust, 1998, komputer, 28 x 43

Leszek Leo Małysa (ur. 1953 we Wrocławiu, zm. 2001 w Nowym Jorku), grafik, ilustrator. Studiował na ASP w Krakowie (1975–1977), a następnie w Państwowej Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych we Wrocławiu, dyplom w pracowni prof. J. J. Aleksyuna (1980). W 1981 wyjechał do Berlina Zachodniego, gdzie współpracował z Ministerstwem Kultury Berlina i polskimi wydawnictwami emigracyjnymi. Od 1984 w Nowym Jorku. Współpracował między innymi z czasopismem „Life”, oraz wydawnictwami: Applause Cinema and Theatre Books, East/West Network, Guilford Publications, Northwest Airlines, The Royal Shakespeare Company. Wystawiał od 1977 roku, m.in. w: Katowicach (Ogólnopolskie Biennale Rysunku Studenckiego, 1979 – II nagroda), Wrocławiu (1979–1981), Warszawie (1981, „Jesteśmy”, 1991), Berlinie Zachodnim (Check-Point-Charlie Museum, „Überwindung der Mauer”, 1984 – wyróżnienie), Londynie (Konkurs „Plakat na 40-lecie PRL”, wyd. Puls, 1984 – II nagroda), Nowym Jorku, 1993 i Warce (1999, 2002).

Lit.: *Jesteśmy: wystawa artystów polskich tworzących za granicą, wrzesień – październik 1991*. Warszawa 1991.

Willam (Wilek) Markiewicz

Dancers, [b.r.]
drzeworyt na czarnym japońskim
papierze
23 x 24

Willam (Wilek) Markiewicz (ur. 1935 w Krakowie), malarz, grafik, tłumacz, publicysta i pisarz. Ukończył biologię na uniwersytecie w Genewie i przez pewien okres pracował w podparyskim instytucie zootechnicznym. Pobierał prywatne lekcje malarstwa w Paryżu. Przybył do Kanady w 1970 roku. Uczestniczył w polskim życiu artystycznym w Kanadzie, wystawiając w dorocznych ekspozycjach w ośrodkach polonijnych (od 1976). Autor książek: *Les cannibales de l'ame* (Madrid), *Octopus* (Warszawa), *Extracts of Existence* (Kanada) oraz ilustrator. Wydawca „Kuriera Polsko-Kanadyjskiego” (Toronto, 1972–), dziennikarz w „Toronto Sun” i kilku innych czasopismach. Laureat nagród artystycznych: Premier Prix de l'Exposition Internationale de la Côte d'Azur, Medaille d'Antibes. W 2001 roku otrzymał nagrodę Miniature Book Society „Distinguished Book Award” za książkę *Return to Paris*. Wystawiał wielokrotnie w Kanadzie indywidualnie i w ekspozycjach zbiorowych, oraz w Wielkiej Brytanii, USA, Włoszech, Francji i Szwajcarii.

Arch.: kolekcja archiwalna w Archiwum Emigracji BUMK.

Karol Mondral

Portret kobiety, [b.r.], akwaforta, 9,8 x 8,5

Karol Mondral (ur. 1880 w Warszawie, zm. 1957 w Poznaniu), malarz, grafik. Studiował w warszawskiej Szkole Sztuk Pięknych w Klasie Rysunkowej Wojciecha Gersona (1894–1901), a następnie, uzyskawszy stypendium od Towarzystwa Zachęty Sztuk Pięknych w Warszawie, na Wydziale Malarstwa ASP w Krakowie pod kierunkiem Leona Wyczółkowskiego (1902–1903). W 1909 wyjechał do Paryża aby pogłębić studia w zakresie grafiki. W okresie paryskim powstała największa liczba rycin. Po powrocie do kraju w 1922 objął stanowisko nauczyciela grafiki w Państwowej Szkole Przemysłu Artystycznego w Bydgoszczy, w której – po reorganizacji szkoły w 1923 r. na Państwową Szkołę Przemysłową – zorganizował i prowadził dział dla drukarzy poligrafów. W latach 1924–1927 pełnił funkcję kierownika i nauczyciela Wydziału Grafiki Przemysłowej. Po reorganizacji Wydziału, na dwuletnią Szkołę Graficzną był jej kierownikiem (1927–1931). W latach 1931–1939 prowadził pracownię litograficzną i technik suchorytniczych na Wydziale Grafiki Państwowej Szkoły Sztuk Zdobniczych w Poznaniu. Był członkiem grupy artystów wielkopolskich „Plastyka”, z którą wystawiał w Polsce, m.in. w Poznaniu i za granicą. II wojnę światową spędził w Warszawie. Po powrocie do Poznaniu w 1948 objął stanowisko profesora technik

graficznych w Państwowej Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych, które piastował do emerytury w 1950 r. Pierwsza wystawa artysty odbyła się w Towarzystwie Zachęty Sztuk Pięknych w Warszawie (1903). W 1913 W czasie pobytu w Paryżu miał dwie wystawy indywidualne: w Société Nationale des Beaux Arts (1919) i w L'Association France-Pologne (1921), ponadto kilkanaście ekspozycji indywidualnych, m.in. w Warszawie, Poznaniu, Bydgoszczy.

Lit.: *Polski Słownik Biograficzny*. T. XXI/1 z. 88. Wrocław 1976; Barbara Chojnacka, *Między Paryżem a Poznaniem. Bydgoski etap twórczości graficznej Karola Mondrala*, Kronika Bydgoska 1998 t. 20; Camilla Mondral, *Impresje i wspomnienia na temat znaczka pocztowego*, Kultura (Paryż) 1995 nr 11.

Stefan Mrożewski (ur. 1894 w Częstochowie, zm. 1975 w Kalifornii), grafik.

Studiował w Szkole Sztuk Zdobniczych w Poznaniu, ASP w Krakowie oraz Szkole Sztuk Pięknych w Warszawie, gdzie w 1925 r. uzyskał dyplom. Związany z kręgiem Rytu (Stowarzyszenie Polskich Artystów Grafików), najważniejszym ugrupowaniem skupiającym grafików polskich w okresie międzywojennym. Wiele podróżował po Europie. Po wojnie zdobył wiele nagród za granicą, m.in. za rozpoczęty w 1938 cykl ilustracji do Dantego. Zajmował się też witrażownictwem, malarstwem ściennym i ceramiką. Na początku lat 50. osiadł w Stanach Zjednoczonych, gdzie m.in. wykonywał ilustracje do polskich książek emigracyjnych.

Artysta wystawiał z Rytem, który rozwijał aktywną działalność wystawieniową.

Lit.: *Leksykon kultury polskiej poza krajem od roku 1939*, pod red. Krzysztofa Dybciaka i Zdzisława Kudelskiego, t. 1. Lublin 2000.

Bez tytułu, [b.r.], drzeworyt, 44 x 33

Adam (Aron) Muszka

Adam (Aron) Muszka (ur. 1914 w Piotrkowie), malarz, rzeźbiarz.

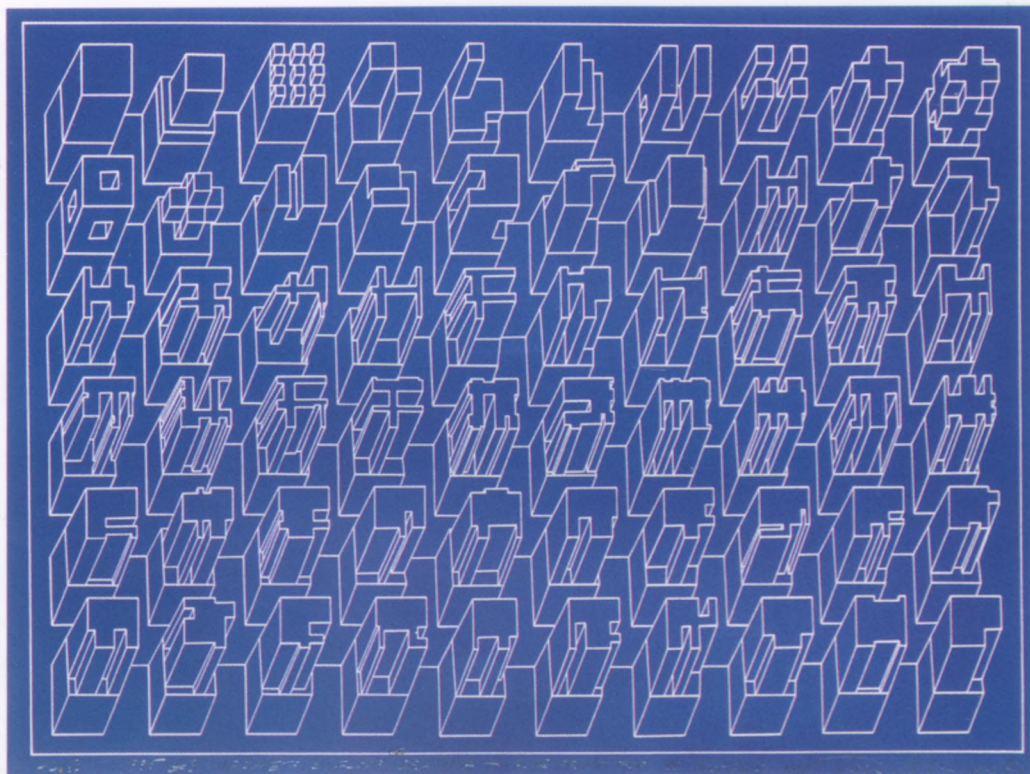
Po ukończeniu chederu i szkoły powszechnej w Piotrkowie przeniósł się do Warszawy, gdzie kontynuował naukę w szkole handlowej. Pracując w sklepie, wieczorami studiował malarstwo w Miejskiej Szkole Sztuk Zdobniczych w Warszawie. Uczestniczył w życiu artystycznym międzywojennej Polski, malując głównie plenery. Wojnę spędził w Rosji Sowieckiej, w Uzbekistanie. W 1946 roku powrócił do Polski, osiadł w Łodzi. Był współzałożycielem Spółdzielni Artystów Plastyków „Sztuka” w Łodzi, i jej kierownikiem. W 1967 roku wyemigrował do Paryża, gdzie mieszka i tworzy.

Wystawiał w Polsce (Łódź, Warszawa – przed 1967) oraz w Paryżu (1972, 1980), Londynie (1971), Nowym Jorku, Buffalo i w Izraelu.

Lit.: Adam Muszka. [Wstęp Lili Berger]. Warszawa 1966.

*Modlitwa księżycowa, [b.r.]
olej na płótnie*

*Isometric floor drawing
+ blue print for 60
wooden column, 1995
serigrafia
50 x 66*

Tadeusz Mysłowski (ur. 1943 w Piotrkowie k. Lublina), malarz, grafik, rzeźbiarz i fotograf.

W latach 1963–1969 odbył studia w ASP w Krakowie w pracowni malarskiej Wacława Taranczewskiego – dyplom z wyróżnieniem. W 1968 roku wyjechał do Paryża (wystawa m.in. w Galerie Lambert), a w 1970 na stałe do Nowego Jorku, gdzie mieszka i tworzy. W latach 1979–1981 był stypendystą prestiżowego Institute for Art and Urban Resources P.S.1 (obecnie część Museum of Modern Art) w Nowym Jorku. W 1984, wraz z żoną, organizował w Nowym Jorku wystawę ostatnich prac Piet Mondriana. Jest autorem rzeźb i kompozycji przestrzennych w obiektach publicznych i muzeach m.in.: Museum of Modern Art (Nowy Jork), FIFA World Cup w Korei (2002). Opublikował: *Towards Organic Geometry: 163 Selected Photographic Images 1972–1994* (1994).

Od 1967 roku brał udział w stu kilkudziesięciu wystawach indywidualnych i zbiorowych na całym świecie, m.in. w: Krakowie, Paryżu, Nowym Jorku, Lizbonie, Gratzu, Belgradzie, Kioto, Nowej Zelandii, Mediolanie, Madrycie, Moskwie, Gdańsku, Lublinie, Chicago, Warszawie, Tokio.

Lit.: T. Mysłowski, *Badania w sztuce*. Rozmowa z E. Domanowską, „Exit” 1996 nr 1(25); Dorota Folga-Januszewska, *Tadeusz Mysłowski* [katalog wystawy w Muzeum Narodowym]. Warszawa 1991; *Transcultural visions 2: Polish-American Contemporary Art. – Transkulturowe wizje 2: polsko-amerykańska sztuka współczesna*. Chicago-Szczecin 2001/2002; kolekcja archiwalna w Archiwum Emigracji BUMK.

Halina Nekanda-Trepka

Rain that swells the Land, 2002, collagraph, 57 x 76

Halina Nekanda-Trepka (ur. w Polsce), malarka i grafik.

Studia: uzyskała dyplom architekta następnie kontynuowała studia artystyczne w londyńskich szkołach plastycznych. Uprawia malarstwo, kolaż, grafikę. Wystawia głównie w Londynie. W latach 1997–2001 eksponowała prace na wystawach w londyńskich galeriach, m.in.: *Making an Impression* (Pitshanger Gallery), *Salon de graphiques* (Curven Gallery), *The Contemporary Print Fair* (Atlantis Gallery), *The Contemporary Print Exhibition* (Barbican) oraz *Flame* (POSK Gallery). Prace artystki znajdują się w kolekcjach prywatnych w Wielkiej Brytanii, Włoszech, Polsce i Stanach Zjednoczonych.

Kwiaty, [b.r.]
farba na szkle
72 x 67

Róża Nowotarska (ur. 1920 w Krakowie) prozaik, poetka, tłumaczka, malarka.

Ukończyła Gimnazjum J. Joteyko w Krakowie. W okresie przedwojennym współpracowała z zespołami teatralnymi i teatrem Polskiego Radia. Po wojnie zamieszkała w Niemczech Zachodnich. Pracowała w redakcji „Dziennika Polskiego” (Ratyzbona), „Expressu” (Monachium), była stałą korespondentką „Kroniki” (Frankfurt) i „Ostatnich Wiadomości” (Mannheim). Po emigracji do USA w 1949 roku znalazła zatrudnienie w Polskiej Sekcji Rozgłośni Radiowej „Voice of America” (1949–1987). Publikuje teksty na tematy literackie i kulturalne w „Dzienniku Polskim”, „Gwieździe Polarnej”, „Nowym Dzienniku”, londyńskich „Wiadomościach”. Opublikowała cztery tomy wierszy oraz książki biograficzne i albumy m.in. o Jerzym Połomskim.

W latach 70. zaczęła malować na szkle. Wystawiała w USA i Polsce.

Lit.: Bolesław Klimaszewski, Ewa R. Nowakowska, Wojciech Wyskiel, *Mały słownik polskich pisarzy na obczyźnie 1939–1980*. Warszawa 1992; kolekcja archiwalna w Archiwum Emigracji BUMK.

Marek Oberländer

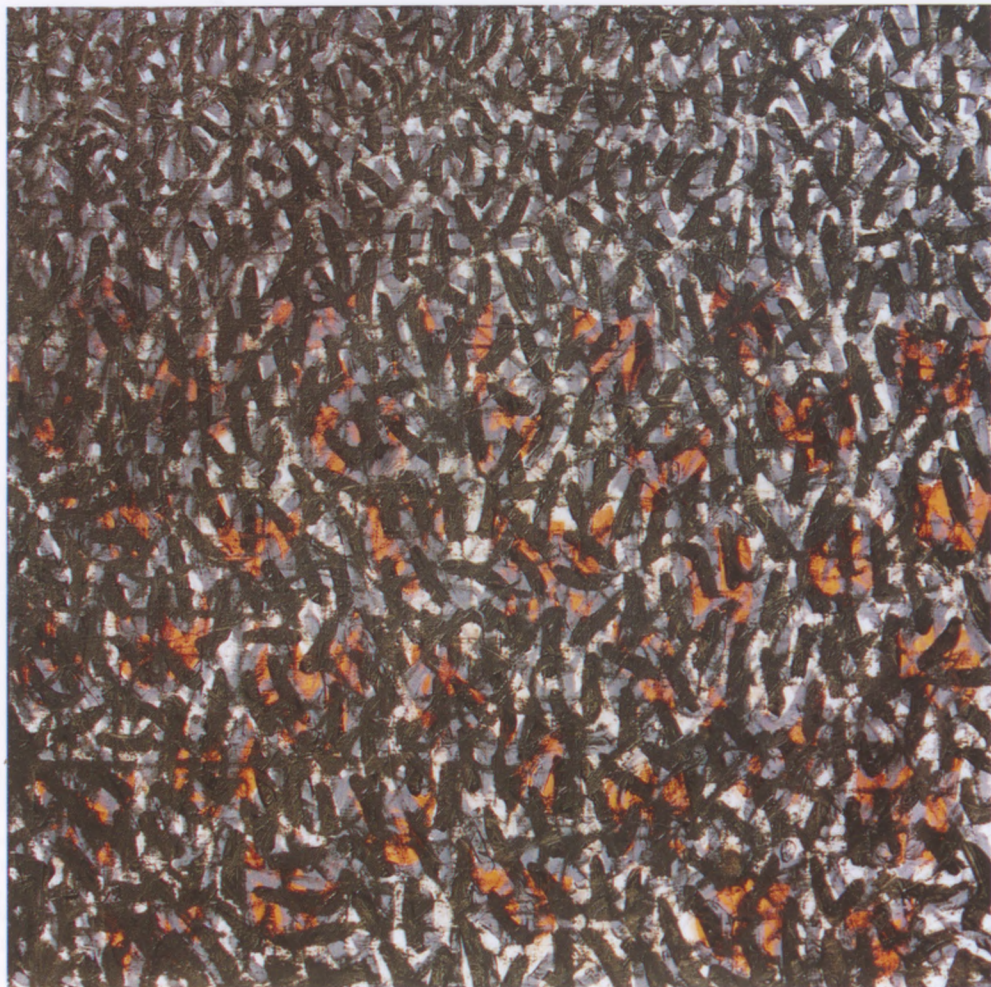

Figura, 1963, papier, gwasz

Marek Oberländer (ur. 1922 w Szczerczu k. Lwowa, zm. 1978 w Nicei), malarz i grafik.

W początkach II wojny światowej został przymusowo wcielony do Armii Czerwonej, w której służył, na terenie Związku Sowieckiego, do 1946 r. Studiował w ASP w Warszawie (1948–1953). Po studiach należał do grupy młodych plastyków i krytyków wywodzących się z rewizjonistycznego odłamu ZMP, która przygotowała wystawę „Arsenał 1955”. Za wystawione na niej litografie oraz obrazy otrzymał nagrodę tygodnika „Po prostu”. W 1956 założył Salon Wystawowy „Po prostu”, którym kierował do końca jego istnienia w 1961 r. W 1959 miał tam pierwszą wystawę indywidualną. Współpracował z „Nową Kulturą” i „Współczesnością”. W 1963 osiadł we Francji. Kilkakrotnie wystawiał prace za granicą, m.in. w Sztokholmie, Paryżu, Berlinie, Amsterdamie, Antibes. W 1980 odbyła się wystawa pośmiertna artysty w Warszawie i we Wrocławiu, której towarzyszył katalog zawierający obszerne informacje o jego twórczości. W 1977 znaczną część spuścizny przekazał do Muzeum Narodowego we Wrocławiu.

Lit.: Słownik malarzy polskich. Od dwudziestolecia międzywojennego do końca XX wieku, t. 2. Warszawa 2001; Leksykon kultury polskiej poza krajem od roku 1939, pod red. Krzysztofa Dybciaka i Zdzisława Kudelskiego, t. 1. Lublin 2000.

Obszar, 2000
olej na płótnie
100 x 100

Michał Paryżski (ur. 1946 w Łodzi), malarz, rysownik.

Od 1977 roku w Szwecji. Udział w konkursach międzynarodowych: konkursie na rysunek im. Joan Miró w Barcelonie (1975, 1981), Triennale Rysunku w Centrum Sztuki w Landskronie (1980, 1992), konkursie na obraz w Monte Carlo (1983), Festiwalu Sztuki w Tokio (1994) i innych.

Przed emigracją wystawiał w Polsce, Hiszpanii i Austrii; po wyjeździe głównie w Szwecji, Norwegii, oraz od 1990 roku w Polsce.

Lit.: Tadeusz Nowakowski, *My, z Polski. 400 not biograficznych imigrantów polskich w Szwecji*. Stockholm 1997.

Małgorzata Paszko

Małgorzata Paszko (ur. 1955 w Warszawie),
malarzka, grafik.

Studiowała malarstwo w warszawskiej Akademii Sztuk Pięknych (1976–1977) oraz malarstwo i grafikę w paryskiej École Nationale Supérieure des Beaux-Arts (1977–1979). W 1977 wyjechała do Francji. Otrzymała stypendium Fondation de France (1978) i rządu francuskiego – Villa Médicis w Rzymie (1987). Otrzymała srebrny medal za rysunek na Salon de Montrouge we Francji (1981), pierwszą nagrodę w dziedzinie grafiki – Prix Lacourière (1989), nagrodę w dziedzinie malarstwa – Prix Martini (1992) oraz zajęła III miejsce na międzynarodowym konkursie fabryki opon Michelin (1998).

Pierwszą wystawę indywidualną miała w Paryżu w Galerie Le Dessin jeszcze jako studentka. Od tego czasu często eksponuje swoje prace w galeriach francuskich, włoskich, niemieckich, belgijskich i polskich (np. „Jesteśmy”, 1991), w wystawach indywidualnych i zbiorowych. Prace artystki znajdują się w kolekcjach prywatnych i państwowych, m.in. w: Musée Picasso w Antibes, Association Française d’Action Artistique w Paryżu i paryskiej Bibliothèque Nationale.

Lit.: Agata i Zbigniew Judyccy, *Polonia. Słownik biograficzny*. Warszawa 2000; *Jesteśmy: wystawa artystów polskich tworzących za granicą, wrzesień – październik 1991*. Warszawa 1991; Wiesława Wierzchowska, *Autoportrety*. Warszawa 1991.

Bez tytułu, 2001
papier, płótno
35 x 22

Odkrywanie
Wenus, 1965
olej na płótnie
88 x 122

Leon Stanisław Piesowocki (ur. 1925 w Poznaniu), malarz, grafik, rysownik.

W 1943 roku wcielony do armii niemieckiej i wysłany na front, po ucieczce wstąpił do 3. BSK 2. Korpusu we Włoszech. Studiował w rzymskiej Accademia della Belle Arti, a także w Szkole Malarstwa przy 2. Korpusie w Cecchignola k. Rzymu (oraz w Anglii po 1947 roku), a następnie w Sir John Cass' College of Art (grafika, malarstwo) w Londynie (1951). Pracował jako niezależny grafik, projektant i ilustrator. Od 1976 roku we Francji. Współpracownik (scenografia, plakaty) Frankfurter Figuren Theater (1981–1984). Był współzałożycielem „Grupy 49” w Londynie. Członek Print-makers Council w Londynie (1970–1974), Zrzeszenia Plastyków Polskich w Londynie (1958–), Association Internationale des Arts Plastiques (1979–). Laureat nagród: British International Print Biennale (1968), Międzynarodowego Triennale Grafiki w Fredrickstad (Norwegia 1974).

Wystawiał w Niemczech, Polsce, Szwajcarii, Wielkiej Brytanii, Włoszech, Australii, Francji,

Lit.: Agata i Zbigniew Judyccy, *Polonia. Słownik biograficzny*. Warszawa 2000; kolekcja archiwalna w Archiwum Emigracji BUMK.

Tadeusz Korwin-Piotrowski

Bez tytułu, [b.r.], drzeworyt, 37 x 26

Tadeusz Korwin-Piotrowski (ur. 1906, zm. 1976 w Londynie), malarz i rysownik.

Ukończył ASP w Warszawie. Po studiach działał aktywnie w środowisku grafików reklamowych, należąc od 1934 roku do Koła Artystów Grafików Reklamowych w Warszawie i z nimi wystawiając prace plakatowe (m.in. IPS, 1934, 1936). W 1939 roku otrzymał nagrodę za projekt w konkursie na Pawilon Polski na wystawie światowej w Nowym Jorku. W latach 1951–1955 przebywał w Mabledon Park, gdzie współpracował ze Stanisławem Gliwą (w jego szpitalnych warsztatach terapeutycznych), oraz Oficyną Poetów i Malarzy Bednarczyków, dla której pracował także później, ilustrując książki Oficyny. Dla Gliwy projektował afisze i grafikę użytkową drukowaną w czasopiśmie szpitalnym. W 1955 roku opublikował 17 linorytów w Oficynie Stanisława Gliwy (w dwóch wersjach językowych: po polsku i po angielsku), a dwa lata później kolejne w książce u Bednarczyków w OPiM.

Lit.: On, *Jak kamień w wodę. Wspomnienie o Tadeuszu Piotrowskim*, Orzeł Biały 1947 nr 30; Tadeusz Piotrowski, *Linoryty. Z tekstem Stanisława Gliwy*. Mabledon 1955.

Andrzej Piwarski (ur. 1938 w Warszawie), malarz, grafik i rzeźbiarz.

Studiował w Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku (1960–1966). W latach 1976–1980 był docentem w pracowni malarstwa (wykłady gościnne) w Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych w Münster. Stypendysta Zarządu Komunalnego Zagłębia Ruhry w Essen (1979–1980). W 1980 roku wybrał emigrację. Docent w Europejskiej Letniej Akademii Sztuk Pięknych w Luksemburgu (1987–1991). W 1993 zakłada Europejskie Laboratorium Sztuki w Tuchomiu. Redaktor graficzny kwartalnika „Prawda, Krzyż, Wyzwolenie” w Carlsbergu (1983–1985) oraz członek redakcji miesięcznika polskiego „Zbliżenia” w Dortmundzie (1988–1992). Członek wielu stowarzyszeń i organizacji zawodowych, m.in.: Związku Polskich Artystów Plastyków (1966–), Związku Artystów Plastyków IG Medien w Niemczech (1982–); założyciel Stowarzyszenia Polskich Artystów Plastyków w Niemczech, założyciel i prezes Stowarzyszenia „Europejskie Laboratorium Sztuki” w Tuchomiu (1992–), członek założyciel Kongresu Polonii Niemieckiej, Krajowego Zrzeszenia Organizacji Polskich w Północnej Nadrenii-Westfalii. W latach 1983–1985 i 1988–1989 współorganizator i organizator Marszów Wyzwolenia Narodów w Niemczech. W latach 1985–1990 organizator imprez kulturalno-politycznych pod nazwą „Spotkania w Naszym Domu” w Essen. Od 1985 roku organizuje wystawy sztuki pod nazwą „Spotkania ze sztuką” w Essen. Uczestnik wielu międzynarodowych sympozjów i plenerów malarskich. Laureat nagród i wyróżnień: Ogólnopolska Studencka Wystawa Morska, BWA Sopot (1965), Nagroda Ministra Kultury i Sztuki, I Ogólnopolski Konkurs na Obraz Sztalugowy, BWA Łódź (1970). Od 1963 udział w licznych zbiorowych wystawach w Polsce, Niemczech, Belgii, Francji, Hiszpanii, Luksemburgu, Norwegii, Holandii, Szwecji. Od 1967 r. miał około 100 ekspozycji indywidualnych.

Deszczowy dzień, 2001, akryl, 70 x 50

Lit.: Agata i Zbigniew Judyccy, *Polonia. Słownik biograficzny*. Warszawa 2000; *Polak w świecie. Leksykon Polonii i Polaków za granicą*. Warszawa 2001; *Jesteśmy: wystawa artystów polskich tworzących za granicą, wrzesień – październik 1991*. Warszawa 1991; kolekcja archiwalna w Archiwum Emigracji BUMK.

Józef Piwowar

Bez tytułu, 1973, tempera, gwasz, 50 x 40

Józef Piwowar (ur. 1904 w Podhorcach na Podolu, zm. 1987 w Ciemnienuku w Polsce), malarz, rysownik, ceramik i pedagog.

Ukończył seminarium nauczycielskie we Lwowie i został nauczycielem, a następnie dyrektorem szkoły w Pińsku. W międzyczasie uzyskał dyplom Instytutu Robót Ręcznych i Rysunków w Warszawie oraz Instytutu Pedagogicznego ZNP w Warszawie. We wrześniu 1939 roku aresztowany, został osadzony w Pińsku, a później w Mińsku. Zwolniony po podpisaniu umowy Majski-Sikorski, wstąpił do armii gen. W. Andersa, i razem z wojskiem został ewakuowany do Persji. Przeszedł szlak APW, 2. Korpusu i wylądował we Włoszech w oddziałach 3. Dywizji S.K. Brał udział w działalności artystów-żołnierzy w Bagdadzie, Kairze i Rzymie. W 1946 roku znalazł się w Anglii. W 1953 roku został uczniem Studium Malarstwa Sztalugowego i Grafiki Użytkowej Mariana Bohusza-Szyszko, a następnie wykładowcą w tej szkole. Uczył również w szkołach polskich (w szkole sobotniej na Chiswick) i brytyjskich: prowadził np. dział sztuki w Ackland Burghley Comprehensive School. W latach 60. rozpoczął eksperymenty z ceramiką, która stała się z czasem ważnym twórczym jego działalności artystycznej. Był członkiem Zrzeszenia Plastyków Polskich w Wielkiej Brytanii i brał udział w jego wystawach oraz w ekspozycjach indywidualnych w Anglii, Francji, USA i Polsce.

Lit.: Marian Bohusz-Szyszko, *O sztuce*. Londyn 1982; *Polska sztuka współczesna poza krajem. Kolekcja POSKu*. Londyn 1982; *Contemporary Polish Artists in Great Britain*. Londyn 1983.

Andrzej Płoski (ur. 1949 w Polsce),
malarz, grafik.

Ukończył ASP w Krakowie. Do Szwecji
wyjechał w 1976 roku. Ilustruje
książki, m.in. przekłady na szwedzki
Sławomira Mrożka.

Wystawiał w Szwecji i Polsce.

Lit.: Tadeusz Nowakowski, *My, z Polski. 400
not biograficznych imigrantów polskich
w Szwecji*. Stockholm 1997.

En näpen lipsil, 1978
drzeworyt
12,5 x 10,5

2.) EN NÄPEN LIPSILL

ANDRZEJ PŁOSKI 1978

Marek Rudnicki

Drzewo, 1963, piórko, tusz, 27 x 18

Marek Rudnicki (ur. 1925 w Warszawie), malarz, rysownik.

Żołnierz AK, uczestnik powstania warszawskiego. W czasie wojny studiował na tajnej Politechnice Warszawskiej, po wojnie ukończył studia architektoniczne na Politechnice Krakowskiej. W 1957 roku wyjechał do Francji. W latach 1958–1959 pracował jako projektant dla Heleny Rubinstein, jednocześnie współpracując z prasą Kongresu Wolności Kultury (jako ilustrator m.in. „Preuves”). Dla Kongresu projektował również druki propagandowe, afisze i ulotki. W 1959 roku został ilustratorem-portrecistą w dzienniku „Le Monde”. Ilustruje książki wydawców polskich (krajowych do 1956 i emigracyjnych) i zachodnioeuropejskich (francuskich, angielskich, duńskich, szwajcarskich). Projektuje znaczki pocztowe. W 1980 roku, wspólnie z E. Ionesco, był jednym z fundatorów Komitetu Intelktualistów dla Wolnej Europy (Comité des intellectuels pour l'Europe des libertés). Ogłosił wspomnienia wojenne (w „Dialog and Universalism” 1997 nr 9/10) oraz artykuły w prasie naukowej na temat holocaustu (np. „Polin”) Wystawiał w Europie (Paryż, Londyn, Mediolan — udział w wystawie „Arrabal espace”, 1998) oraz USA. Uzyskał liczne wyróżnienia za ilustracje książkowe i portrety (Tomasza Manna).

Lit.: Claude Hampel, Alain Bosquet et Marek Rudnicki, Les Cahiers Bernard Lazare, 2002 No 223.

Po kąpieli, [b.r.]
akwatinta
13,5 x 20

Zdzisław Ruszkowski (ur. 1907 w Tomaszowie Mazowieckim, zm. 1991 w Londynie), malarz i grafik. Studiował prawo na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie (semestr 1924), a następnie ASP w Krakowie (1924–1929) u Wojciecha Weissa, Józefa Mehoffera, Stanisława Kamockiego oraz Władysława Jarockiego. Po studiach odbył służbę wojskową, następnie przeniósł się do Warszawy, gdzie dołączył do malarzy skupionych wokół Felicjana S. Kowarskiego. Obraz artysty „Pejzaż z Żoliborza” został wystawiony na pierwszej wystawie grupy Pryzmat (1933). W latach 1935–1939 przebywał w Paryżu, skąd wysłał swoje prace na drugą wystawę Pryzmatu do warszawskiego Instytutu Propagandy Sztuki (1938). W czasie wojny wstąpił do tworzącej się w Szkocji armii polskiej. Po wojnie pozostał w Anglii. W latach 50. i 60. przebywał w Wenecji, Hiszpanii i na Cyprze. W 1941 r. wystawił swoje prace w Royal Scottish Academy of Art, a w 1946 brał udział w ekspozycji „The London Group Exhibition”. Pierwsza indywidualna wystawa artysty, zakończona sukcesem, miała miejsce w Roland Browse and Delbanco Gallery (1948). W latach 60. wystawiał wielokrotnie w Leicester Gallery. Ostatnia prezentacja prac artysty została zorganizowana w Schwartz Sackin Fine Arts w Londynie (grudzień 1990).

Lit.: J. P. Hodin, *Ruszkowski: Life and work*. Londyn 1966; *Słownik malarzy polskich. Od dwudziestolecia międzywojennego do końca XX wieku*, t. 2. Warszawa 2001.

Lech Rzewuski

Porzucona, 1993, litografia, 23 x 17,5

Lech Rzewuski (ur. 1941 w Zamościu), malarz, grafik, poeta i pisarz.

Ukończył Państwową Wyższą Szkołę sztuk Plastycznych we Wrocławiu (1967), specjalizując się w szkłe i malarstwie. Po ukończeniu studiów wyjechał do Szwecji. W latach 1980–1986 był współzałożycielem oraz wykładowcą grafiki i malarstwa pierwszej w Mozambiku Szkoły Sztuk Pięknych: Escola de Artes Visual w Maputo. Wykładał również na uniwersytecie w Maputo (1984–1986). Zajmuje się malarstwem, grafiką, grawerowaniem, wzornictwem przemysłowym i witrażami. Jest autorem tomiku wierszy (1995) oraz licznych artykułów i opowiadań w prasie szwedzkiej. Członek Organizacji Artystów Plastyków w Szwecji (1969–), Centrum Artystycznego (1975–), Związku Pisarzy Obcokrajowców w Szwecji (1991–). Brał udział w ponad 70 wystawach (obrazy, plakaty, rysunki, grafika) we Francji, Szwecji, Monte Carlo, USA i Polsce (Gdańsk, 1977; Warszawa 1992). Jest laureatem licznych nagród i wyróżnień w latach studiów i na emigracji.

Lit.: *Polak w świecie. Leksykon Polonii i Polaków za granicą*. Warszawa 2001; Tadeusz Nowakowski, *My, z Polski. 400 not biograficznych imigrantów polskich w Szwecji*. Stockholm 1997; kolekcja archiwalna w Archiwum Emigracji BUMK.

Krystyna Sadowska, z d. Kopczyńska (ur. 1914 w Lublinie, zm. 2000 w Toronto), rzeźbiarka i malarzka, autorka prac ceramicznych i tkanin.

W 1937 roku ukończyła ASP w Warszawie. Studia kontynuowała w Academie de la Grande Chaumière w Paryżu (1940), Central School of Arts and Crafts w Londynie oraz Holburne School of Art w Londynie (1945–1946). Polskę opuściła na początku II wojny światowej by dostać się do Francji, a następnie Wielkiej Brytanii. W Anglii miała też pierwszą swoją wystawę (1946). W 1947 roku przeniosła się do Brazylii, a później do Kanady (1949). Wspólnie z mężem, Konradem Sadowskim, zostali zatrudnieni jako instruktorzy zajęć z ceramiki i poezji w Ontario College of Art w Toronto (1954). Brała udział w międzynarodowych konkursach, zdobywając m.in. złoty medal na World's Tapestry Exhibition w Paryżu (1937), I nagroda Applied Arts Exhibition, Montreal (1961) i wystawach (m.in.: Internationál Art Show w Brukseli). W 1966 roku otrzymała Nagrodę Fundacji A. Jurzykowskiego (USA). Jest członkiem polskich i wielu międzynarodowych stowarzyszeń artystycznych m.in.: Związku Polskich Artystów „Ład” (Warszawa), Ontario Society of Artists, International Artists Association (London), The Art and Crafts Exhibition Society (London). Miała kilkadziesiąt wystaw, głównie tkanin i rzeźby. Wystawiała w Paryżu (od 1937), Nowym Jorku (od 1937), Waszyngtonie, Helsinkach (Museum of Fine Arts), Rio de Janeiro, Ottawie (National Gallery), Montrealu (Museum of Fine Arts), Brukseli, Lozannie i Warszawie.

Bez tytułu, 1981, drzeworyt, 33 x 34

Lit.: Ryszard A. Piotrowski, *Biographies of Polish Artists in Canada*. Toronto [1992]; Andrzej Wołodkiewicz, *Polish contribution to arts and sciences in Canada*. Montreal 1969; *Jesteśmy: wystawa artystów polskich tworzących za granicą, wrzesień – październik 1991*. Warszawa 1991.

Parsimons, [b.r.], heliograviura, 30 x 38

Ryszard Sawicki (ur. 1948 w Kamiennej Górze), malarz, grafik, dziennikarz i pisarz.

Ukończył Uniwersytet Wrocławski (1973). Pracował jako bibliotekarz na Uniwersytecie Wrocławskim i Politechnice Wrocławskiej. W latach 1977–1994 mieszkał w USA. Był asystentem wydawcy „Dziennika Związkowego” w Chicago (1979–1980) i nauczycielem w Chicago Urban Skills Inst. (1980–1983). Od 1983 poświęcił się malarstwu i literaturze. Pisał opowiadania, wiersze i reportaże do prasy amerykańskiej („Mr. Cogito Press”), emigracyjnej („Wiadomości”) i polonijnej („Dziennik Związkowy”). Współwydawca paryskiego pisma literackiego „Le Temps Pluriel”. Opublikował *Wiersze* (1981). Był członkiem The American Portrait Society i Carmel Art Association (USA). Wystawiał od 1982 roku w USA (Kalifornii, Waszyngtonie, Nowym Jorku, Chicago) i w Polsce.

Lit.: *Who's Who in Polish America*. 1st ed. 1996-1997, ed. by Bolesław Wierzbiański. New York 1996.

Jan Tadeusz J. Srzednicki (ur. 1923 w Warszawie), filozof, pisarz, malarz i rysownik.

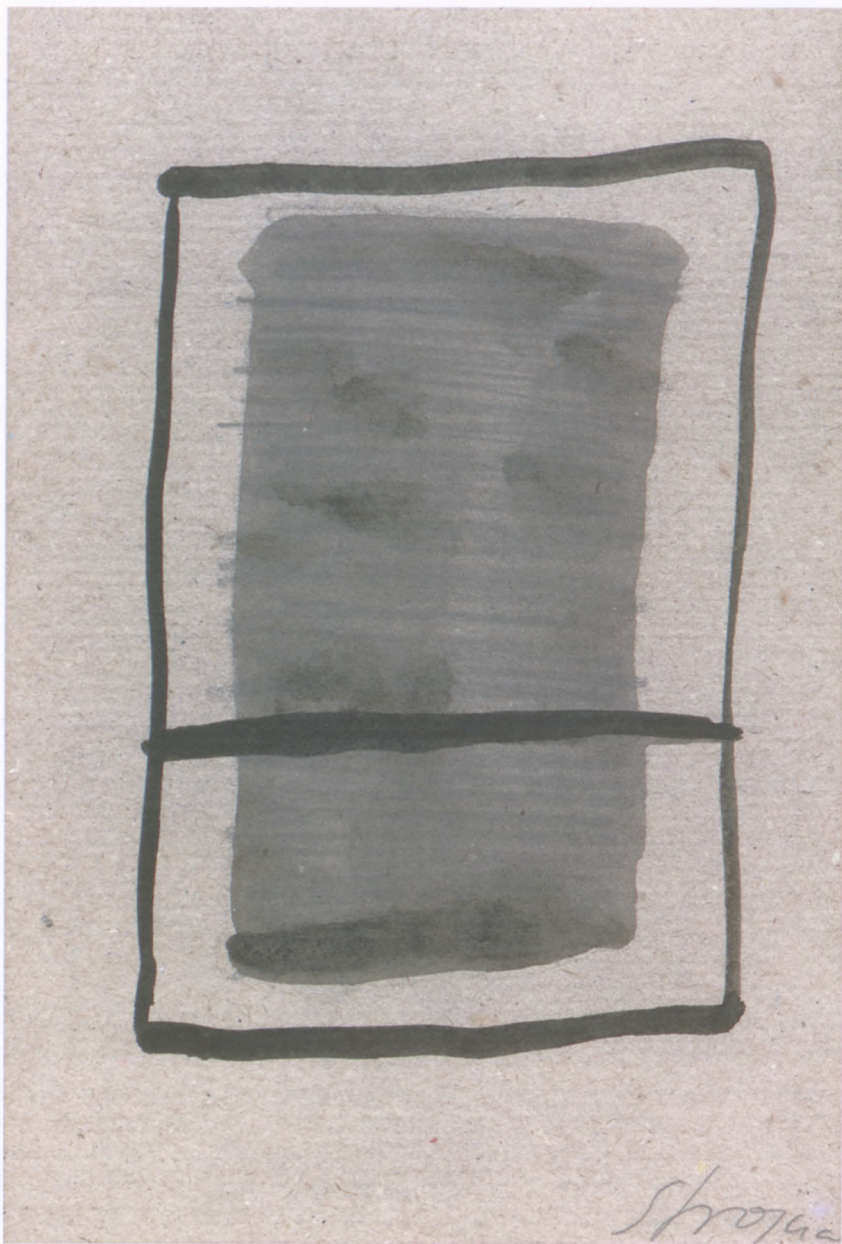
Ukończył filozofię na tajnym UW (1941–1943) oraz, po wyjeździe do Australii w 1949 roku, na uniwersytecie w Melbourne (1950–1953, doktorat 1958). Pracownik naukowy (od 1970 profesor) School of Philosophy, La Trobe University Bundoora (Australia), visiting professor wielu uniwersytetów, w tym UJ, UW, Uniwersytetu w Treno (Włochy). Autor licznych publikacji naukowych, m.in.: *Elements of Social and Political Philosophy* (1976), *Kłopoty pojęciowe* (Warszawa 1993), *To Know or Not To Know* 1995), redaktor i współredaktor, m.in.: *S. Lesniewski's Collected Works* (1992), *Essays on Philosophy in Australia* (1992) oraz serii „Melbourne International Philosophy Series” w Hadze/Dordrecht. Malarstwo sztalugowe uprawia od 1939 roku. Ilustruje książki (dwie książki Andrzeja Gawrońskiego) i czasopisma.

Brał udział w wystawach zbiorowych w Niemczech, Australii; indywidualnie wystawiał w Australii (Melbourne, Carlton, Weverley, Doncaster) oraz w Krakowie (1990).

Lit.: Agata i Zbigniew Judyccy, *Polonia: słownik biograficzny*. Warszawa 2000.

Podwórzec zabudowań katedralnych w Bambergu, 1993, olej, 13,7 x 13,7

Bogumiła Strojna (ur. 1957 w Piotrkowie Trybunalskim), rzeźbiarka, malarka, psycholog.

Studiowała psychologię na Uniwersytecie Warszawskim (1976–1980) i malarstwo na Uniwersytecie Paryskim (1982–1985) pod kierunkiem Zbigniewa Dłubaka oraz rzeźbę w pracowni M. Quartana (1986–1990). We Francji przebywa od 1980 r. Podjęła pracę jako psycholog i psychoterapeuta. W 1997 została psychologiem departamentu Essone w Evry. Od 1997 jest członkiem Maison des Artistes w Paryżu. Uczestniczka wystaw zbiorowych. W roku 1997–1998 eksponowała swoje prace na wystawach indywidualnych: A comme artiste w Paryżu, Galerie Wingerter w Nancy, Galerie Municipale w Vitry sur Seine oraz Ministère de Finances w Paryżu.

Lit.: Agata i Zbigniew Judyccy, *Polonia. Słownik biograficzny*. Warszawa 2000.

Bez tytułu, [b.r.]
tusz, ołówek
21 x 14

Zofia Stryjeńska (ur. 1891 w Krakowie, zm. 1976 w Genewie), malarka, ilustratorka, grafik. Studiowała w krakowskiej Szkole Sztuk Pięknych dla Kobiet (L. Stroynowskiego i M. Niedzielskiej) oraz w Akademii w Monachium (1911–1912). Od 1918 r. projektowała m.in. zabawki i tkaniny dla Warsztatów Krakowskich. Była członkiem Stowarzyszenia Artystów Plastyków Rytm, założonego w Warszawie i działającego w latach 20. Członkowie grupy wraz z artystką w dużym stopniu przyczynili się do pokrycia polichromią kamienic Rynku Starego Miasta w Warszawie (1928). Była autorką polichromii kamienicy Pod Lwem. Popularność przyniosły jej plakaty oraz ilustracje, m.in. do A. France'a, I. Krasickiego, K. Tetmajera, J. Kochanowskiego i książek dla dzieci. Zajmowała się także projektowaniem kostiumów teatralnych i scenografią („Harnasie” Karola Szymanowskiego). Sukcesem były jej dekoracyjne *panneaux* z przedstawieniami miesiący pawilonu polskiego na Wystawie Sztuk Dekoracyjnych w Paryżu, za które otrzymała Grand Prix (1925). Lata wojny spędziła w Krakowie. Po wojnie przebywała w Szwajcarii i Francji, gdzie utrzymywała się z malowania portretów i projektowania kart świątecznych. W 1973 staraniem Polonii w Minneapolis ukazała się książka ilustrowana przez artystkę, poświęcona bożonarodzeniowym zwyczajom polskim *Treasured Polish Christmas customs and traditions*. W tym samym roku otrzymała nagrodę fundacji im. A. Jurzykowskiego. Jest autorką pamiętników *Chleb prawie że powszedni* (Warszawa 1995). Przed wojną prezentowała swoje prace na licznych wystawach Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych.

Stanisław Żółkiewski, [b.r.], serigrafia, 14,5 x 9

Lit.: *Słownik malarzy polskich. Od dwudziestolecia międzywojennego do końca XX wieku*, t. 2. Warszawa 2001; *Leksykon kultury polskiej poza krajem od roku 1939*, pod red. Krzysztofa Dybciaka i Zdzisława Kudelskiego, t. 1. Lublin 2000; Maria Grońska, *Zofia Stryjeńska*. Wrocław 1991.

Halina Sukiennicka

Halina Sukiennicka

Halina Sukiennicka (ur. 1906 w Zasztowt, powiecie braclawskim, zm. 1998 w Londynie) malarka i rzeźbiarka. Po studiach prawniczych na USB w Wilnie i doktoracie z prawa na paryskiej Sorbonie, pracowała w zawodzie prawnika-obrońcy w Wilnie. Od 1947 roku w Anglii. Ukończyła Studium Malarstwa Sztalugowego i Grafiki Użytkowej Społeczności USB pod kierunkiem Mariana Bohusza-Szyszko (1953) i została wykładowcą tej szkoły. Opublikowała teki rysunków w seriach: *Czarne i Białe* (1968), *Wilno* (1969) i *Paintings* (1978). Była członkiem ZPP w WB oraz International Association of Art.

Brała udział w dorocznych wystawach (do 1963) Zrzeszenia Plastyków Polskich w Wielkiej Brytanii w Londynie. Wystawiała również w Niemczech, USA.

Lit.: Marian Bohusz-Szyszko, *O sztuce*. Londyn 1982; *Polska sztuka współczesna poza krajem. Kolekcja POSKu*. Londyn 1982; *Contemporary Polish Artists in Great Britain*. Londyn 1983.

Wilno, 1969
serigrafia
25,5 x 20

Wenecja, [b.r.]
autolitografia
15 x 21,5

Władysław R. Szomański (ur. 1911, zm. 1996 w Londynie), malarz, rysownik, rzeźbiarz, grafik i projektant. Studiował architekturę na Politechnice Lwowskiej, a następnie ukończył ASP w Warszawie (1930–1934) na wydziale grafiki u Edmunda Bartłomiejczyka oraz Wojciecha Jastrzębowskiego, Władysława Skoczylasa i B. Lenarta. Specjalizował się również w papieroplastyce u Edwarda Manteuffla i T. Lipskiego. Przed 1939 rokiem zyskał sławę jako projektant grafiki użytkowej, laureat nagród na wystawach w Paryżu i Helsinkach. Brał udział w kampanii wrześniowej i wojnie we Francji, a następnie walczył w wojsku polskim we Włoszech, w Oddziale Propagandy i Kultury 2. Korpusu. Projektował plakaty, okładki wydawnictw i ilustracje dla wojska. Brał udział w działalności wystawienniczej żołnierzy-artystów polskich w Rzymie. W 1947 roku przeniósł się do Wielkiej Brytanii i wykładał grafikę użytkową w Sir John Cass' College of Art w Londynie. W latach 50. założył własne studio „W R Szomanski Studio”. Projektował kampanię reklamową wielkich firm brytyjskich i innych m.in.: British European Airways, Air France, Alitalia, Irish Tourist Board, Philips, Guinness, British American Tobacco, Helena Rubinstein, grafikę reklamową i druki dla instytucji polskich (m.in. paryskiej Libelli), ilustracje i okładki czasopism i książek emigracyjnych. Współpracował z czasopismami fachowymi „American Display World”, „International Display” i „Advertisers Weekly”. Zdobył liczne nagrody na konkursach i festiwalach. Wystawiał głównie w Londynie, we wszystkich dorocznych wystawach Zrzeszenia Plastyków Polskich w Wielkiej Brytanii.

Lit.: *W R Szomanski Studio*. Ed. by. A. Carson, S. M. Rutchinski. London 1992; Andrzej M. Borkowski, *Papieroplastyka polska*. Londyn 1995; *Contemporary Polish Artists in Great Britain*. Londyn 1983; kolekcja archiwalna w Archiwum Emigracji BUMK.

Stanisław Szukalski

Exlibris Johna Paula Wellinga, 1926
drzeworyt
8 x 8

Stanisław Szukalski (ur. 1893 w Warcie k. Sieradza, zm. 1987 w Los Angeles), rzeźbiarz, rysownik, grafik i teoretyk sztuki.

Używał ps. Stach z Warty Szukalski. Jako dziecko wyemigrował z rodzicami do USA. W latach 1907–1909 uczęszczał do Institute of Art w Chicago, a po powrocie do Polski rozpoczął studia w krakowskiej ASP (1909–1913) w pracowni K. Laszczki, zdobywając liczne nagrody i wyróżnienia. Nie ukończywszy edukacji, po czterech latach wyjechał na stałe do USA. Do 1939 roku dużo podróżował po Europie, odwiedzając Polskę na dłuższe okresy. W 1929 roku założył z przyjaciółmi grupę artystyczną Szczep „Rogate Serce” (1929–1939). Był inicjatorem i wydawcą pisma „Krak” (1930–1939). W okresie międzywojennym stworzył ponad 50 rzeźb i kilkaset rysunków, wzorowanych na sztuce secesyjnej, kubizmie i sztuce Indian południowoamerykańskich. Większość dorobku uległa zniszczeniu w latach wojny. Po roku 1945 niewiele rzeźbił, zajmował się rysunkiem, grafiką oraz doskonaleniem teorii tzw. Macimowy (prążeżyka). Efektem studiów lingwistycznych jest kilkadziesiąt tomów rozpraw ilustrowanych przez artystę. W 1925 roku otrzymał złoty medal na Międzynarodowej Wystawie Sztuki Dekoracyjnej w Paryżu, I miejsce na konkursie na pomnik A. Mickiewicza w Wilnie (1926) oraz nagrodę Fundacji im. A. Jurzykowskiego (1973).

Wystawiał w Krakowie, Warszawie, Chicago i Warcie oraz w licznych wystawach zbiorowych w Polsce i USA.

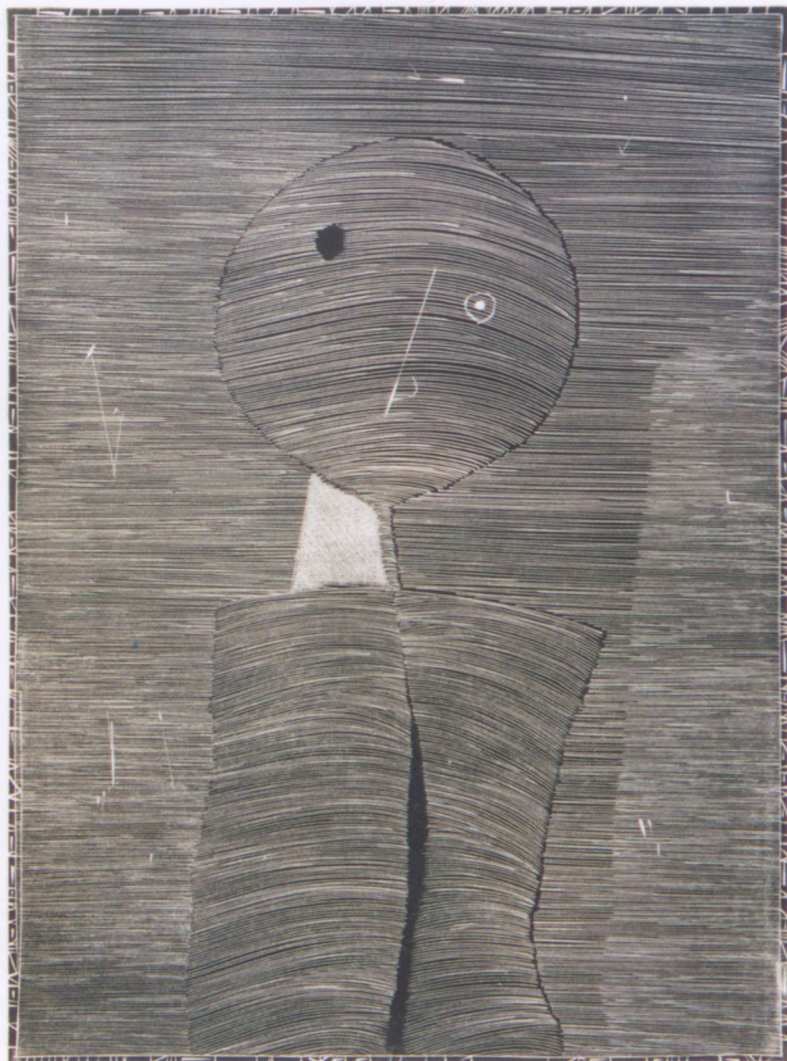
Lit.: *Leksykon kultury polskiej poza krajem od roku 1939*, pod red. Krzysztofa Dybciaka i Zdzisława Kudelskiego, t. 1. Lublin 2000.

Henryk Szydłowski (ur. 1950 w Jaworze), malarz, grafik.

Studiował na Wydziale Malarskim ASP w Krakowie (1969–1976). W 1978 wyemigrował do Nowej Zelandii, od 1985 w Australii. Wykładowca: Whitecliffe Art School w Auckland (Nowa Zelandia) 1985, Clartemont School of Fine Arts w Perth (Australia) 1989–1993, profesor Accademia Internazionale Greci-Marino w Vercelli (Włochy) 1998–. Członek: Fremantle Sailin Club w Australii, Art Addiction International Art Association w Sztokholmie. Laureat wyróżnień: International Exhibition of Miniature Art (1994) i International Graphic Art Exhibition (1995) w Sztokholmie oraz srebrny medal na International Small Forms Art Exhibition w Wenecji (1999).

Uczestnik wystaw zbiorowych w Australii, Nowej Zelandii, Szwecji, Stanach Zjednoczonych i Polsce. Od czasu pierwszej ekspozycji w Polsce w 1976 r. miał ok. 70 wystaw indywidualnych, m.in.: Polsce, Japonii, Singapurze oraz przede wszystkim w Nowej Zelandii i Australii.

Lit.: Agata i Zbigniew Judyccy, *Polonia. Słownik biograficzny*. Warszawa 2000; *Polak w świecie. Leksykon Polonii i Polaków za granicą*. Warszawa 2001.

Puppet, 1992, drzeworyt, 57 x 42

Feliks Topolski

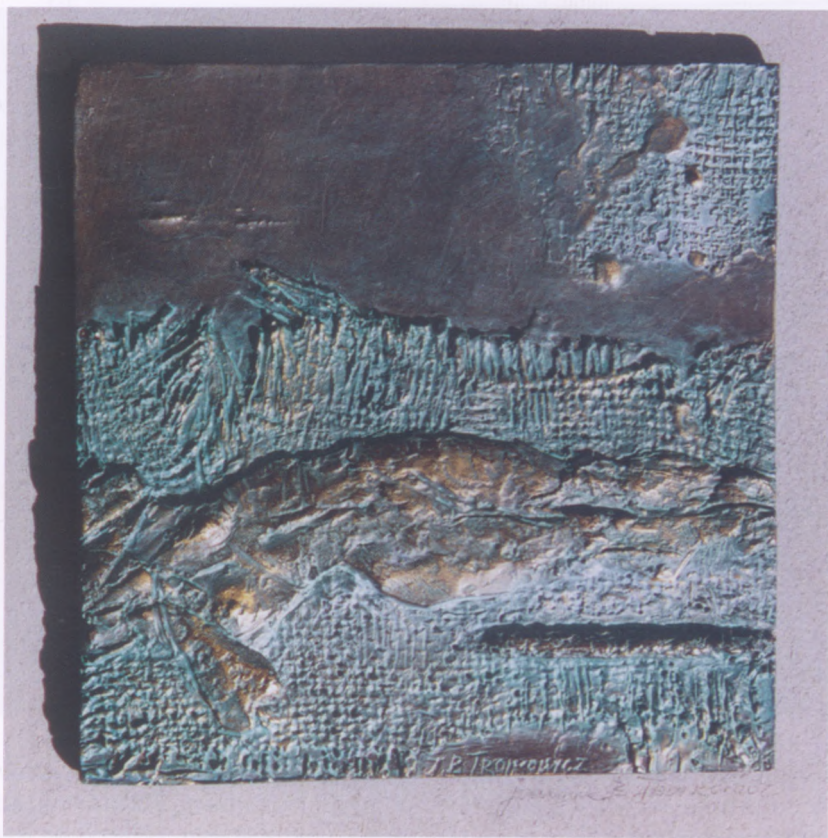
Portret Stefanii Kossowskiej, 1981, pisak, 37 x 27

Feliks Topolski (ur. 1907, zm. w 1989 w Londynie), malarz i rysownik.

Studiował na warszawskiej ASP u Tadeusza Pruszkowskiego, a następnie odbył podróże samokształceniowe do Włoch i Paryża. W latach 30., na prośbę Jana Lechonia, ilustrował „Cyrulika Warszawskiego”. W 1935 roku wyjechał do Londynu, by wspólnie z Antonim Sobańskim przygotować dla „Wiadomości Literackich” reportaż literacko-rysunkowy z uroczystości jubileuszowych Jerzego V. Został na stałe w Londynie, stając się zagranicznym przedstawicielem „Wiadomości Literackich”. W latach 1940–1945, jako korespondent wojenny, podróżował po frontach Europy, Afryki i Azji przysyłając do prasy brytyjskiej i polskiej ilustrowane kroniki, które ukazały się w książkach-albumach: *Britain in Peace and War* (1941); *Russia in War* (1941, 1942); *Three Continents, 1944–1945* (1946). Po wojnie podjął współpracę z polskimi czasopismami i wydawnictwami emigracyjnymi, rozpoczynając w 1953 roku (wspólnie z Oficyną Poetów i Malarzy) publikowanie cyklicznej *Topolski's Chronicle* (349 numerów do 1979). Rysunki zamieszczał również w „Wiadomościach”, „Oficynie Poetów” oraz pismach brytyjskich (np. „New Chronicle”, „Night & Day”, „Encounter”). Projektował również dekoracje teatralne i filmowe. Na zamówienie dworu królewskiego wykonał fresk przedstawiający koronację królowej Elżbiety II. W połowie lat 60. otworzył w Londynie, w arkadach wiaduktu kolejowego Hungerford własną galerię-studio, w której pokazywał od 1978 roku cykl rysunków „Pamiętnik studenta”. Tam też znajduje się większa część jego spuścizny malarskiej. Wystawiał w Wielkiej Brytanii, Francji, USA, Kanadzie, Argentynie, Szwajcarii, Danii, Norwegii, Izraelu, Niemczech, Brazylii i Portugalii, a po 1956 roku również w Polsce. Dr h.c. UJ w Krakowie.

Lit.: Feliks Topolski, *Fourteen Letters — Autobiography*. London 1988; Polska sztuka współczesna poza krajem. Kolekcja POSKu. Londyn 1982; Jarosław Kilian, *Feliks Topolski — kronikarz XX wieku*, [w:] *Między Polską a światem. Kultura emigracyjna po 1939 r.* Warszawa 1992; *Słownik malarzy polskich od dwudziestolecia międzywojennego do końca XX wieku*, t. 2. Warszawa 2001.

Joanna Balladyna Troikowicz

Fotografia
(do poezji Marii Pawlikowskiej
Jasnorzewskiej), 1977–1978
płaskorzeźba, brąz
20 x 20

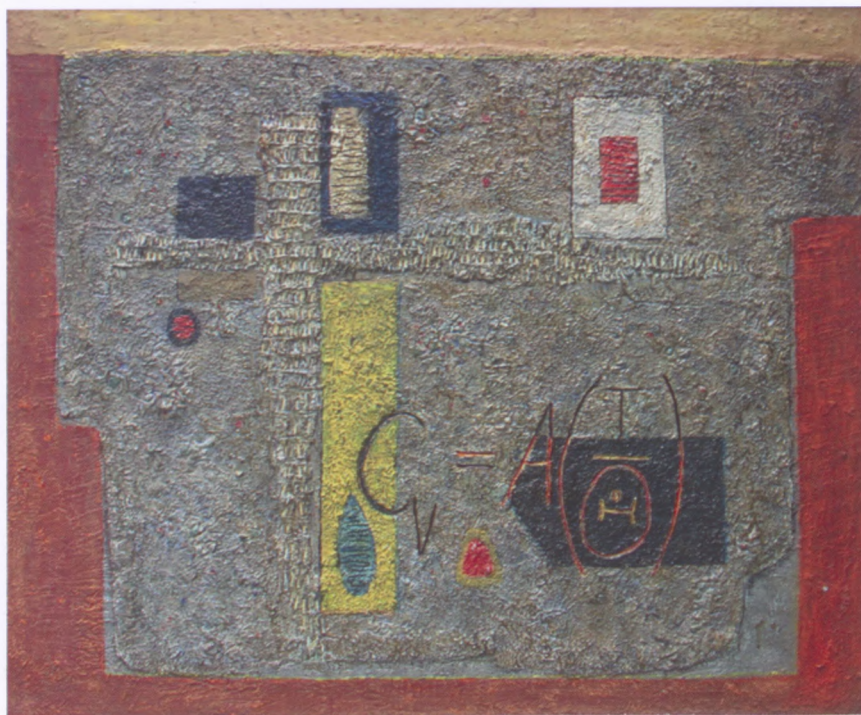
Joanna Balladyna Troikowicz (ur. 1952 w Krakowie), rzeźbiarka, malarka.

Ukończyła krakowskie Liceum Sztuk Plastycznych (1972), ASP w Krakowie (1977), Studium Pedagogiczne przy ASP w Krakowie (1977) oraz Wydział Rzeźby Królewskiej ASP w Sztokholmie (1977–1980), gdzie była przez pięć lat pedagogiem. Od 1977 mieszka w Szwecji. Jest członkiem Związku Polskich Artystów Plastyków w Krakowie (od 1977) oraz Konstaterenas Riks Organisation (1978–1999). Wykładała w szkołach plastycznych w Sztokholmie (Konstfack), Malmö (Konstskola Forum) i Örebro. Zdobyła Grand Prix na Kongresie FIDEM w Hadze w 1998 oraz Innovation Prize w Seixal w Portugalii, 1999. Wykonała m.in.: płaskorzeźby dla stacji metra „Globen” w Sztokholmie (1988), płaskorzeźby dla Przychodni Lekarskiej w Solna (1990) oraz rzeźby dla osiedli miejskich i instytucji państwowych w Szwecji.

Brała udział w wystawach w Szwecji, Finlandii, Szwajcarii, USA, Portugalii, Holandii, Niemczech i na Węgrzech. Jej prace znajdują się m.in. w Muzeach Sztuki Medalierskiej w Sztokholmie i Wrocławiu oraz w British Museum.

Lit.: *Polak w świecie. Leksykon Polonii i Polaków za granicą*. Warszawa 2001; Tadeusz Nowakowski, *My, z Polski. 400 not biograficznych imigrantów polskich w Szwecji*. Stockholm 1997.

Zygmunt Turkiewicz

Termodynamika, [b.r.]
technika własna
75 x 90

Zygmunt Turkiewicz (ur. 1913, zm. 1973 w Londynie), malarz, rysownik i grafik.

W 1939 roku ukończył warszawską ASP, pod kierunkiem Felicjana S. Kowarskiego i Leonarda Pękalskiego. Specjalizował się również w tkactwie w pracowni Czajkowskiego. Walczył we wrześniu 1939 roku, aresztowany i internowany w obozach w Kozielsku, wyszedł z Rosji z armią gen. W. Andersa w 1942 roku. Przeszedł szlak Armii Polskiej na Wschodzie i 2. Korpusu, biorąc udział w wystawach artystów-żołnierzy w Persji, Egipcie, Palestynie i Włoszech (m.in.: „Wystawa Polskich Malarzy Żołnierzy”, Rzym 1944 — 36 prac). Ściągnięty przez Józefa Czapskiego do Wydziału Propagandy i Kultury Armii Polskiej na Wschodzie, został mianowany kierownikiem działu plastycznego. Walczył pod Monte Cassino; świadectwem jest album gwaszy i rysunków piórkiem (Rzym 1944). W Rzymie studiował na tamtejszej Accademia della Belle Arti u Gino Severiniego (1945–1946). Współpracował ze Szkołą Malarstwa przy 2. Korpusie. W 1950 roku osiadł w Londynie. W latach 50. i 60. współpracował z Oficyną Poetów i Malarzy (zaprojektował znak oficyny), „Życiem”, a później „Kulturą” paryską, drukując ilustracje i pisząc stały cykl „Wystawy polskie w Londynie” oraz artykuły krytyczne o malarzach.

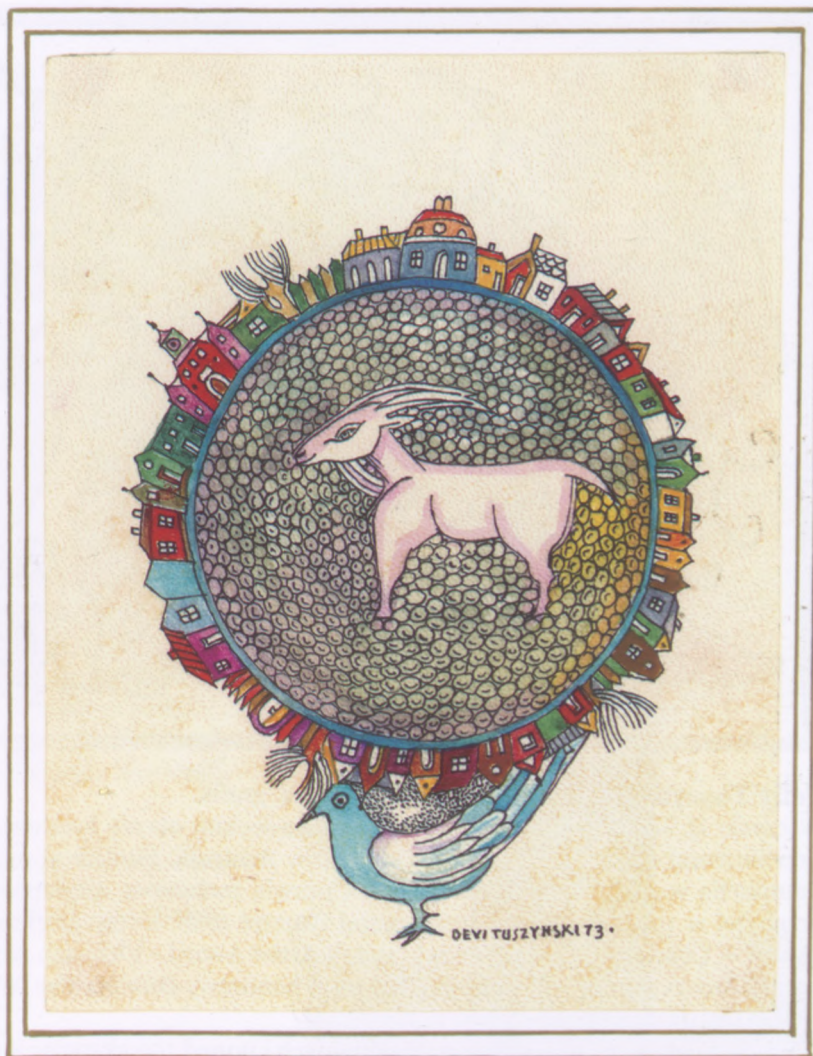
Wystawiał w Bejrucie, Izraelu, Rzymie, Florencji, Monachium, Hamburgu i Londynie. Otrzymał nagrodę artystyczną „Kultura” w 1964 r.

Lit.: Marian Bohusz-Szyszko, *O sztuce*. Londyn 1982; Józef Czapski, *Turkiewicz*, *Kultura* 1973 nr 3(306); *Polska sztuka współczesna poza krajem. Kolekcja POSKu*. Londyn 1982; *Contemporary Polish Artists in Great Britain*. Londyn 1983.

Devi Tuszyński (ur. 1915 w Brzezinach k. Łodzi), grafik, miniaturzysta. Ukończył Szkołę Plastyczną w Płocku pod kierunkiem Erny Gutkind, a następnie Académie de la Grande Chaumière w Paryżu (lata 40.). W 1939 r. wcielony do wojska polskiego. Służąc w 30. Pułku Strzelców Kaniowskich brał udział w bitwie pod Kutnem i w obronie Warszawy, potem trafił do łódzkiego getta. W 1947 przyjechał do Paryża. Krytycy sztuki nadali mu przydomek „Księcia Miniatury”. Artysta zajmował się także projektowaniem plakatów, dekoracji i kostiumów teatralnych oraz witraży. Ilustrował wiele dzieł literackich, zarówno poezję, jak i prozę. Przez 25 lat tworzył wielki cykl ilustracji do *Księgi Psalmów*, który ukończył w 1998 r. Wydano ponad 60 albumów z jego rysunkami, do których przedmowę pisali, m.in.: André Maurois, Paul Fort, Marcel Marceau. Odznaczony Medalem Republiki Francuskiej.

Uczestniczył w wielu wystawach zbiorowych we Francji, Monako, Izraelu, Holandii, Australii, Afryce Południowej, Hiszpanii, Wielkiej Brytanii. Miał ponad 90 wystaw indywidualnych. Był drugim po Chagallu artystą, któremu Muzeum Puszkina w Moskwie zorganizowało wielką monograficzną wystawę (1991).

Lit.: *Devi Tuszyński – „Księgi Psalmów” i inne miniatury*. [Katalog wystawy w Płocku]. Płock 1999; *Devi Tuszyński – miniatures*. [Katalog wystawy, 1993]. Paris 1993.

Mon Village, 1973, kolorowy atrament na pergaminie, 13 x 10

*Bez tytułu, [b.r.]
piórko, tusz
29 x 40*

Felix Tuszyński (ur. 1922 w Płocku), malarz, grafik.

W czasie II wojny światowej więziony w niemieckim obozie koncentracyjnym w Oświęcimiu oraz obozach pracy przymusowej na terenie Niemiec. Od 1950 w Australii. Studiował malarstwo prywatnie pod kierunkiem Donalda Campbella w Melbourne (1960–1963). Uprawia malarstwo sztalugowe, grafikę oraz miniatury tuszem. Od czasu przebytej w 1990 r. operacji serca zaczął tworzyć małe formy graficzne, rysując piórkiem. Laureat nagród: Artist Award – Chadstone Festival of Art (1967), Artist Award - Victorian Artists Society (1994), Artist Award – Contemporary Artists Society (1990, 1995). Od 1996 honorowy doradca The International Division of The American Biographical Institute.

Od 1960 miał około 30 wystaw indywidualnych i ponad 150 ekspozycji zbiorowych w Australii, Francji, Polsce i USA. Wystawy indywidualne, m.in. w: melbourneńskich Malvern Artists Society (1979), Malvern Art (1987), Victorian Artists Society (1992), The Great Synagogue Gallery w Sydney (1997), Muzeum Mazowieckim w Płocku (1994). Prace artysty znajdują się w państwowych i prywatnych zbiorach w Australii, Argentynie, Francji, Izraelu, Niemczech, Polsce, USA.

Lit.: Agata i Zbigniew Judycey, *Polonia. Słownik biograficzny*. Warszawa 2000; *Polak w świecie. Leksykon Polonii i Polaków za granicą*. Warszawa 2001.

Barbara Ur (Piwarska)

Barbara Ur (Piwarska) (ur. 1933 w Inowrocławiu), malarka, rzeźbiarka.

Studiowała malarstwo i rzeźbę w ASP w Gdańsku (1964–1970), w pracowni Jacka Żuławskiego i Hanny Żuławskiej. W 1976 roku objęła docenturę (wykłady gościnne) w Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych w Münster (1976–1980). Stypendystka Zarządu komunalnego Zagłębia Ruhry w Essen (1979–1980). W 1981 roku wybrała emigrację w Niemczech. Docentura Europejskiej Letniej Akademii Sztuk Pięknych w Luksemburgu (1987–1991). Założycielka „Muzeum Trójkąta” w Essen 1987 oraz Europejskiego Parku Rzeźb w Tuchomiu 1993. Organizatorka imprez kulturalno-politycznych „Spotkania w naszym domu” (1985–1990) i cyklicznych wystaw sztuki „Spotkania ze sztuką” w Essen (1985–). Uczestniczka międzynarodowych plenerów i sympozjów: Kadyny (1976), Komierowo (1989), Tuchomie (1993–2001), Kalisz (2000), Opatów (2001). Członek Związku Polskich Artystów Plastyków, Związku Artystów Plastyków IG Medien, Europejskiego Koła Promocji Sztuki CEPA w Luksemburgu, Stowarzyszenia Polskich Artystów Plastyków w Niemczech, Stowarzyszenia „Europejskie Laboratorium Sztuki” w Tuchomiu. Współorganizatorka i uczestniczka: Marszów Wyzwolenia Narodów (1983–1985) i (1988–1989) w Niemczech. Uczestniczka Kongresu Kultury Polskiej w Londynie 1985. Brała udział w ponad 150 wystawach zbiorowych i indywidualnych w Polsce, Niemczech, Francji, Luksemburgu, Norwegii, Holandii i Szwecji.

Lit.: *Polak w świecie. Leksykon Polonii i Polaków za granicą*. Warszawa 2001; *Jesteśmy: wystawa artystów polskich tworzących za granicą, wrzesień – październik 1991*. Warszawa 1991; kolekcja archiwalna w Archiwum Emigracji BUMK.

Kolorowy człowiek IX, 2001
dąb, polichromia
103 cm

Diannne Verhmeer

Diannne Verhmeer (Danuta Wolczyńska-Nazalewicz) (ur. 1947 w Mińsku Mazowieckim), malarka. Ukończyła Studium Języków Obcych w Warszawie w 1967 r. Z Polski wyjechała w 1972 r. Miała wystawy indywidualne w University League Gallery of Princeton University (1989) oraz Galerii ATAVA w Jersey City (stała ekspozycja). Brała też udział w wystawie zbiorowej „Jesteśmy” (1991).

Lit.: *Jesteśmy: wystawa artystów polskich tworzących za granicą, wrzesień – październik 1991*. Warszawa 1991.

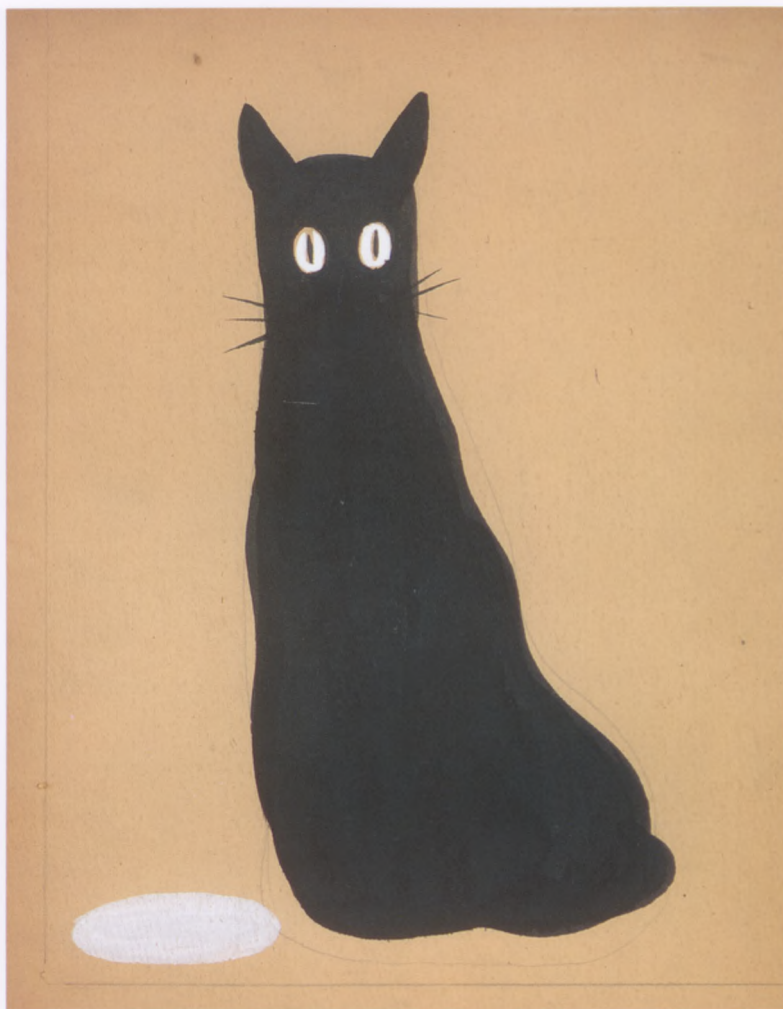
Złote myśli, 1990
akryl
61 x 50

Marian Walentynowicz (ur. 1896 w Petersburgu, zm. 1967 w Warszawie), rysownik, grafik, architekt, pedagog.

Studiował w Instytucie Inżynierów Cywilnych w Petersburgu, a po powrocie do Polski, na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej (dyplom w 1932). Od 1920 współpracował z wydawnictwem Gebethner i Wolff, „Tygodnikiem Ilustrowanym” i miesięcznikiem „Naokoło świata”. Od 1933 był członkiem warszawskiego Koła Artystów Grafików Reklamowych. Wykładał w Żeńskiej Szkole Architektury im. S. Noakowskiego w Warszawie (1933–1939). Sławę przyniosły mu ilustracje do wierszowanych *Przygód Koziółka Matółka* Kornela Makuszyńskiego (1933–1934). Ilustrował też inne książki dla dzieci: *Baśnie* H.Ch. Andersena (1938), *Baśnie* J. i W. Grimm (1938), *Baśnie z tysiąca i jednej nocy* (1942). W czasie II wojny światowej był korespondentem wojennym 1. Dywizji Panczernej generała S. Maczka. Ilustrował prasę wojskową w Szkocji (komiksy i rysunki). W 1946 wrócił do Polski. Został kierownikiem graficznym wydawnictwa MON. W latach 1957–1967 prowadził cykl audycji radiowych i telewizyjnych dla dzieci „Wędrowki z malarzem”. Przeżycia wojenne utrwalił w ilustrowanej przez siebie książce *Wojna bez patosu* (1969).

W 1937 odbyła się wystawa szkiców artysty z podróży dookoła świata w Café Swann w Warszawie. Po wojnie miał kilka wystaw indywidualnych w Polsce, Kanadzie i Stanach Zjednoczonych.

Lit.: *Słownik artystów plastyków: artyści plastycy Okręgu Warszawskiego ZPAP 1945–1979. Słownik biograficzny*. Warszawa 1972.

Kot, [b.r.], tusz, ołówek, 28 x 22

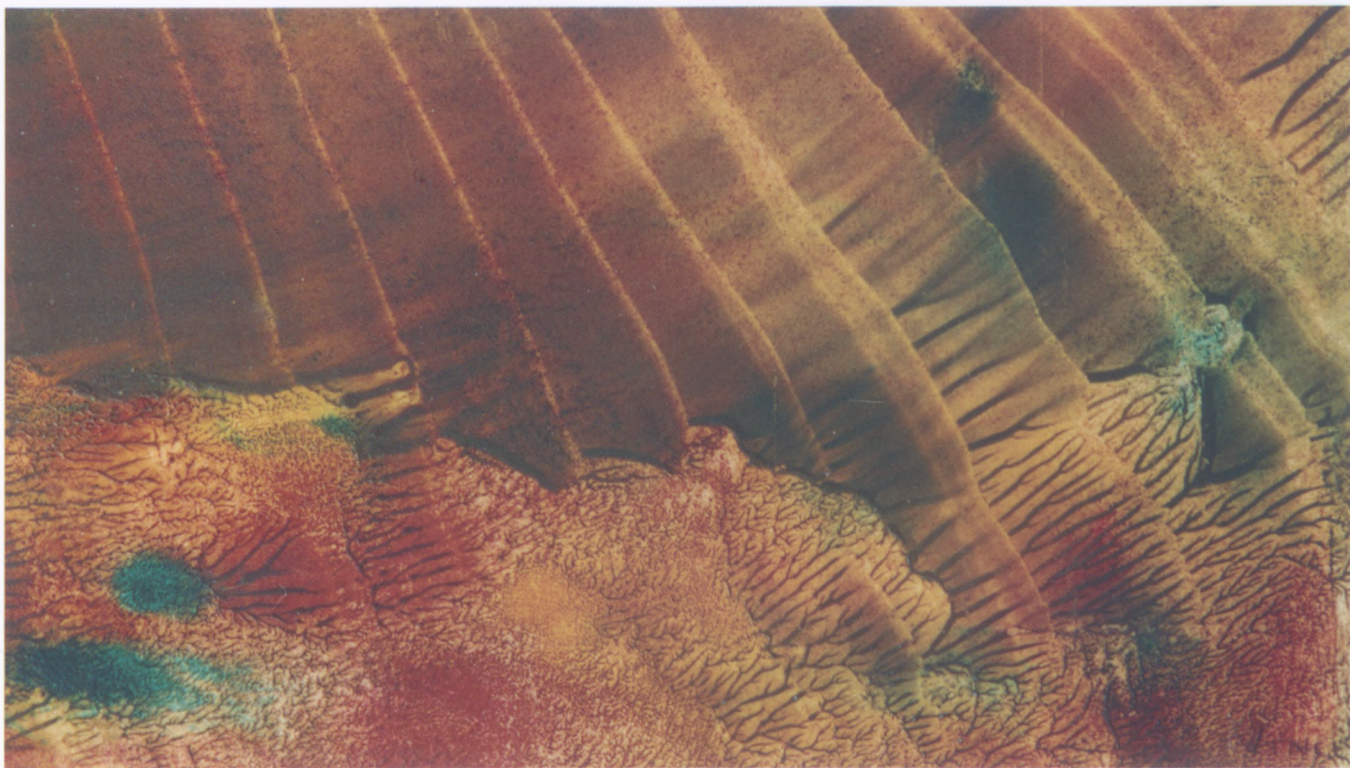
White/Blue/Brown, 1973, technika mieszana, 28 x 21

Aleksander Werner (ur. 1920 w Brwinowie), grafik, malarz, rysownik i rzeźbiarz.

W czasie wojny deportowany w głąb Rosji, opuścił ją w szeregach armii gen. Władysława Andersa. Studiował w Rzymie. Do Anglii przyjechał z wojskiem w 1947 roku, a po demobilizacji otrzymał stypendium w Sir John Cass' College of Art w Londynie. Był członkiem „Grupy 49”. W latach 50. rozpoczął współpracę z oficyną Stanisława Gliwy i Oficyną Poetów i Malarzy, wykonując drzeworyty ilustrujące książki. Pracował w wydawnictwie angielskim. W 1963 roku zainteresował się rzeźbą w terakocie, kamieniu a następnie, od 1973, szkłe i metalu. W domu Ośrodka Katolickiego na Ealingu w Londynie znajduje się kaplica zaprojektowana i stworzona wspólnie przez Wernera i Andrzeja Bobrowskiego. Przez 5 lat uczył grafiki użytkowej w Camberwell School of Art and Crafts w Londynie.

Wystawiał w polskich galeriach w Londynie, oraz m.in. na dorocznej wystawie drzeworytów w International, Colour Woodcut Exhibition w Victoria & Albert Museum w Londynie (1956/57), w Bibliotece Kongresu w Waszyngtonie (1956), w Zurichu (1956), Włoszech (1957), Jugosławii (1956).

Lit.: *Polska sztuka współczesna poza krajem. Kolekcja POSKu*. Londyn 1982; *Contemporary Polish Artists in Great Britain*. Londyn 1983.

Bez tytułu, ok. 1980, olej na papierze, 15,5 x 26,5

Jan Winczakiewicz (ur. 1921 w Kielcach), pisarz, poeta, tłumacz, malarz.

Brał udział w kampanii wrześniowej, a po ucieczce z niewoli, przez Holandię i Belgię przedarł się do Francji. Tam wstąpił do PSZ. Lata wojny spędził we Francji. W 1942 roku ukończył Wyższe Nauki Języka i Literatury Francuskiej na uniwersytecie w Grenoble. Rok wcześniej wydał pierwszy tom wierszy *Pieśń o Wrześniu*. Walczył w Normandii w 1 DPanc. gen. Stanisława Maczka. W 1945 roku zamieszkał w Paryżu, gdzie w 1946 roku podjął pracę we francuskim radio. Współpracował z londyńskimi „Wiadomościami”, „Kulturą”, „Życiem” i „Ostatnimi Wiadomościami” w Mannheim. Drukował również w Polsce pod ps. Cezary Lutecki artykuły krytyczne w „Teatrze”. Opublikował kilkanaście tomików wierszy, trzy powieści i wspomnienia. W 1963 roku otrzymał nagrodę Fundacji im. Kościelskich, a w 1985 – nagrodę Związku Pisarzy Polskich na Obczyźnie.

Od lat 60. zajmuje się również malarstwem, podpisując swoje prace ps. „Vinci”. Wystawiał w Paryżu, Kielcach i innych miastach.

Lit.: Bolesław Klimaszewski, Ewa R. Nowakowska, Wojciech Wyskiel, *Mały słownik polskich pisarzy na obczyźnie 1939–1980*. Warszawa 1992.

Leszek Wiśniewski (ur. 1953 w Poznaniu), malarz, grafik.

Studiował na ASP w Poznaniu (1973–1978), zamieszczając jednocześnie ilustracje w czasopismach w Warszawie i wystawiając prace w galeriach w Polsce. W 1981 roku wyjechał do Wiednia, został dyrektorem artystycznym w galerii Doyle Dane Bernbach. W 1982 roku rozpoczął jako *free lance* współpracę z czasopismami w Austrii i na świecie m.in.: „Trend Magazin”, „The New York Times”, „Gesundheits Magazin”, „Playboy”, „Penthouse”), projektując jednocześnie plakaty, afisze, okładki książek i druki reklamowe wydarzeń kulturalnych. Jest laureatem prestiżowych nagród: brązowy medal Art Directors Club za cykl ilustracji dla „Trend Magazin” (1985), „Werbe Edward-Goldener Nuss” za plakat dla IKEA (1987). Jego praca była nominowana do nagrody za „najlepszy plakat roku” w 1987 w Wiedniu.

Wystawiał w wielu krajach świata: Austrii, Belgii, Finlandii, Francji, Japonii, Kanadzie, Meksyku, Czechach, USA, Wenezueli, Polsce, Węgrzech i Ukrainie.

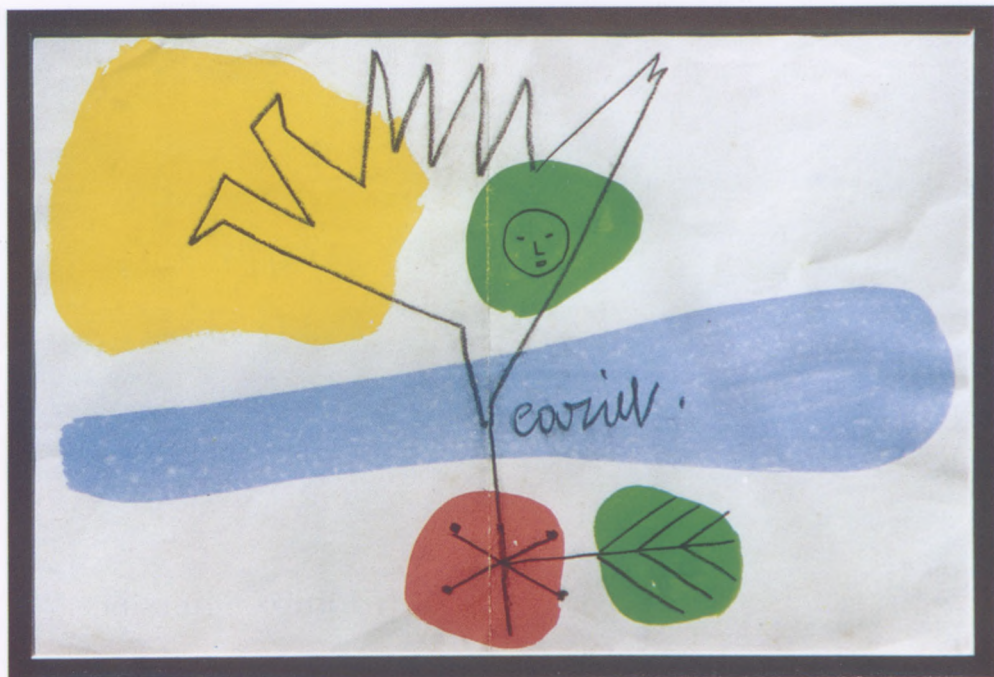
Die mysteriösen Lebenslinien

plakat filmowy, 1991

offset

85 x 59

Kazimierz Zielenkiewicz „Caziel”

Bez tytułu, [b.r.]
tempera, kredka
18 x 27

Kazimierz Zielenkiewicz „Caziel” (ur. 1906 w Sosnowcu, zm. 1988 w Brewers w Anglii).

Studiował w warszawskiej Szkole Sztuk Plastycznych pod kierunkiem Tadeusza Pruszkowskiego i Władysława Skoczylasa (1927–1936). W 1932 wstąpił do założonej przez uczniów Pruszkowskiego Łoży Wolnomalarskiej, z którą wystawiał w Instytucie Propagandy Sztuki i w Salonie Sztuki C. Garlińskiego. W 1934 został członkiem Bloku Zrzeszenia Artystów Polskich. W 1937 wyjechał na stypendium do Paryża. Wykonywał projekty ściennych polichromii. Do 1940 służył w polskim wojsku we Francji. Po demobilizacji osiadł w Aix-en-Provence, a w 1946 przeniósł się do Paryża. W 1948 nawiązał kontakty z P. Picassem. W latach 1952–1956 projektował dla architekta J. Ginsberga abstrakcyjne dekoracje ścienne budynków na terenie Paryża i Montrouge. Jest autorem projektu polichromii dla Tolle-mache House i dekoracji sali bankietowej w Pentland Hotel w Thurso w Szkocji (1963). W 1968 osiedlił się w Anglii (Ilse Brewers koło Taunton).

Brał udział w Międzynarodowej Wystawie Malarstwa Nowoczesnego w Musée d'Art Moderne. Pierwsza indywidualna wystawa artysty odbyła się w Galerie Allard w 1947 r. (od tego czasu sygnował swoje prace pseudonimem Caziel). W latach 1948–1956 uczestniczył w Salon de Mai, prezentującym najważniejsze dokonania sztuki we Francji. Prezentował swoje prace na indywidualnych wystawach w Grabowski Gallery w Londynie (1966, 1968, 1975) oraz na wystawach zbiorowych w londyńskiej Royal Academy of Art (1968, 1970).

Lit.: *Słownik malarzy polskich. Od dwudziestolecia międzywojennego do końca XX wieku*, t. 2. Warszawa 2001, Dorota Monkiewicz, *Caziel. Kazimierz Józef Zielenkiewicz 1906–1988*. [Katalog wystawy] Warszawa 1998.

Fatamorgana, [b.r.]
olej na płótnie
92 x 92

Jakub Zim (Cyberknopf) (ur. 1920 w Sosnowcu), malarz, grafik.

Studiował w Szkole Przemysłu Artystycznego w Sosnowcu w latach 1936–1939, a później w Akademii Sztuki Bezalel w Jerozlimie (1945–1947). W 1943 roku zesłany do obozu koncentracyjnego w Niemczech, po wyzwoleniu w 1945 roku wyemigrował do Palestyny. W 1982 roku otrzymał nagrodę INSEA oraz Ministerstwa Kultury i Oświaty. Wystawiał w Izraelu i Polsce (brał udział w wystawie „Jesteśmy”, 1991).

Lit.: *Jesteśmy: wystawa artystów polskich tworzących za granicą, wrzesień – październik 1991*. Warszawa 1991.

Marek Żuławski (ur. 1908 w Rzymie, zm. 1985 w Londynie), malarz, grafik i rysownik. Od 1926 roku studiował w warszawskiej ASP w pracowniach Karola Tichego, a później Felicjana S. Kowarskiego i Leonarda Pękalskiego, zdobywając liczne nagrody. Od 1932 roku regularnie wystawiał w Salonach IPS. W 1933 roku uzyskał dyplom z malarstwa, rok później z malarstwa dekoracyjnego. Zarabiał wykonując plakaty. W 1935 roku wyjechał na stypendium do Paryża, a po roku osiadł w Londynie. W 1937 roku miał pierwszą indywidualną wystawę w Anglii. Tuż przed wojną przyjechał do Polski, gdzie odbyły się dwie jego ekspozycje w Warszawie i Poznaniu. We wrześniu 1939 roku, przez Francję, wrócił do Londynu. W latach wojny współpracował z polską sekcją BBC – wygłaszał pogadanki o sztuce; współpracę tę kontynuował do końca życia. W latach późniejszych pisał artykuły krytyczne i recenzyjne do prasy. Był zaangażowany w powstanie Zrzeszenia Plastyków Polskich w Wielkiej Brytanii i wieloletnim członkiem Zrzeszenia. Był też członkiem kilku międzynarodowych stowarzyszeń artystycznych. W 1963 roku otrzymał Nagrodę Plastyczną „Kultury”. Wykonał malowidła ścienne dla Festival of Britain (1951), London Transport (1952), University of Durham (1961) i dla Izby Handlowej w Burney (1962). Opublikował książki: *Dawn, Noon and Night* (1958), *Od Hogartha do Bacona* (1973), *Romantyzm, klasycyzm i z powrotem* (1976) oraz *Studium do autoportretu* (1980). Ilustrował *Gilgamesza* (1987).

Po wojnie wystawiał w Polsce (w 1946 i na stałe od 1956) oraz Francji, Szwajcarii, Włoszech, USA, Izraelu, Irlandii i Anglii. Uczestniczył w ponad 150 wystawach zbiorowych.

Ecce Homo IV, 1961, olej na desce, 129 x 103

Lit.: Marek Żuławski, *Studium do autoportretu*. Warszawa 1980; Marek i Jacek Żuławscy, *malarstwo, rysunek*. [Red. katalogu: Wojciech Zmorzyński]. Gdańsk 2002; *Słownik malarzy polskich od dwudziestolecia międzywojennego do końca XX wieku*, t. 2. Warszawa 2001.

25

Biblioteka Główna UMK

300040846469

BIG Bank GDAŃSKI SA mecenas wystawy Mała Galeria Sztuki Emigracyjnej

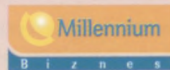
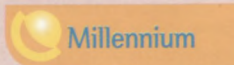

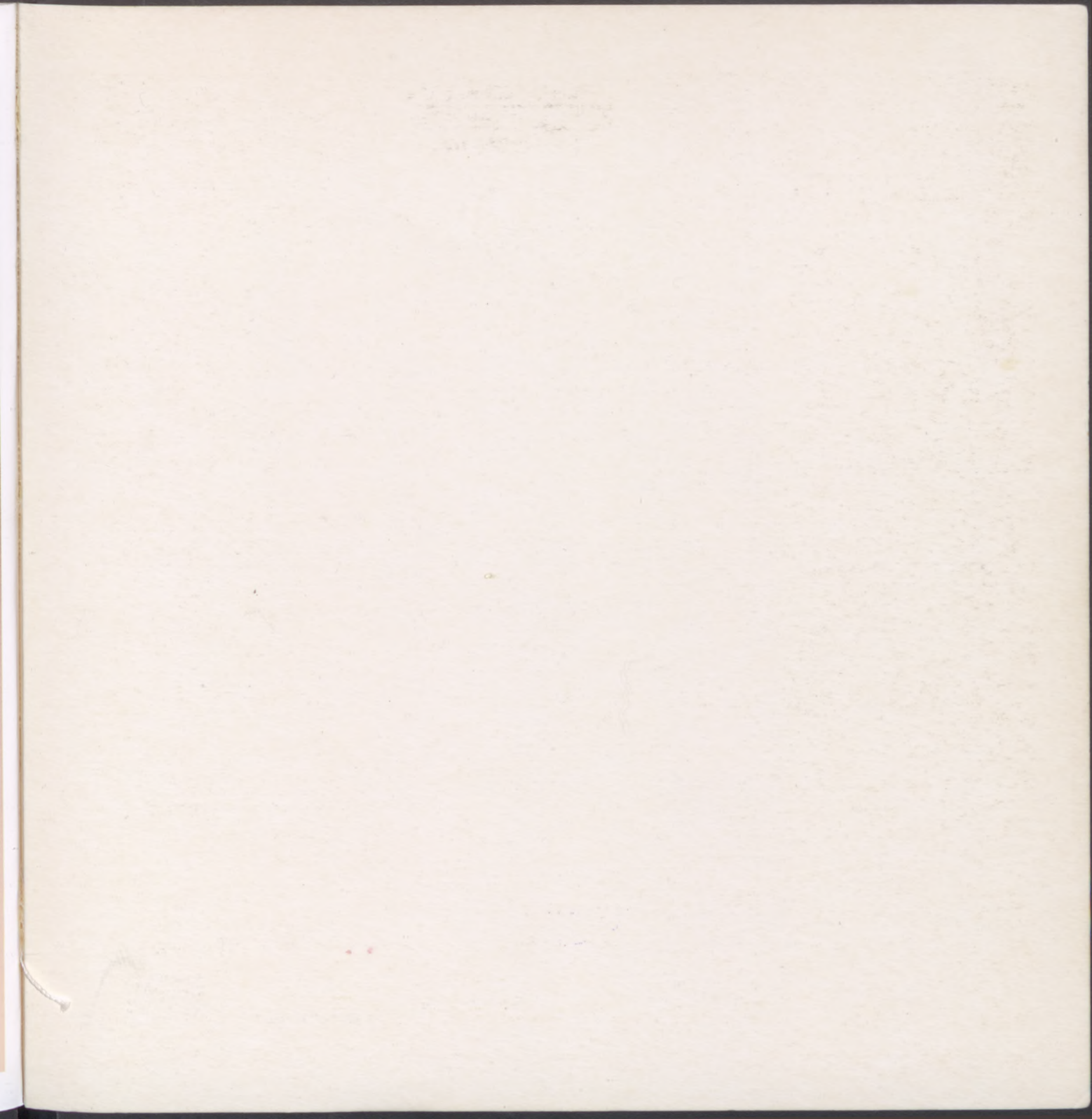
Józef Czapski
„Martwa natura ze szklanką i pędzłami”
1954

BIBLIOTEKA
UNIWERSYTECKA
w Toruniu

BIG Bank GDAŃSKI SA, 00-924 Warszawa, ul. Kopernika 36/40, www.big.pl, infolinia: 0 801 12 5000

BIG Bank GDAŃSKI SA

Biblioteka
Główna
UMK Toruń

824989

Biblioteka Główna UMK

300040846469

**ARCHIWUM
EMIGRACJI**

ISBN 83-916154-7-2